

3. møde

Torsdag den 4. oktober 1979 kl. 9.00

Dagsorden:

- 1) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*
- 2) *Forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingets åbning.*
(Redegørelse nr. I).
- 3) *Første behandling af:*
Forslag til finanslov for 1980.
(Lovforslag nr. L 1).

Den første sag på dagsordenen var:

1) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*

Forhandling

Tastesen (S):

Som ordfører for udvalget til valgs prøvelse skal jeg tillade mig at gøre indstilling om godkendelse af 2 stedfortrædere som ordinære medlemmer af folketinget.

Folketingsmedlem Jes Schmidt afgik – som folketingets formand meddelte i tingets møde i tirsdags – ved døden den 1. august d.å. Han var valgt i Sønderjyllands amtskreds, og 1. stedfortræder for centrum-demokraterne i denne amtskreds er kaptajn *Bent Olsen*, der har erklæret sig villig til at overtage det fra den 2. august d.å. ledige mandat.

Folketingsmedlem *Kai Nyborg* har, som det ligeledes er meddelt, nedlagt sit mandat som medlem af folketinget med udgangen af september måned d.å. Han var valgt i Storstrøms amtskreds. Første stedfortræder for fremskridtspartiet i denne amtskreds, tandlæge *Ole Hovmand*, har ikke ønsket at modtage det ledige mandat, og han udgår derefter definitivt af stedfortræderlisten for indeværen-

de valgperiode. Der er herefter rettet henvendelse til 2. stedfortræder, grosserer *Frede Tandrup Jensen*, og denne har erklæret sig villig til at modtage det fra den 1. oktober d.å. ledige mandat.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet disse sager, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

1. Kaptajn Bent Olsen godkendes som ordinært medlem af folketinget fra og med den 2. august 1979.
2. Grosserer Frede Tandrup Jensen godkendes som ordinært medlem af folketinget fra og med den 1. oktober 1979.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 108 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) *Forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingets åbning.*

(Redegørelse nr. I. Redegørelsen givet 2/10 79).

Formanden:

Under denne sags behandling vil også den følgende sag på dagsordenen, første behandling af forslag til finanslov for 1980, kunne omtales.

Taletiden er for ordførere 20 minutter i første omgang, 10 minutter i anden omgang, for andre medlemmer 10 minutter i første omgang og 5 minutter i anden omgang.

Til orientering skal jeg gøre opmærksom på, at det er tanken at holde pause så nær kl. 12.30, som vi nu kan ramme, og at begynde igen kl. ca. 13.45. Skulle debatten trække meget langt ud, vil der også blive holdt en pause ved spisetid i aften.

Forhandling

Hjortnæs (S):

Den situation, vi står over for, er meget alvorlig. En stigning i oliepriserne på henvend

[Mjortnæs]

70 pct. alene i år, en fornyet vækst i råvarepriserne i øvrigt og svigtende købeevne også i de lande, vi normalt eksporterer til, har forværret vores økonomiske situation med næsten 7 mia kr. Det stiller særlige krav til os, men det forpligter os også til at finde en løsning, hvor byrderne er retfærdigt fordelt.

Diktatpolitik duer ikke. Kun gennem samarbejde med alle berørte organisationer – og det er ikke kun LO – kan der skabes grundlag for en politik, der kan bære igennem, og som ikke vil føre landet ud i kaotiske tilstande.

Jeg vil gerne beklage, at det i denne meget vanskelige situation ikke lykkedes for socialdemokratiet og venstre at nå til enighed om den nødvendige politik. Det er beklageligt, også fordi et brud på nuværende tidspunkt kan kaste landet ud i en politisk krise, som vil forringe mulighederne for at føre en effektiv og helhedspræget politik. Det bør naturligvis undgås.

Men venstres fastholden ved gammelliberale synspunkter og deres krav om at diktere lønmodtagernes organisationer et lønstop kun et halvt år efter, at regering og folketing forlængede gældende overenskomster, ødelagde mulighederne for et fortsat regerings-samarbejde.

Jeg har naturligvis bemærket, at venstre har indledt valgkampen med at antyde, at LOs påståede magt og indflydelse er en fare for det parlamentariske demokrati. Det er, som om venstre har glemt både fortiden og nutiden. Hvem var det, der først organiserede sig? Var det ikke landboerne? Landbo-, husmands- og andelsforeningerne har spillet en meget aktiv rolle i den politiske og kulturelle kamp her i landet.

Det er også her og i de faglige organisationer, at skoling i praktisk demokrati foregår. Det er her, man lærer at forhandle sig til rette.

I socialdemokratiet har vi aldrig lagt skjul på, at vi har løbende kontakter med LO, også når der ikke er kriseforhandlinger. Men det er, som om venstre og også de konservative vil lægge røgslør hen over den kendsgerning, at de har tætte relationer til Industrirådet, til Arbejdsgiverforeningen og til andre erhvervsorganisationer.

Jeg finder ikke disse kontakter betænkelige. Jeg finder heller ikke, at de er farlige for demokratiet. Organisationerne har en væ-

sentlig funktion i et demokratisk samfund, og samspillet mellem dem og den politiske magt er et naturligt led i den demokratiske beslutningsproces.

Jeg vil minde om, hvad Hal Koch skrev i sin bog »Hvad er Demokrati«. Fra side 20 vil jeg med formandens tilladelse citere følgende:

»Demokratiets væsen er ikke bestemt ved afstemningen, men ved samtalen, forhandlingen, ved den gensidige respekt og forståelse og ved den heraf fremvoksende sans for helhedens interesser.«

Her tænkte Hal Koch også på samspillet mellem den politiske magt og organisationerne.

Princippet om forhandling også med organisationerne er bærende for den socialdemokratiske bevægelse. Derfor må vi advare mod de organisationsfjendtlige holdninger, der præger flere borgerlige partier i dette folketing. De er farlige for samfundets indre stabilitet.

Socialdemokratiet lægger op til en løsning, der omfatter en bred vifte af indgreb over for alle former for indkomster. Til en sådan stram indkomstpøolitik hører, at lønmodtagerne får andel i de overskud, der skabes i virksomhederne.

»Noget for noget«, sagde Thorkil Kristensen forleden i fjernsynet, da han argumenterede for en obligatorisk overskudsdeling. Denne erfarne videnskabsmand og politiker har forstået, at erhvervslivet har behov for at kunne trække på medarbejdernes viden og erfaring og på viljen til at holde igen med lønkrav i en vanskelig situation. Men han forstår også, at det netop begrundet kravet om medbestemmelsesret og kravet om medejendomsret til de værdier, der herved skabes. Hans ord burde gøre indtryk ikke kun i venstre, men også i andre borgerlige partier.

En værdistigningsafgift på jord og fast ejendom, en begyndende begrænsning i retten til at kunne fratække renter af privat gæld, og en oprydning i de fradragsordninger, der er med til at skabe uligheder i befolkningens skattebetaling, er elementer, der bør indgå i en samlet løsning.

Men også en mere målrettet erhvervs- og beskæftigelsespolitik er nødvendig, hvis skævhederne i dansk økonomi skal rettes op. Beskæftigelsesplaner, en plan om byfornyelse

[Hjortnæs]

og energipolitikken er andre væsentlige elementer i en konstruktiv økonomisk politik.

Selv om der skal føres en tilbageholdende politik – og det skal der, hvilket det foreliggende finanslovsforslag jo også er udtryk for – så ønsker socialdemokratiet ikke at slå grundlaget for velfærdssamfundet i stykker. Der er også et hensyn at tage til de svage stillede grupper i befolkningen. Derfor har vi sagt, at der også i denne situation må ydes en særlig hjælp til de pensionister, der er kommet i store vanskeligheder på grund af stigninger i varmeudgifterne.

Over for den politik, socialdemokratiet her har lagt frem, står et såkaldt firkløver, der erklærer, at det i givet fald er parat til at gå sammen i en regering, men som ikke vil gå til valg på en fælles politik.

Er det et troværdigt alternativ til socialdemokratiet? Det kan det næppe være. Partierne er åbenbart uenige både om den politik, der skal føres, og om det parlamentariske grundlag, hvorpå et eventuelt regeringssamarbejde skal baseres.

Jeg må vel gå ud fra, at venstre fortsat er enig med socialdemokratiet i, at der bør gennemføres en afgift på de realværdstigninger, der ligger ud over den almindelige pristalsstigning. Jeg må vel også gå ud fra, at venstre fortsat er parat til at begrænse retten til at kunne fradrage renter af privat gæld. Modsat har de konservative garanteret, at der ikke vil ske omlægninger i rentefradraget, at der ikke vil blive gennemført en værdstigningsafgift, og at der ikke vil komme overskudsdeling.

De fire partier har fredet hinanden. Hensigten er at skjule for vælgerne, at de på afgørende punkter er uenige. De hævder, at de i fællesskab vil kunne skabe en politik, men vi kan ikke få at vide, hvad det er for en politik.

Man siger, at man selvfølgelig vil forhandle med organisationerne. Men hvad er det for en afbalanceret løsning, man forventer organisationerne vil være parat til at drøfte? Hvis man tror, at man kan trække lønmodtagernes organisationer til forhandlingsbordet udelukkende med henblik på at drøfte lønstop, nedsættelse af dagpenge, forringelse af dyrtidsreguleringen og stop for offentlige aktiviteter i form af erhvervs- og beskæftigelsesplaner, så er man mere naiv, end man har

lov til at være, selv om man kalder sig et firkløver.

Jeg har forstået, at de fire partier har afvist fremskridtspartiet som regeringspartner, men det står uklart for mig, om partierne også har afvist fremskridtspartiet som forhandlingspartner. Jeg må vel gå ud fra, at de fire partier ikke forestiller sig, at man kan danne regering på fremskridtspartiets anbefaling, uden at det får konsekvenser. Hr. Glistrup har krævet indflydelse på den politik, der skal føres, i forhold til mandater og med udgangspunkt i den samfundsnedbrydende Z-plan. Vil firkløverpartierne imødekomme dette krav? Det spørgsmål må besvares klart.

Umiddelbart er det svært at se, hvordan firkløveret skal folde sig ud, uden at roden hedder Mogens Glistrup. Det er ikke lystige perspektiver, vi står over for i så henseende. Skal vi opleve et fremskridtsparti som grundlag for en firepartiregering, som i forvejen vil få svært ved at enes om en fælles politik? Prisen vil i givet fald blive kaos.

Jeg indledte med at sige, at situationen er meget alvorlig. Det vil jeg gerne gentage, men med speciel adresse til venstrefløjspartierne. Venstrefløjspartierne har ikke andet at byde på end floskler og urealistiske drømmerier. Der kan ikke føres en nødvendig økonomisk politik på venstrefløjens stemmer. Derfor er der i virkeligheden kun én mulighed for at skabe et stabilt samarbejde i folketinget, og det er et styrket socialdemokrati som samlende kraft.

Glistrup (FP):

Alle er enige om, at den nuværende økonomiske situation for Danmark er resultatet af den politik, som har været ført af flertal i dette folketing i de sidste 10–15–19 år. Det er resultatet af diverse røde kabinetter mellem socialdemokratiet og SF, af den flertalsregering af VKR-partierne, som sad i henved fire år og forhøjede skatterne her i landet mere end nogen andre har gjort, af det, som regeringerne Anker Jørgensen har indgået af diverse månedsvilige i august, september, marts og alle andre måneder med de partier, som nu kalder sig et firkløver, og med de radikale.

Det er det, som har ført til det resultat, som vi nu oplever, og – bevares – det er blevet værre og værre ned igennem tiden, men

[Glistrup]

det er der ikke noget mærkeligt i, for når man i den grad ruller ned ad et skråplan, så kommer man altså til at rulle hurtigere og hurtigere år for år, som vi har kunnet læse, ligegyldigt hvor vi har fået en vurdering af Danmarks forhold fra. Om det var den finansredegørelse, som kom fra regeringen i går, om det er OECD-rapporter, om det er det, som kommuner og amtsråd i disse dage har været tvunget til at forhøje skatteudskrivningen med ud over landet, Nationalbankbetretninger, eller hvor det ellers er kommet fra, billedet er fuldstændig entydigt af, hvordan landets situation har udviklet sig, efter at vi nu i så mange år har haft disse partier, som kalder sig selv ansvarlige, til at regere landet. Hvis der skulle ligge noget som helst i ordet »ansvarlig« i den forbindelse, så skulle man tage sit ansvar, altså tage sit gode tøj og gå og sige: vi duede ikke, for det er jo det, som resultatet ganske entydigt har været.

Jeg hørte nok, at socialdemokratiets ordfører ville lægge nogen del af skylden over på, at oliepriserne er blevet så høje. Det er da rigtigt, at det er blevet forfærdelig dyrt for danskeren at opvarme sin bolig i den kommende vinter. Det er blevet uhyre dyrt at købe benzin eller andet brændstof, når man skal have sin bil til at køre, men det skyldes jo simpelt hen, at disse 13 måneders SV-katastrofe kronedes med, at man herindefra lagde disse enorme ekstra prisforhøjelser på i form af de afgifter, man gennemførte.

Det er jo ikke rigtigt, at der er sket nogen særlig prisstigning på olieprodukterne, når man ser det over en lidt længere periode. Vi har en ganske klar og ubortforklarlig opstilling fra landets økonomiminister, som ganske klart dokumenterer, at det er sådan, at prisen på selve olien, selve råproduktet, det, som olielandene skal have, det, som tankskibsflåden skal have, det, som de multinationale selskaber skal have, i virkeligheden reelt er faldet år for år. Derfor er det f. eks. således, at man nu kun skal arbejde 66 sekunder for at købe en liter superbenzin, hvis man vel at mærke kunne få den til den pris, den koster, når den importeres. Det, der har fordyret varen, sådan at vi er kommet helt ud i det skandaløse, det er denne umulige skatteforhøjelsespolitik, som er blevet ført.

Det er da rigtigt, at ser man isoleret på året 1979, har der efter bølgegangene frem og tilbage med prisstigninger været nogen stig-

ning i 1979, og der var noget fald i 1978, men tendensen er ganske tydeligt, at olien, målt efter, hvor mange minutter man skal arbejde for at købe olie, næsten aldrig har været så billig, som den er i dag. Det, der har ansvaret for, at vi er dér, hvor vi er henne, det er udelukkende den skatteforhøjelsespolitik, som har været kendingsmelodien, hvad enten det har været augustforlig eller VKR-regering eller røde kabinetter eller SV-regering eller hvad der har været tale om. Sådan er bare de helt nøgne talmæssige kendsgerninger, og det kan man læse sig til i Folketingstidende, hvis man vil det.

Men så står vi altså nu i den situation, hvor vi må fastslå, at de duede ikke, og vi kan jo også oversætte det til, at det, der ikke duede, det var altså de midler, som menneskene i disse 7 samarbejdende partier, som ligger bag ved alle de forfærdelige katastrofer, anvendte. Og midlerne har jo igennem årene ganske klart været de samme hele vejen igennem: man har ladet den offentlige sektor svulme og svulme og atter svulme. Vi har fået mangedoblet den offentlige sektor igennem disse 10-15-19 år, som har ført os ud i vores katastrofe.

Hvad er det så, katastrofen består i? Ja, det kan simpelt hen udtrykkes i en ganske enkel sætning: den danske produktion er mindre end det danske forbrug. Derfor er det heller ikke så svært at finde løsningen. Løsningen skal selvfølgelig være, at den danske produktion skal forøges, således at den bliver større end forbruget, således at vi kan opretholde, udvikle og forbedre vor levestandard, samtidig med at vi kan vedgå arv og gæld og tilbagebetale med renter al den megen unødvendige gæld, som disse flertalspartier har påført landet. Det er simpelt hen noget, vi kun kan gøre ved at forøge produktionen, så vi kan få penge til at tilbagebetale denne gæld, som vi skal gøre det.

Hvordan forøger man produktionen? Ja, det gør man selvfølgelig ved at formindske den offentlige sektor, ved at overføre kræfter inden for landets økonomiske bærekraft til produktionslivet i stedet for at have dem placeret ude i offentlige ministerier og på rådhus og amtsgårde, hvor vi nu bruger så umådelig stor en del af vore kræfter.

Det er simpelt hen nødvendigt, hvis vi igennem 1980erne skal opretholde, at vi kan tillade os at hjælpe de svage, handicappede

[Glistrup]

og ældre her i samfundet, at vi ser at få produceret noget mere. Hvis vi fortsætter med den hidtidige vanvidspolitik, ja, så er resultatet jo i løbet af en 5–8–10 år, at alt, hvad man overhovedet kan skrabe hjem i skatter, det skal bruges til renter og afdrag på de lån, som efterhånden har ophobet sig værre og værre. Derfor, hvis den nuværende regering og dens politik får lov til at fortsætte, så må vi om en 7–8–9–10 år simpelt hen lukke vore sociale bistandskontorer, for vi kan ikke bruge de samme penge to gange. Der vil ikke være midler til at hjælpe de socialt svage, hvis pengene skal bruges til de udenlandske pengeudlånere, som regeringen Anker Jørgensen-Christophersen og dens forgængere har pantsat landet til i et vildere og vildere tempo. Det er det, der er sandheden.

Derimod vil man ikke komme til at komme ud i den sociale katastrofe, hvis vi nu reber sejlene, således som den socialt ansvarlige redningsplan for Danmark, som fremskridtspartiet har fremlagt, går ud på. Det er nødvendigt med en indsats af den størrelsesorden. Det kan ikke nytte noget, at man går rundt og nusler med at skulle spare fem halve milliarder kroner, hvad der var det, der fik denne regering til at køre fast. Når vi har offentlige udgifter på 238 mia kr. og vi har et underskud, som finansministeren oplyser til at være 39 mia kr., og hvor han selv erkender, at der er ting, han ikke har taget hensyn til, så det i virkeligheden er 43 mia kr., så kan vi ikke tro, at vi med den slags småtingsafdelingsting som at spare 2,5 eller 5 mia kr. kan komme nogen som helst vegne med at få overført de fornødne kræfter til produktionslivet. Det er helt oplagt, at skal vi redde folkepensionen, skal vi redde hjælpen til de handicappede, skal vi redde vort sygehusvæsen, ja, så er det helt anderledes kraftige besparelser, der skal til.

Det finder da også udtryk i Z-planen, hvor vi klart talmæssigt har præciseret, hvor det er og med hvor meget. Man skal overføre i alt for ca. 50 mia kr. i 1980 fra den offentlige sektor til den private, altså med andre ord en besparelse på ca. $\frac{1}{5}$. Og det vil ikke slå noget som helst afgørende itu, for baggrunden er jo netop, at den offentlige sektor er vokset så enormt igennem de foregående år. Selv om man nu nedskærer den med $\frac{1}{5}$, så bevarer vi alt, hvad der er bevaringsværdigt under alle omstændigheder, også på kort sigt,

og på længere sigt opnår vi altså at kunne redde landet fra at ryge direkte ud i den helt forfærdelige katastrofe, som de 7 fallitpartier, der har regeret os i den sidste lille menneskealder, har ført os ud i. Sådan er de hårde kendsgerninger.

Det er således, at det ikke er noget nyt, fremskridtspartiet står her og siger. Vi har sagt ned igennem 1970erne hele tiden og konstant, hvor det ville føre hen. De andre har ikke villet høre på os. De har troet på og foregøglet befolkningen, at når de havde afsluttet deres forskellige forlig, ja, så ville det redde og hjælpe, og at nu var grunden lagt til, at vi kom til at køre i den rigtige retning. Men kendsgerningerne viser altså gang efter gang, nu senest ved serien af chokrapporter i den sidste måneds tid, at det er således, at fremskridtspartiet har haft ret i sine vurderinger. Det er logisk og klart, at fremskridtspartiet også har ret i den medicin, som vi anbefaler til patienten Danmark, og jo længere patienten vægrer sig ved at tage medicinen, jo værre kommer sygdommen til at udvikle sig. Sådan er bare kendsgerningerne, og det kan man akkurat lige så godt indstille sig på.

Det havde været lykkeligt, når regeringen alligevel ikke kunne klare problemerne, om den havde udskrevet valget på et tidligere tidspunkt, således at man kunne have brugt sommeren til, i stedet for at holde ferie, mens det hele forværredes og forværredes, at få tilrettelagt den nye regering og den nye regerings politik – men så skulle ikke være.

Der er nogle, der i anledning af de begivenheder, som fandt sted i sidste uge, kunne tænke sig at sige, at det lille regeringsparti venstres »V« har stået for, at de har været nogle vattede vendekåber, når de sådan på 3 minutter kunne rende fra at være i socialdemokratiet og over til det, som de kalder alternativet til socialdemokratiet. Vi skal ikke deltage i denne hetz mod venstre eller mod nogen som helst andre, for der er ikke spor vendekåbeagtigt i det, som venstre har foretaget sig. Den gruppe, som venstre nu befinder sig i, fører jo præcis den samme politik som den gruppe, venstre forlod. Vi har jo set igennem alle disse år, at der ikke har været skygge til forskel på den politik, der har været ført, når indflydelsen har været hos CQM og venstre, og når den har været hos socialdemokratiet. Det har været den samme poli-

[Glistrup]

tiske linje, som har gået igennem de 19 år. Derfor er der ikke nogen som helst grund til at rette hårde ord mod venstre i anledning af det, venstre foretog sig.

Derimod er der grund til at rette hårde ord mod venstres leder, i anledning af at han forurenede valgkampen med at give positivt urigtige oplysninger om det, som er alternativet, det, som er redningsplanen for Danmark, det, som fremskridtspartiet har fremsat.

Udenrigsminister Henning Christophersen hævder, at Z-planen går ud på, at 110.000-115.000 offentligt ansatte skal afskediges inden for et kvartal. Det er urigtigt. Antallet af offentlige stillinger skal nedsættes med det nævnte antal over to år, men det sker i alt væsentligt ved naturlig afgang. Den naturlige afgang vil inden for disse to år ligge i størrelsesordenen 160.000, og dem, der ønsker at blive omskolet, har vi på vores finansbudget afsat 1 mia kr. til.

Udenrigsministeren hævdede videre – da man efter valgets udskrivelse gav ham og hans regeringspartner adgang til at få en ekstra halv times udsendelse for sig selv i radioen fredag eftermiddag – at forholdet var det, at fremskridtspartiet vil nedskære statens budget til det halve. Det er forkert. Vi vil i 1980 nedsætte de samlede offentlige budgetter til 80 pct. af det nuværende. Vi vil skære overflødhedsgevæksterne af. Andet og mere er der ikke tale om.

Endelig hævdede udenrigsministeren, at vi ville gå ind for, at den sociale sikkerhed i Danmark skulle forringes. Det er også forkert. Redningsplanen for Danmark, fremsat af fremskridtspartiet, er den eneste vej, hvorved vi kan føre en anstændig, værdig og forsvarelig socialpolitik i dette land. Vi kan ikke, hvis vi fortsætter ad låne- og underskuds- og pantsætningsvejen, føre en anstændig socialpolitik.

Det er i og for sig det eneste, der overhovedet er kommet frem af forsøg på at lave saglig kritik, udenrigsministerens opvisning her i radioen fredag eftermiddag. Ellers har man forsøgt at køre på noget, der jo under alle omstændigheder må være aldeles ligegyldigt og underordnet, som at man har opdigtet nogle personlige uoverensstemmelser inden for fremskridtspartiet. Nu eksisterer de ikke, men selv om der havde været nogle problemer af den art, så ville det da være

aldeles afsindigt i Danmarks katastrofesituation at knytte nogen som helst interesse til den slags spørgsmål. Det afgørende er: hvilken politik fremlægges, hvordan får vi løst landets problemer? Fremskridtspartiets folkegruppe har enstemmigt vedtaget 12 punkts redningsplanen for Danmark. Den er enstemmigt bakket op af fremskridtspartiets landsmøde, og den giver, udpenslet i tal, som er forelagt for dette folketing, og i lovforslag, udmøntet i paragraffer, den fuldstændig præcise løsning, sådan at man faktisk den 24. oktober uden yderligere forberedelsestid kunne begynde at gennemføre den led for led. Derfor er situationen den, at vi som det største oppositionsparti i allerhøjeste grad har levet op til det ansvar, et oppositionsparti har. Ordet ansvar og ansvarlighed har mening i forbindelse med fremskridtspartiet, mens det er helt oplagt, at de, der har kørt Danmark i sæk, og som fortsætter med desuagtet at ville sidde ved Danmarks ledelse, ikke kan fortjene at blive betegnet med ord af den karakter.

Når vi skal til at klare Danmarks problemer, så er et af de meget, meget vigtige områder, som vi meget, meget hurtigt skal have fat i, at pensionisterne ikke skal fryse til vinter, blot fordi sankthansforliget mellem socialdemokratiet og venstre har fordyret opvarmningen så kolossalt. Derfor kan man ikke længere i det nye folketing blive ved med at nedstemme og nedkule fremskridtspartiets forslag om en forbedret folkepension. Vort forslag om en folkepension på 3.000 kr. om måneden, 6.000 kr. for et ægtepar, er noget af det, som er det aller-, allervigtigste for det nye folketing at se at få gennemført. Vi kan simpelt hen ikke være bekendt, at fordi man ødsler midler væk over udenrigsministeriets, over kulturministeriets, over administrationsdepartementets konti, så har man ikke haft penge nok til at sørge ordentligt for vore pensionister i dette land. Her er en af de meget, meget vigtige opgaver, som det nye folketing som noget af det aller-, allerførste skal i gang med. Man skal ikke sløse med, som man har gjort det i de forløbne seks samlinger, bare at dysse fremskridtspartiets forslag ned. Nu skal det gennemføres. Nu skal vi have en forbedret folkepension.

En anden ting, som er vigtig, er, at vi ikke mere forskrækker de danske arbejdspladser med, at vi siger: nu kan I blive undermineret

[Glistrup]

og ødelagt ved, at vi skal til at lave ØD og overskudsfordelingsordninger. Så er det i og for sig ligegyldigt, om det er efter model af hr. Thomas Nielsen eller efter model af hr. Henning Christophersen. Der er såmænd ikke så stor forskel i princippet på den måde, de vil begynde deres ØD-undergravning af Danmark på. Vi må slå fast, at lønmodtagerne skal finde deres løn ét eneste sted, nemlig i deres lønpose og hverken i en hr. Thomas Nielsen-fond eller en hr. Henning Christophersen-fond. Der er såmænd ikke så store forskelle på de to forslag, som er fremsat henholdsvis på LOs møde med socialdemokratiet midt i september og på venstres landsmøde her for 10 dage siden, og det ender jo med et kompromis mellem dem, hvis vælgerne giver de to partier magt på ny. Begynder man først på ØD, så ved vi, hvordan danske erhvervsvirksomheder vil blive undergravet år efter år ved, at man hele tiden vil skære yderligere en flis af. Derfor skal valget være et dunderende nej til ØD-partierne.

Men det gamle folketing kan jo i og for sig ikke gøre andet og mere end at give en anvisning til det nye folketing om, hvordan landets problemer skal løses. Det er det lille blad, vi kan sætte på Danmarks nælde i dette folketing, hvor vi jo ikke kan vedtage nogen lovforslag eller lignende før valget. Derfor skal jeg opfordre folketinget til i enighed at give det nye folketing det gode råd med på vejen, som fremgår af følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget udtaler,

at massive lettelser i skatter og papirarbejde skal gennemføres, så produktionen kan bringe Danmark ud af den katastrofe, som augustforlig og SV-regering har bragt landet ud i, og

at der hurtigst må gennemføres betydelige forbedringer af folkepensionen, så folketinget modvirker de chokvarmeudgifter, som følger af de af SV-regeringen i juni 1979 gennemførte kæmpestatsafgifter.

Tinget går derefter over til næste punkt på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Jeg skal lade dette forslag indgå i forhandlingen.

Ellemann-Jensen (V):

I løbet af de sidste par måneder er det blevet stadig mere klart, at Danmark er på vej ind i en endnu alvorligere økonomisk uligevægt end hidtil antaget.

I forvejen stod vi med en række økonomiske problemer, som har været voksende i en årrække, først og fremmest jo den alt for store gæld til udlandet og den alt for store arbejdsløshed. Det nye i situationen er, at med de virkninger, der kommer til Danmark fra den internationale udvikling, og med de balanceproblemer, som er bygget ind i vores egen økonomi, går udviklingen nu langt hastigere i den gale retning, end vi tidligere har oplevet.

Det fremgår af de vurderinger, som vi gennem de sidste par måneder har fået både udefra og fra danske kilder. Senest har folketinget modtaget budgetdepartementets finansredegørelse, hvoraf det jo klart fremgår, at nu er udviklingen faretruende. De skøn over de nærmeste års udvikling, som budgetdepartementet lægger frem, støttes af vurderingerne fra det økonomiske råds formandskab, som ganske vist ikke er fremlagt officielt endnu, men hvis indhold jo efterhånden er bekendt af alle.

Det har måttet gøre et stort indtryk at høre de vurderinger og de advarsler, der er kommet f. eks. fra Nationalbankens ledelse, fra det økonomiske sekretariat, fra OECD, og den justering af kronkursen, som fandt sted for kort tid siden, var jo kun en bekræftelse på den ubehagelige kendsgerning, at den danske økonomiske udvikling nu adskiller sig markant fra udviklingen i andre industrilande. I de kommende uger vil vi se, at Danmarks nettogæld til udlandet passerer 70 mia kr. De regneeksempler, vi har fået fra budgetdepartementet og fra det økonomiske råds formandskab, viser, at med en uændret økonomisk politik, ja, så må vi vente, at udlandsgælden vil have passeret 100 mia kr., inden der er gået 2 år. Allerede i dag betaler vi netto til udlandet 7 mia kr. i rente om året; om 2 år vil rentebyrden passere 10 mia kr. om året. Det er voldsomt tunge byrder, vi har lagt på de kommende generationer, og det er tunge byrder, vi lægger på den kreditværdighed, som hidtil har gjort det muligt for Danmark, for danskerne, at dække et overforbrug ind ved låntagning i udlandet.

[Ellemann-Jensen]

Oven i det viser vurderingerne, at arbejdsløsheden vil vokse i de kommende år. Den forbedring i ledighedstallene, som vi oplever i denne sommer, er jo et forbigående fænomen. Det skyldes først og fremmest efterlønsordning og jobtilbudsordning, altså forhold, som kun giver en stakket varme i beskæftigelsessituationen, og som så let kan tilsløre de rent faktiske forhold. I den situation nyter det ikke at komme med undskyldninger om, at problemerne kommer til os udefra. Vist anede vi ikke for et år siden, da SV-regeringen lagde sin økonomiske politik frem for folketinget, at vi skulle opleve en 70 pct.s stigning i prisen for importeret energi. Og vist anede vi ikke, at de internationale konjunkturer på ny skulle blive lammet. Hvis disse ting ikke var sket, ja, så havde regeringen nået sine mål. Men det kan vi ikke slå os til tåls med. Når udviklingen i verden omkring os gør den hjemlige økonomiske politik utilstrækkelig, så er det nødvendigt for os at stramme den op. I dag ved vi jo, at de indgreb, som er foretaget i SV-regeringens tid, senest ved den ekstraordinære folketingsamling i juni, er utilstrækkelige over for de problemer, der har ramt det danske samfund. Vi ved, at på trods af et års voldsom opstramning af finanspolitikken, på trods af en målbevidst erhvervsfremme og beskæftigelsespolitik, på trods af en stram overenskomstløsning og på trods af hele energisparepolitikken så fortsætter udviklingen nu med voksende hastighed i den gale retning.

Det fremgik da også af statsministerens åbningsredegørelse forleden, at der inden for regeringen var enighed om sådan en vurdering. Venstre beklager derfor, at det ikke har været muligt for regeringen at fremlægge en økonomisk politik, der sætter ind over for disse problemer. Det må være åbenbart for enhver, at Danmark ikke kan fortsætte med at stifte gæld i udlandet i det omfang, vi gør det for øjeblikket, og at vi slet ikke kan regne med at kunne låne til dækning af de fortsatte og voksende underskud over for udlandet, som jo vil opstå, hvis der ikke gribes ind med midler, som begrænser det samlede forbrug i Danmark.

En regering kan ikke i en sådan situation sidde de mange advarsler fra ind- og udland overhørig. Den pådrager sig et vældigt historisk ansvar, hvis den undlader handling, og i venstre beklager vi, at vores regerings-

partner igennem 13 måneder, socialdemokratiet, ikke har set sig i stand til at tage medansvar for en sådan handling. Vi forstår de problemer, som socialdemokratiet møder, når kræfter uden for folketinget forsøger at tiltage sig magt over den økonomiske politik, men vi forstår ikke, at socialdemokratiet er bukket under for dette pres. Vi forstår det specielt ikke, da det er så åbenlyst, at de særinteresser, man ikke har turdet udfordre, i virkeligheden vil gennemtvinge et resultat, der rammer den brede befolkning. For nu at sige det med rene ord: når LO i den situation, dansk økonomi befinder sig i, stiller sig i vejen for en stram økonomisk politik, f. eks. med urealistiske modkrav om ØD, så fremmer LO en udvikling, der vil ramme alle grupper i det danske samfund hårdt, ikke mindst LOs egne medlemmer.

Det var afgørende for venstre, at regeringen her ved folketingets åbning kunne præsentere en økonomisk politik, der kan give tillid til fremtiden. Tillid herhjemme hos de mange, der skal disponere, både over den private økonomi og over produktionen, og tillid i det udland, som hidtil, om end med stigende undren, har dækket vores overforbrug ved at låne os milliardbeløb.

Venstre har et bud på en politik, som kan vende udviklingen; vi lagde det frem under de drøftelser, der blev fort i regeringen, og vi var villige til at acceptere andre indgreb, når bare de virkede på grundproblemet, nemlig den stigende gældsætning.

Naturligvis skal sådan en økonomisk politik gennemføres i et samarbejde med alle grupper i det danske samfund, også med lønmodtagernes organisationer, og det er vigtigt at få understreget, at venstre naturligvis ikke har noget imod, at nogle organiserer sig – vi erkender organisationernes væsentlige funktion i samfundet – men en regering kan ikke på forhånd opgive at forsøge en politik, som disse organisationer eventuelt måtte stritte imod. Det er regering og folketing, der står med ansvaret for den økonomiske politik, og det er regeringen, der står med ansvaret for følgerne, hvis det går galt. Derfor kan regering og folketing ikke lægge initiativet og beslutningerne ud til andre, som ikke har det samme ansvar.

Det var denne helt grundlæggende strid om, hvem der skal have den afgørende indflydelse på den økonomiske politik, som før-

[Ellemann-Jensen]

te til SV-regeringens fald. Det er ikke et spørgsmål om, at vi har vist gammelliberale holdninger, som hr. Hjortnæs sagde før; det er et spørgsmål om, hvorvidt man overhovedet havde en holdning til problemerne, hvorvidt man overhovedet havde en vilje til at leve op til det ansvar, der følger med at sidde i regering.

Vi hørte forleden statsministerens klare og redelige beskrivelse af den fortvivlende situation, dansk økonomi nu er inde i. Vi har i dag ikke hørt socialdemokratiets ordfører fortælle, hvordan han forestiller sig at denne situation kan imødegås. Vi har hørt om ØD-fonds, vi har hørt om ændrede skattefradrag, højere pensioner og mange andre rare sager, men vi savner stadig svar på spørgsmålet: hvordan vil socialdemokratiet føre den stramme indkomstpolitik, som man erkender er nødvendig, hvordan vil man gøre det?

Venstres bud på en økonomisk politik, som kan vende udviklingen, bygger vi på råd, der er givet Danmark samstemmende af vore rådgivere i både ind- og udland. Det bærende i venstres politik er en opbremsning af stigningen i omkostninger og købekraft i Danmark. Det er derfor, venstre har foreslået et altomfattende pris- og indkomststop – og jeg gentager til benefice for hr. Hjortnæs: et altomfattende pris- og indkomststop. Vi har set, at et sådant indgreb, et sådant drastisk indgreb har givet endog særdeles positive resultater i lande, som vi med rimelighed kan sammenligne os med, først og fremmest Norge. Jeg understreger igen, at det drejer sig om stop i alle indkomster; kun når der ydes en ekstra indsats, må indkomsterne kunne vokse.

Vi erkender, at et sådant indgreb skal have opbakning fra alle samfundsgrupper, for at det kan virke effektivt. Det drejer sig derfor om at overbevise alle i samfundet om, at ingen kommer til at bære byrderne ved en sådan politik alene. I venstre tror vi på, at de fleste grundlæggende har en god vilje til at skære ned på deres krav til levestandarden, når blot man har en garanti for, at andre gør det samme. Derfor er det så vigtigt dels at gøre et pris- og indkomststop troværdigt og acceptabelt, dels at supplere det med andre ting, som kan sikre det enkelte menneskes, den enkelte families privatøkonomi imod at blive undergravet. Venstre har derfor foreslået, at der, samtidig med at der gennemføres

et pris- og indkomststop, også gives sikkerhed imod nye stigninger i statslige indkomster, at der ikke sker nye stigninger i boligudgiften, hverken for lejere eller for ejere, at den tryghed, samfundets svageste grupper modtager gennem folkepension, invalidepension, børnetilskud, uddannelsesstøtte og boligforsikring, opretholdes, og at man fortsætter den hidtidige erhvervsfremme- og beskæftigelsespolitik.

For at det skal kunne hænge sammen, så er det nødvendigt, dels at de allerede aftalte besparelser på statslige og kommunale budgetter bliver gennemført, dels at man meget nøje undersøger mulighederne for nye statslige besparelser. Dette sidste understreges jo af den finansredegørelse, som vi netop har modtaget, og som tegner billedet af et voldsomt stigende underskud på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget.

I forbindelse med diskussionen om behovet for en endnu strammere indkomstpolitik er så kravet om overskudsdeling rejst, bl. a. i form af de gammelkendte ØD-forslag, omend i en ny forklædning. Nu skal det siges, at et altomfattende indkomststop netop sikrer, at øgede overskud bliver stående i virksomhederne, at de ikke må trækkes ud til forbrug, og man kan også sige, at det ville nu være gavnligt, hvis vi brugte lige så meget tid på at diskutere, hvordan virksomhederne kan skabe et overskud, som vi bruger på at diskutere, hvordan man kan fordele overskuddene. For hvis man alene taler om det sidste, ja, så risikerer man, at der en skønne dag ikke er noget at deles om.

Men venstre har erklæret sig villig til at skabe mulighed for, at en strammere indkomstpolitik bliver suppleret med muligheder for, at virksomheder og ansatte i fælles interesse kan deles om de overskud, der jo gerne skulle blive resultatet af sådan en politik. Venstre vender sig klart imod tanker om en tvangsmæssig aflevering af midler og ejendomsret til en central ØD-fond. Det ville efter vores opfattelse indebære en ødelæggende omvæltning af den danske samfundsform, og i betragtning af at der hverken i folketinget eller i befolkningen vil kunne skabes tilslutning til sådan nogle tanker, så forstår vi oprigtigt talt ikke, at så mange stadig bruger kræfter på den sag og blokerer løsninger ved at føre sådan en sag frem. Venstre ser gerne en spredning af ejendoms-

[Ellemann-Jensen]

retten til produktionsmidlerne i Danmark. Men vi ønsker, at ansvar og medejendomsret hænger sammen.

Vore ønsker om ordninger, som skal kunne bane vejen for en effektiv indkomspolitik, går derfor på frivillige ordninger aftalt mellem den enkelte virksomhed og den enkelte ansatte, på ordninger, der er tilrettelagt sådan, at det er i begge parter klare interesse at indgå på dem – og vel at mærke ordninger, som knytter stærkere bånd imellem den enkelte arbejdsplads og den enkelte lønmodtager. Venstre beklager, at det hidtil ikke har været muligt at føre en tilstrækkelig grundig og fordomsfri debat om dette meget væsentlige spørgsmål, fordi debatten er blevet blokeret af urealistiske krav om centrale fonds og tvangsordninger.

I forbindelse med det beklagelige brud på regeringssamarbejdet med socialdemokratiet har venstre optaget kontakt med partier, som er villige til at tage et medansvar for en økonomisk politik, der tager udfordringen op, den udfordring, der er skabt af de meget alvorlige økonomiske problemer. En sådan vilje har venstre fundet hos det konservative folkeparti, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti. Disse fire partier ser forskelligt på mange ting, men de fire partier deler opfattelsen af, at det er nødvendigt med handling nu, og de fire partier deler opfattelsen af, hvilke helt grundlæggende indgreb der er behov for i den økonomiske politik.

Det er positivt, at disse fire partier har kunnet nå til enighed om i den valgkamp, der nu er gået ind, at koncentrere sig om de ting, der samler: For det tjener i den aktuelle alvorlige situation intet formål at trække uoverensstemmelser frem. Derfor er det vigtigt, at disse fire partier har indgået en borgfred, hvor vi ikke vil bekriige hinanden, og hvor vi ikke vil binde hinanden med at fremhæve ting, som vi hver for sig ikke vil være med til, men tværtimod vil kunne fremhæve, hvad vi i fællesskab tør tage ansvar for.

Disse fire partier har i dag ikke flertal her i folketinget, og vi har det måske heller ikke efter valget. Men disse fire partier er i dag de eneste, der har fremlagt seriøse løsninger på landets dybt alvorlige økonomiske problemer. Derfor vil det være naturligt, om en borgerlig liberal regering, som venstre håber at se som resultat af det kommende valg, pri-

mært bygger på samarbejdet imellem disse fire partier.

Hvis disse partier imidlertid efter valget stadig ikke skulle have flertal i folketinget, så må andre partier give støtte til en politik, enten direkte eller indirekte, ved at undlade sabotage over for den nødvendige økonomiske politik.

I den forbindelse rejste hr. Hjortnæs før spørgsmålet, om fremskridtspartiet kan tænkes som en forhandlingspartner for en sådan regeringsdannelse. Hvis hr. Hjortnæs havde hørt, hvad venstres formand gentagne gange har sagt i de sidste par dage, så havde hr. Hjortnæs ikke behøvet at stille spørgsmålet. For svaret er givet: nej, venstre vil ikke lade fremskridtspartiet få indflydelse på den politik, en borgerlig liberal regering skal føre. Der er alt for stor afstand imellem den politik, fremskridtspartiet har lagt frem, og den politik, en sådan borgerlig liberal regering kan føre for at rette op på den økonomiske situation.

Derfor er kravet om ikke at sabotere det arbejde, en borgerlig liberal regering måtte gøre, ikke blot rettet til fremskridtspartiet, det er også i allerhøjeste grad rettet til det socialdemokrati, der muligvis trænger til en tid i opposition efter valget.

Venstre vil arbejde for, at valget kan give Danmark et folketing, der er i stand til at skabe det samarbejde, der skal til, og det er derfor, venstre ikke vil kaste ansvaret fra sig. Venstre går tværtimod til valg med det klare mål at bevare ansvaret og bevare initiativet.

For den danske befolkning drejer dette valg sig om selvstændighed. Om folkestyrets selvstændighed over for interesseorganisationerne. Og om samfundets selvstændighed imod kræfter udefra, som vi jo selv udfordrer ved at lade vores økonomiske problemer få lov til at vokse. Men valget gælder også den enkeltes tryghed. For kun hvis de store problemer i samfundsøkonomien bliver løst, kan den enkelte familie se fremtiden i møde med tillid og med optimisme.

Poul Schlüter (KF):

Da den nuværende regering – og den sidder jo stadig dér – blev dannet, var der store forventninger til, hvad vi nu skulle opleve i dansk politik. Og i det omfang forventningerne ikke virkelig var der, skabte regeringen

[Poul Schlüter]

dem jo hurtigt selv. SV-eksperimentet blev forsvaret med, at nu skulle vi opleve stabilitet, både politisk og økonomisk.

Der er så gået 13 måneder, og vi må i dag konstatere – og det er sørgeligt – at på praktisk talt alle områder står nu alt værre til, end da regeringen begyndte.

Det er ikke alene oliens skyld. Selv om det var, så skulle vi jo for resten også have løst det problem. Vi har oplevet 13 måneder, hvor regeringen har villet det hele selv. Den har styret med sine folketingsgrupper og sit eget snævre flertal. Vi har haft en regering, som ikke i disse 13 måneder har søgt samarbejde med folketinget. Derfor er det vel også rigtigt i dag at fastslå, at resultaterne er regeringens ansvar. Også de manglende resultater er regeringens ansvar.

Sammen med valgets udskrivelse er der afleveret, hvad jeg synes er to kæmpechok til befolkningen. For det første finanslovsforslaget og de vurderinger, som knytter sig dertil. Ser vi en lille smule ind i fremtiden, møder vi uhyggelige tendenser. Vi ved nu, at hvis ikke man bryder ind i udviklingsforløbet, må vi regne med i 1983 at have op mod 260.000 arbejdsløse. Og vi vil møde et underskud på vor betalingsbalance i størrelsen 20 mia kr. Dette er en dødsdom over en årrækkes forfejlede politik.

Den anden kendsgerning, vi oplever netop nu, og som må være et chok for befolkningen, er den socialdemokratiske folketingsgruppes program til valget. Hvilke løsninger tilbyder landets endnu største parti befolkningen? Der er en mængde løfter. Om sociale forbedringer, der vil føre os endnu længere dybt ind i behandlersamfundet. En mængde løfter, som vil gøre skatteyderne endnu fattigere. En mængde løfter, som vil betyde, at endnu flere skal hente deres indkomst helt eller delvis fra de offentlige kasser. Det er en ganske traditionel, gammeldags socialdemokratisk politik.

Så er der et par ord om, at der er behov for indkomstpøolitik – og det er sandt – men der er jo intet præcist om, hvordan den skal føres ud i livet.

Socialdemokratiet kan måske nok komme til at danne regering efter valget, hvis vælgerne ønsker det, og hvis venstrefløjens foretrækker det. Men jeg mener, vi i dette øjeblik må fastslå, at socialdemokratiet ikke har vist en politik, som kan føre landet ud af krisen, og

derfor mener jeg heller ikke, socialdemokratiet i denne dybt alvorlige situation er regeringsdueligt. De kan ikke, for de vil ikke føre den nødvendige politik.

Så siger nogen, at fejlen bag det hele skal være, at LOs top er så stærk. Måske nok, jeg skal i og for sig ikke bebrejde fagbevægelsen, at den vælger sig en stærk ledelse – det gør vel de fleste organisationer – men fejlen ligger et andet sted: fejlen er, at socialdemokratiets ledelse har været svag. Jeg har ofte udtalt, at jeg gerne ser naturlige forbindelseslinjer mellem socialdemokratiet og fagbevægelsen, men det skal være partiet, og det skal være statsministeren, hvis han er socialdemokratiets formand, der har kommandoen. Sådan var det før, sådan er det ikke nu, derfor er det gået galt.

Under denne debat såvel som under den valgkamp, der nu indledes, bør interessen ikke samle sig om fortiden. Hvad skulle det føre til? Nu gælder det fremtiden. Skænderier om, hvad der er sket, gavner ikke meget. Nu drejer det sig om at finde en samlende politik, som tilbyder en løsning på landets store vanskeligheder.

Forud for dette valg har vi alle en pligt til at sige sandheden om Danmark til danskerne. Vi har også samtidig en anden pligt: det er den igen at skabe tro på fremtiden og optimisme. Hvis vi selv vil, kan vi nemlig ordne problemerne.

Derfor vil jeg også gerne byde venstre velkommen tilbage i firkløveret, hvor efter vor opfattelse venstre hører naturligt til. Der er brug for det – for et firkløver, som består af fire.

Jeg vil også gerne sige om firkløveret, at det jo ikke er en lille eksklusiv klub, som nogen vil søge at give det udseende af. Firkløverpartierne har en lige så bred og lige så folkelig basis i Danmark som socialdemokratiet. Der er partier, som står udenfor naturligt. Man kan måske sige det på den måde, at de ekstremistiske yderpartier i forhold til firkløveret på den ene side er fremskridtspartiet, på den anden side det radikale venstre.

Hvis vi skal spørge, om en borgerlig regering efter valget vil kunne arbejde her i salen med lovgivningen, kan det selvfølgelig komme til at spille en rolle, hvordan socialdemokratiet i opposition vil stille sig, men måske også, hvordan fremskridtspartiet og det radikale venstre vil forholde sig. Så skal det vise

[Poul Schlüter]

sig, om man vil lægge vægten mest på, hvem man samarbejder med, eller mere på, hvad man samarbejder om, som det radikale venstres store leder, forhenværende statsminister Hilmar Baunsgaard, udtrykte det, dengang det radikale venstre endnu havde aldeles afgørende indflydelse i dansk politik.

Hr. Hjortnæs havde naturligt en række kommentarer til genetableringen af firkløveret. Han sagde, at partier inden for firkløveret havde jo kontakter til visse organisationer, og han nævnte som et eksempel Industrirådet, og det er sandt nok. Men jeg vil gerne understrege, at når vi mødes med organisationer ude i samfundslivet, så holder vi hverken rivegilder eller forbrødringsfester. Vi udveksler informationer. Det vil en borgerlig firkløverregering også kunne gøre efter valget med LOs ledelse. Vi vil kunne gøre det med alle organisationer, og jeg vil gerne understrege, at de alle vil blive behandlet ens: lige venligt og lige håndfast.

Så havde hr. Hjortnæs en betragtning, om at det nu måtte være afgørende, at lønmodtagerne blev sikret andel i virksomhedernes overskud. Dertil vil jeg gerne svare, at det har lønmodtagerne heldigvis fået i mange, mange år, og lønmodtagerne har gennem de sidste årtier opnået en stigende andel i virksomhedernes overskud gennem flerdobling af indholdet i lønningsposerne.

Jeg tror, de fleste lønmodtagere i Danmark ønsker, at vi skal fortsætte med den metode, hvor hver enkelt direkte får sit udbytte af, hvad der præsteres i hendes eller hans virksomhed. Jeg tror, de fleste lønmodtagere så langt foretrækker det fremfor anonyme fonde. Derfor tror jeg også, at ØD bliver et lille tema i valgkampen og slet ikke bliver noget tema efter valget. ØD løser ikke Danmarks virkelige problemer.

Hr. Hjortnæs havde en betragtning, som jeg gerne vil slutte mig til. Jeg tror, det er vigtigt, at vi skaber enighed på det punkt, og det mener jeg vi berettiget kan. Hr. Hjortnæs sagde: nu skal vi ikke slå grundlaget for velfærdsstaten i stykker. Det er rigtigt. Men hvad er grundlaget for velfærdsstaten? Hvad er grundlaget for vore sociale tryghedsordninger? At vi har et erhvervsliv og et tusindtal af arbejdspladser, som kan tjene det hjem til Danmark, Danmark har brug for for at fastholde sin høje levestandard og sin lovgivning. Det er rigtigt, det er vigtigt.

De fire partier i firkløveret går selvfølgelig ikke til valg på en fælles politik, siger hr. Hjortnæs, og det er sandt. Jeg synes egentlig slet ikke, socialdemokratiet går til valg på en politik. Hr. Hjortnæs løftede ikke sløret for, hvad der er socialdemokratiets reelle løsning forud for valget, og det er klart, at der derfor må knytte sig meget stor interesse til den tale, jeg regner med at socialdemokratiets formand, statsministeren, holder senere i dag.

Vi går til valg, vi fire, i et samarbejde med hver vort program, naturligt og afslappet, og jeg tror egentlig ikke, at forskellen mellem os, selv om den er der, er større, end den er inden for socialdemokratiet.

Danmark kommer næppe ud af krisen med socialdemokratisk politik. Jeg synes, man kan rejse det spørgsmål, om ikke det ser ud til, at der egentlig ikke længere er råd til socialdemokrater i regeringen. Det er prøvet længe nok. Nu sidder vi kønt i det med gæld, med et underskud og med et land, der er på vej til at blive kørt i sæk. Det må der siges stop for. Nu skal der rettes op, og det kan valget bruges til. Socialdemokraterne er dygtige til at øse ud af statskassen, når der er penge nok eller kan lånes, men der kan ikke længere begge dele eller nogen af dem.

Nu trænger vi til en borgerlig regering, der kan sørge for, at vi i Danmark tjener penge nok til at dække vort forbrug og komme ud af den gamle gæld. Produktionen er i fare for at gå i stå; nu skal vi sørge for, at den kan sættes op. Virksomhederne indskrænker, lukker eller jages til udlandet; nu skal vi have hjulene til at rulle igen herhjemme. Vi skal producere og eksportere os ud af krisen.

Det er grundlaget og filosofien bag den firepunktsplan, den konservative folketingsgruppe forelagde for folketingsvalget, længe inden valget blev udskrevet. Vi ønsker at bremse for pris- og indkomststigninger. Det betyder, at man kan købe mere for den samme løn. Det vil give resultater hurtigt – allerede i 1980 – i form af, at vi vender bøtten, skaber grundlag for højere beskæftigelse, fordi danske varer bliver forholdsvis billigere sammenlignet med udlandets, så vi kan sælge flere af dem både herhjemme og i eksporten. På hvilken basis skulle vi dog ellers kunne betrygge og øge den danske velstand?

Socialdemokraterne ved det vist godt, men de turde ikke. Derfor skal vi bruge dette valg til igen at skabe orden i Danmarks hus.

[Arne Melchior]

Arne Melchior (CD):

Da folketingssamlingen sluttede i foråret i fjor, fløj der amoriner rundt her på Christiansborg. Statsministeren udsendte små lapper med kærlighedserklæringer til forskellige side, og der var da også godt fremmøde i kabinettet. Efterhånden blev kredsen jo snævret noget ind, og man flyttede ud på Marienborg. Der var ligesom ikke plads til så mange, som der var plads til, mens forhandlingerne foregik herinde. Og så blev da en enkelt udvalgt til virkelig at komme på prøvetur med socialdemokratiet. Der gik vist en måneds tid med udveksling af gode ord, er jeg sikker på, på Marienborg. Fremtidens historikere vil få en opgave i at finde ud af, hvad man egentlig talte om dér. Jeg håber sandelig, at der er ført dagbog, måske poesibog eller sådan noget, således at opgaven med klarlæggelse af dette kan blive gjort lettere.

For os andre er det til denne dag en gåde, hvad der blev talt om. Måske læste de digte for hinanden. Jeg har i en samling af ny litteratur, redigeret af Esther og Tage Hansen og Poul Billeskov Jansen, udgivet i år, fundet et digt af venstres husdigter, fru Mette Madson, der i al sin enkelhed lyder sådan:

»Jeg elsker at tro
at min sjæl er
en bankboks hvor store og skønne værdier
vil komme til syne
for den
der går rundt med
den rigtige nøgle
men måske er jeg bare en sparebøsse
tilgængelig
for enhver der gider
ryste en femøre ud.«

Måske var det sådan noget, man læste eller sang for hinanden, og desværre er det jo nok digtets andet alternativ, sparebøssen, som dårligt nok havde en femøre, der blev det aktuelle. I hvert fald gjorde de to, der var rykket ud på Marienborg, vel ikke det, som jeg går ud fra at moderne par gør nutildags, før de beslutter sig til at slå pjalterne sammen. I modsætning til, hvad der nok havde været tilfældet i tidligere århundreder og generationer, plejer man at planlægge, hvad det er, man vil sammen. Og man ved i dag, at kærligheden alene kan ikke bære årtier igennem, der må også lidt realiteter til. Og derfor

drøfter man: hvor skal vi bo og til hvad pris? Hvordan skal vi indrette vort bo? Hvad bliver det økonomiske grundlag for vort fællesskab? Skal vi have børn, hvor mange og hvornår? – og sådan noget. Det plejer man at tale om.

Men det har der tydeligvis ikke været mulighed for i den måned mellem S og V på Marienborg. De må snarere have fulgt den recept, som jeg i dag kan læse i aviserne at den aldrende svenske biskop Ingvar Ström har givet. Han siger ordret:

»Forelskede mennesker bør flytte sammen og lære hinanden at kende, før de gifter sig.«

Og det gjorde man så. Man havde ikke kunnet få talt sig sammen, så flyttede man sammen. Og da man præsenterede sig for den undrende familie, var der i hvert fald ikke nogen meddelelse om, hvad det var, man agtede at basere fællesskabet på. Jo, der var 20 punkter, der var kun ét konkret tal i dem, og det var noget med 6½ mia kr. Men så sagde man: ja men vi er lige flyttet sammen, vent nu, til folketinget åbner om en måneds tid – det var altså i fjor – så skal I nok få nærmere besked! Så kom åbningstalen, og da havde man ikke talt sig nærmere endnu, men så håbede man altså, at det skulle komme ved finanslovens vedtagelse eller senere. Det kom ikke. Denne letsindige flytten sammen lagde jo i virkeligheden grunden til, at det aldrig blev til ægteskab, men kun et liv på polsk en overgang.

Hr. Hjortnæs siger i dag, at firkløveret skjuler, at de er indbyrdes uenige. Ja, man må jo have lov til at sige, at det lykkedes da S og V at danne regering, skønt de var indbyrdes uenige. Det var sandelig ikke ordspøget »lige børn leger bedst«, der her blev bekræftet, det var noget om, at kontrasterne mødes.

Det så vi i CD gerne. Vi havde allerede i 1974 leget Kirsten Gifttekniv. Jeg har endda personlig været med til at rejse mig op flere gange og stemme for bunden opsparring, få måneder efter at jeg var kommet ind i dette ting, og det var bestemt ikke det, jeg havde ladet mig vælge for. Men vi gjorde det – og det kan man efterlæse i Folketingstidende for januar og februar 1974 – for at bringe S og V sammen for første gang i danmarkshistorien. Vi bragte et virkelig stort offer for, at noget sådant skulle lykkes, og vi var ikke helt fri for at være en kende stolte, da de så selv

[Arne Melchior]

mente, de nu var blevet modne til at bære store opgaver sammen.

Men så var der jo noget, statsministeren havde glemte. Han blev beskyldt for brudt ægteskabslofte til anden side. Det var en hr. Thomas Nielsen, som gjorde krav på, at han havde tidligere og stærkere løfter end dem, den nye udenrigsminister, hr. Christophersen, kunne gøre krav på. Og statsministeren turde ikke afvise dette. Jeg ved ikke, om det var af gammel kærlighed eller et had-kærlighedsforhold eller det var af frygt for et sagsanlæg for brudt ægteskabslofte og de økonomiske og andre konsekvenser, der kunne flyde deraf. I hvert fald flyttede Thomas Nielsen med ind i den nye, lille familie, som endnu stod så svagt, og hvad sådan en trekant fører til, det ved man jo. Det må være svært at leve med.

Det førte da også hurtigt til, at de to nye parter begyndte at gantes ganske gevaldigt. Tænk på venstres landsmøde i fjor efterår, hvor statsministeren var bortrejst og i det fjerne fik forelagt nogle af sin nye partners, udenrigsministerens, udtalelser, og hvordan han måtte værgе for sig med både hænder, smil og gode ord for at glatte ud og se i hvert fald at få hvedebrødsdagene overstået, inden der skulle indgives separationspapirer. Så tidligt var det faktisk, at de kom op at slås.

Imens stod Thomas Nielsen og sang skiftevis serenader og ballader foran statsministerens vindue. Jeg skal ikke bebrejde Thomas Nielsen, at han som organisationsformand, som leder af dette lands største interesseorganisation, bruger al den kraft, han bare kan opbyde, til at nå de bedste af de mål, som er ham pålagt af medlemmerne af hans organisation, og ingen kan være i tvivl om, at han ikke er desavoueret hverken af sit forretningsudvalg eller af sine medlemmer.

Det kan ikke bebrejdes LO eller nogen anden organisation, at de søger at opnå det bedst mulige for sig selv. Det farlige opstår, når de ikke mere råder og ikke mere fremsætter ønsker, men kan kræve og har trussels- og pressionsmidler til at kræve noget, som ikke er inden for deres kompetence.

Dette trekantforhold førte til en skizofren tilstand, som meget minder om den, nationalbankdirektør Hoffmeyer så fremragende har lagt op for befolkningen. Han siger om gennemsnitsdanskeren, at han er skizofren:

den ene dag går man til valg for at vælge til folketing, til amtsråd eller kommunalbestyrelse, og dér stemmer man på de personer og programmer, som lover én at holde inflationen og omkostningerne nede. En uge eller en måned senere vælger man tillidsmænd på sin arbejdsplads eller repræsentanter til kongressen i sit fagforbund, og dér stemmer man på de repræsentanter og programmer, der lover at skaffe én mest muligt hjem i skuffen og de bedste arbejdsvilkår – som alt sammen udløser økonomi. Begge disse ting kan altså ikke lade sig gøre. For hvis og når, som vi ser det, alle grupper i samfundet kræver det maksimale af ydelser til sig selv, er det klart, at summen af alle disse krav ikke kan blive en begrænsning af inflation eller omkostningsniveau. Det er denne skizofreni, som plager det danske folk i øjeblikket.

Der er én ting mere, der plager os, og det vil jeg kalde tyveri af kompetence. Der er ligesom en tendens til, at alt helst skal flyde. Der er masser af eksempler på det i det små og i det store. En medarbejder ansat ved Danmarks Radio rettede for nylig en offentlig henvendelse til et medlem af radiatorådet, og denne meddelelse havde både til overskrift og til slutvignet: »Hold kæft!«. Undskyld, det var et citat. To dage efter . . .

Formanden:

Rent principielt må jeg sige, at det, at det er et citat, hjælper ikke; det ved hr. Melchior som præsidiemedlem.

Arne Melchior (CD):

Og formanden ved, at jeg er enig med ham, men jeg tror heller ikke, at jeg overtrådte god tone ved at bringe dette citat.

To dage senere kunne man se, at samtlige ansatte journalister på et stort dagblad meddelte til formanden for dette blads bestyrelse: Gå af! Det er sådan set to ligegyldende påbud, der her blev givet.

Vi ser altså, at ansatte folk, der har påtaget sig en for dem kendt opgave på kendte betingelser, siger til de folkevalgte bestyrelser, der kun kan afsættes af henholdsvis befolkning, folketing, generalforsamling etc., at de skal gå deres vej. De diskuterer ikke med dem, hvad de har uret i, men de siger bare: Hold kæft og skrub af!

[Arne Melchior]

Denne form for kompetencyveri gælder faktisk også organisationer – jeg skal ikke sige organisationerne; det gælder nogle mere end andre, til nogle tider mere, til andre tider mindre. Det er ikke rigtigt her at sammenligne LO med erhvervslivets organisationer, for erhvervslivets organisationer er så mangesidige, at de ikke kan give nogen forhånds- eller forholdsbesked til noget parti eller nogen politikere. Du kan gå i Industrirådet den ene dag og få at vide, at vi må have nogle kvotaordninger, for vi skal vel have noget beskyttelse af hjemmeproduktionen, vi må jo have en vis selvforsyningsgrad osv., og den næste dag kan du af Grosserer-Societetet få at vide, at den åbne verden og altså absolut det modsatte af restriktioner er grundlaget for vores standard, og så kan du gå hjem og spekulere på, hvad erhvervslivet egentlig mener. Så sammenligningen LO, Industrirådet, Arbejdsgiverforeningen, Grosserer-Societetet, Landbrugsrådet holder ikke. Hvor disse erhvervslivets organisationer taler med mange tunger, taler LO jo for tiden kun med én tunge, og det er altså desværre hr. Thomas Niensens.

Der er ikke noget organisationsfjendtligt i at påpege dette. Vi ser jo, hvor glimrende organisationssamarbejdet foregår mellem regering, parlament og f. eks. LO i Norge, Sverige og Tyskland, hvor LO i disse lande lægger en ansvarlighed for dagen, som gør et samarbejde muligt; men når man selv altså holder op med at ønske og foreslå, men kræver og sætter tommeskruer på, er det, at samarbejdet må gå i stykker.

Der er andre former for tyveri af kompetence, og dermed tænker jeg på de mange udenomsparlamentariske aktioner, blokader, småterroraktioner, der foregår på skoler, lærestalter, på og uden for arbejdspladser etc. Det er tyveri af kompetence, men jeg bebrejder ikke udelukkende tyven – han skal dømmes efter loven, og sådan en lov må vi sørge for findes – men det er naturligvis også i høj grad myndighedernes fejl, regeringens, politiets og andre myndigheders fejl, hvis tyveri gøres for let, og hvis der ikke skrives ind over for tyveri, når det er opdaget og tyven er fanget. Dette, at det sker, skylder vi ikke kun erhvervslivet, som er vigtigt for hele Danmark, men vi skylder det også til de 90 pct., ja, formodentlig 95 pct. af befolkningen, som ønsker at udføre deres arbejde, det, de

har påtaget sig, og det, de er sat til. Enten det drejer sig om uddannelse, eller det drejer sig om produktion eller servicefag, ønsker meget nær op til 100 pct. af dette lands befolkning at udføre deres pligter, og de skal ikke kunne hindres deri af småterrorister, som tiltager sig en kompetence og derfor sætter bom for deres medmennesker i dette land eller på den enkelte arbejdsplads.

Hvad hr. Thomas Nielsen vil, hvis han skal flytte med ind igen, næste gang der skal dannes hold, ved vi jo, og jeg skal bare nævne ét eksempel på det, og det er LO-forslaget med hensyn til det problemkompleks, som det nye folketing jo ikke kan skyde fra sig i den kommende samling, nemlig skæbnen for de indefrosne dyrtidsportioner. Der vil man altså lægge sin klamme hånd på penge, som direkte er befolkningens penge, den enkelte lønmodtagers, dvs. vores alle sammens penge. Nej, her må jeg foretrække Danske Sparerkassefunktionærers Landsforenings forslag og fra dette bare citere to sætninger:

» . . . langt fra den centrale fond, der kun vil fremmedgøre demokratiprocesen for den enkelte. . . Ordningen bør administreres decentralt via lønmodtagerens eget pengeinstitut.«

Det er et forhandlingsgrundlag, som CD kan være med på.

Kompetencen må fastslås at ligge herinde, og den hidrører fra vælgerne. Der er mange, der ikke kan lide, at folketinget er, som det er, og fra flere sider har vi nu hørt tale om stærk mand, hævnning af spærrereglen osv. Ja, demokrati er svært. Den ene dag går Gallup ud og spørger vælgerne, om de synes, der er for mange partier i folketinget, hvortil ca. 75 pct. svarer: ja, der er for mange. Den næste dag laver man en gallupundersøgelse om, hvad de vil stemme på, og så sætter de samme vælgere 11 partier ind i folketinget. Så svært er demokratiet, men trods det må vi elske det og lade være at sætte begrænsninger op for det.

Min tid er ved at udrinde, og jeg havde alligevel ikke tænkt at holde nogen valgtale; vi taler jo kun i dag for at opfylde grundlovens bud og for at underholde hinanden dagen igennem, så der kan ikke fra mig ventes et katalog om, hvad der kan gøres. Valgmulighederne er jo alligevel så få og små, og vi må kende det materiale, som regeringsparti-

[Arne Melchior]

erne i dag kender, før vi giver vort endelige bud på dem.

Men jeg vil gerne sige, at jeg vil gå ud i valgkampen og sige til vælgerne – og jeg er sikker på, ikke at de stemmer på mig af den grund, men på, at de ikke har noget imod at høre det – at der fordres såmænd ikke noget særlig tungt; der er ingen, der skal piskes med skorpioner. Jeg vil bede de forsamlinger, jeg kommer til at stå over for, om at tænke på, hvordan de havde det i 1974, og så spørge dem, om de synes, det var så ringe. Når de så har svaret, at det såmænd ikke var så ringe, vil jeg spørge dem, om de er villige til at leve 2–3–4 år på den standard, og så vil de givetvis sige ja. Værre er det altså ikke; der mangler kun viljen til både at sige det og gøre det.

Jeg minder om, hvad der blev sagt i prædiken ved åbningsgudstjenesten i tirsdags; det gælder nok så meget at give folk noget at leve for, som det gælder at give dem noget at leve af, for generaliserende sagt har folk i dette land noget at leve af.

Nulvækst – der vil man aldrig finde CD. Det er naturstridigt at stille uret på nulvækst. Man kan spare, man kan være fornuftig i sine dispositioner, men man kan ikke standse den menneskelige natur.

Vi vil pege på to projekter, nemlig a-kraft og Storebæltsbroen, som vi anser for meget nødvendige at få sat i gang, også i de økonomisk stramme tider, vi har. I øvrigt er der ikke noget økonomisk problem i det, for det lånebehov, der findes for disse opgaver, kan opfyldes på markedet, og det vil ikke på nogen måde i forringende grad berøre vor øvrige låne- eller økonomiske situation.

Storebæltsbroen og a-kraften er projekter, som vil gavne energi, teknologi og dermed økonomi, men det er også nationale udfordringer, som vil gavne folkets sjæl og inspiration.

Om valgprogrammerne kun dette: lov ikke for meget! Husk, kære kollega, de 6½ mia kr., som vi hørte om i fjor sommer, i fjor efterår og endnu i marts i år fra denne talerstol, de 6½ mia kr. i underskud var, hvad man kunne acceptere!

Loven er ærlig, men holden besværlig. Den gode vilje ser Vorherre på, men vælgerne ser altså på resultaterne. Et af resultaterne af dette valg kan meget nemt blive en firkløverregering. Hr. Hjortnæs vil have, vi skal gå

til valg på en fælles politik. Ja men som jeg allerede har sagt, hr. Hjortnæs: gik SV til regeringsdannelsen i fjor på en fælles politik? Må vi så ikke få den at vide? Det gjorde den ikke, det er bevist – I har selv bevist, at det gjorde I ikke. Hr. Niels Helveg Petersen vil gerne have, vi skal have et fælles program. Ja men da hr. Niels Helveg Petersen for nogle år siden vendte hjem fra Bruxelles, erklærede han jo straks socialdemokratiet sin kærlighed og ville gerne danne regering sammen med S, og det vil han igen i dag. Har vi da et fælles program fra S og R? Hvorfor skulle vi være mere forpligtede til at fremlægge et sådant fælles program? Men det kunne blive godt med en sådan SR-regering! Når man kigger sig om i kredsen af radikale ministeremner, træder hr. Bernhard Baunsgaard lysende frem, og det skal nok blive en god justitsminister. Så bliver der i hvert fald mere tyveri af kompetence og ikke ret og rimelighed og orden, for den slaphed, som forespørgsler og spørgsmål i dette ting fra dette ærede medlem er udtryk for, er der grund til at frygte.

Jeg frygter også for den glimrende form for ØD, som er udviklet i samfundet i de sidste par årtier derved, at nu nogle og tres procent af befolkningen selv ejer deres bolig. Jeg hører ikke til den lykkelige del af befolkningen, men jeg er glad på landets og på de pågældende familiers vegne over, at ejendomsretten nu er spredt så meget uden lovgivning derom, uden tvang og påbud, at det er lykkedes at få denne spredning af ejendomsretten. Men det bliver ikke morsomt under en SR-regering at høre til de nogle og tres procent.

Så siger man: ja men der skal reformer til i nedgangstider, og så peger man på, hvornår socialreformen kom osv. Må jeg gøre opmærksom på, at det er historieforfalskning. De reformer, der er indført i dette og andre lande i baissetider, i nedgangstider, til dem er grunden blevet lagt, de er forberedt og gennemarbejdet, mens det gik godt, og mens man havde inspiration til noget sådant. Så kom altså gennemførelsen tilfældigvis, da livet jo er bakke-dal – ikke mindst det økonomiske liv – på et tidspunkt, hvor der var nedgangstider, men det er ikke dér, de er planlagt eller besluttet indført.

Men derfor kan vi da godt inspirere hinanden, og det skal vi bl.a. gøre for en bedre

[Arne Melchior]

fremtid ved at love forældre og bedsteforældre, at deres børn og børnebørn skal blive undervist på en sådan måde, at de bliver dygtigere og derfor gladere borgere i dette land i fremtiden. Kæmpeprojekter som Nordsat og et gigantisk kongeligt teater er noget, der tåler at vente, til der er opgangstider, men en åndelig forberedelse til en mere optimistisk fremtid er der plads til.

Så beskylder man os for sammenrend og blokpolitik. Ja, sådan set er jo ethvert parti en blok, og jeg må citere min formand, hr. Erhard Jakobsen, som plejer at sige, at i S alene er der længere afstand fra de yderliggående venstresynspunkter og til midter- og højresocialdemokrater, end der er mellem yderpunkterne i de fire partier.

Men er en regeringsdannelse så også udtryk for blok og sammenrend? Var det et sammenrend, da S og V flyttede sammen i fjor? Nej, det var et ærligt forsøg på at se, om man kunne løse nogle problemer i fællesskab. Vi gik til valg i 1973 på et opgør med blokpolitikken, for da var der to blokke i dette folketing. I dag er der et meget varieret mønster, og det drejer sig nu om at finde det rigtige samarbejds mønster for fremtiden, og der er hverken blok eller sammenrend i dette.

Statsministeren blokerede ét samarbejds mønster, da han i fjor dannede sin regering, men han må i dag erkende – al ære hans intentioner! – at han blokerede noget, men han skabte altså ikke et nyt samarbejds mønster. Derfor bliver der ikke anden mulighed end efter valget, alt efter vælgernes dom og afgørelse, at danne et nyt samarbejds mønster, og dér er det lige så sikkert, at S ikke kan se forbi firblokken eller firkløveret, som at firkløveret ikke kan se forbi S.

Vi har hørt hr. Hjortnæs sige, at der ikke kan regeres til venstre i salen. Hr. Hjortnæs har hørt os sige, at vi er enige med ham i det, og vi er enige med ham i, at der heller ikke kan regeres med hr. Glistrup. Vor påstand om, at der ikke kan det, er lige så troværdig som hr. Hjortnæs' og statsministerens påstand om, at der ikke kan regeres med de tre røde partier.

Derfor: lad os ikke lægge sten. I fjor ville I – undskyld, jeg siger I til regeringen – flytte sten på vejen. Lad os nu ikke under valgkampen lægge sten, som vi bagefter får alt for tungt ved at få fjernet igen.

Gert Petersen (SF):

Det valg, vi står over for, er afslutningen på den situation, som blev indledt i februar 1977, da der sidste gang var folketingsvalg og den nuværende statsminister fik sit mandat bekræftet af vælgerne. Jeg vil godt spørge mig selv, jeg vil godt spørge vælgerne, og jeg vil godt spørge for den sags skyld også statsministeren: hvor længe tror I I kan holde illusionen om socialdemokratiets troværdighed levende? Tingene må jo have en grænse på et eller andet tidspunkt. I hvert fald er udviklingen siden februar 1977 et frygtindgydende lærestykke.

I statsministerens åbningstale for samlingen 1977–78 kan vi læse, at regeringen ville optage forhandlinger med partierne om (Folketingstidende 1977–78, sp. 9):

» . . . en rimelig beskatning af kapitalgevinsterne på jord og fast ejendom. Samtidig må vi fortsat være på vagt over for, at kapitalgevinster omsættes i øget forbrug gennem belåning. . . . Der vil blive fremsat forslag om en samlet reform af vort indkomstskattesystem, som især sigter mod en sanering af de ligningsmæssige fradrag og en forlængelse af proportionalstrækket Det er hensigten, at de nye regler skal træde i kraft den 1. januar 1980.«

Den 1. januar 1980, hr. statsminister, skulle vi have haft en skattereform, en god skattereform, som skulle være trådt i kraft, hvis statsministerens ord havde stået til troende, hvis det, som statsministeren sagde i åbningstalen i 1977 i oktober måned, var blevet ført ud i livet. Desuden bebudede statsministeren, at skattemyndighederne skulle (sammesteds):

» . . . sikres kontrol med renterne af private pantebreve.«

Det klang jo stærkt; nu skulle det være. Krisetider er reformtider, ikke sandt, og nu da livrømmen måtte spændes ind, ville man endelig sikre en bedre social byrdefordeling over skatterne.

Hvad skete der så? Der skete følgende: i slutningen af samlingen kom den rene socialdemokratiske mindretalsregering ikke med et forslag til skattereform, men dog med en redegørelse for principperne for en skattereform for ligesom at tage temperaturen på folketinget, og debatten viste, at principperne nok kunne samle et flertal med lidt filen hist og her, men hvilket flertal? Ja, ordføreren for

[Gert Petersen]

partiet venstre var i hvert fald ikke med i noget flertal for den skattereform, hvis principper den socialdemokratiske mindretalsregering havde formuleret, og for den sagskyld heller ikke med i noget flertal for de principper, den havde formuleret for en boligreform. Den daværende ordfører for venstre sagde bl. a. følgende (Folketingstidende 1977-78, sp. 11726-27):

»Da man [den socialdemokratiske mindretalsregering] så endelig kom med noget, var det jo ikke rigtig noget, der kunne bruges politisk; det var tværtimod noget meget urealistisk. Hermed tænker jeg selvfølgelig på redegørelserne om skattereform og om langsigtet boligpolitik. Jeg skal . . . bare sige, at . . . hvis vi ser på principperne, er de [to udspil] i en helt forkert retning og ikke en invitation til samarbejde – i hvert fald ikke med os – men derimod et forsøg på at dreje udviklingen af det danske samfund i en mere socialdemokratisk og en mindre liberal retning.«

Den daværende ordfører for venstre, som i Folketingstidende omtales som hr. Christophersen, opfattede disse to udspil som en invitation til en helt anden side, nemlig de partier, sammen med hvilken socialdemokratiet netop – det kunne nemlig godt lade sig gøre, ejendommeligt nok, hr. Hjortnæs – havde gennemført en midlertidig boliglovgivning. Den daværende ordfører for venstre sagde (sammesteds):

»For på samme måde som det jo først og fremmest var venstrefløjen herinde, der med taknemlighed tog imod regeringens skattepolitiske udspil, var det venstrefløjen, der gennemførte den midlertidige boliglovgivning.«

Hvad gjorde statsministeren så? Levede han op til sine ord fra åbningstalen om, at nu skulle det være? Glædede han sig over, at venstrefløjen med taknemlighed, som venstres ordfører sagde det – jeg ville nok selv have valgt et andet udtryk – havde modtaget socialdemokratiets skattepolitiske udspil? Satte statsministeren sig ned og forhandlede med de partier, der havde været positive, nu da det drejede sig om at opfylde et løfte givet i åbningstalen, i begrundet håb om at få realiseret åbningstalens ord? Nej, det gjorde statsministeren ikke. Som en fortunlet skipper, der har tabt enhver evne til at orientere sig i det oprørte hav, svingede han roret 180° og indledte forhandlinger om regeringssam-

arbejde med det parti og den ordfører, der kategorisk havde afvist hans skatte- og boligplaner og dermed lukket af for, at løfterne fra åbningstalen kunne blive opfyldt. Det var logisk, ikke sandt?

Socialdemokratiet har forklaret, at denne handling, der efter min opfattelse skulle synes at stride mod logikkens enkleste grundsatninger, alligevel var logisk nok. For det vigtigste var jo indkomstpolicen, og den ville venstrefløjen ikke være med til. Ganske vist ville venstre ikke være med til skattereformen, i hvert fald ikke i fuld udstrækning, men skulle statsministeren vælge mellem et flertal for skattereform og et flertal for indkomstpolicen, valgte han flertallet for indkomstpolicen; vel at mærke, sagde han, for en afbalanceret indkomstpolicen.

Desværre må man konstatere, at disse udflugter har været lige så hule, som opgivelsen af løftet om skattereformen, der kunne være ført ud i livet, var en svigefuld handling. For hvad har socialdemokratiet sagt om indkomstpolicen i de senere år? Også det har jeg taget på mig at undersøge. Denne undersøgelse viser, at også her er man løbet hurtigere fra løfterne, end den hurtigste hest på travbanean kunne gøre det.

Det startede i 1976 med, at den daværende socialdemokratiske ordfører – han hed Auker – fortalte tinget, at hensigtserklæringen i forbindelse med det første augustforlig omfattede samtlige indkomster, ikke bare lønninger; nej da: ingen indkomst var holdt uden for reguleringen. Nå, senere erkendte man, at det måske alligevel forholdt sig anderledes. Men for fremtiden, venner, skulle alle indkomster, også de største, med under indkomstpolicen. Vi fik sammenkoblingen mellem indkomstpolicen og en eller anden form for ØD plus en skattereform.

I den socialdemokratiske mindretalsregerings oplæg til forhandlinger, dateret den 28. juli 1977, hed det således:

»Det er regeringens opfattelse, at en fortsættelse af indkomstpolicen i forbindelse med den kommende overenskomstsituation forudsætter en politisk vilje til at påbegynde gennemførelsen af principperne om lønmodtagernes medbestemmelse og medejendomsret gennem økonomisk demokrati.«

En måneds tid senere blev det andet augustforlig sluttet. Her var intet om nogen lønmodtagerejendomsret, men egentlig heller

[Gert Petersen]

ikke ret meget om indkomspolitik, så måske var det ærligt ment, hvad man havde sagt i erklæringen af 28. juli 1977.

Denne formodning blev faktisk bestyrket af de udtalelser, som den daværende socialdemokratiske politiske ordfører kom med i den følgende tid. For hvad sagde ikke hr. Erling Olsen, den daværende ordfører, under åbningsdebatten den 6. oktober 1977? Han sagde (Folketingstidende 1977-78, sp. 156):

»Derfor: skal indkomspolitikken fortsætte, er man altså nødt til at give lønmodtagerne en medejendomsret til de værdier, der opsamles i virksomhederne som følge af deres løntilbageholdenhed.«

Han sagde ved samme lejlighed (sammesteds):

»Skal vi fastholde indkomspolitikken på længere sigt, og det mener jeg oplagt at vi skal, så må vi også gøre noget ved kapitalgevinsterne på jord og fast ejendom.«

Man må erkende, at den daværende socialdemokratiske ordfører var et menneske med kontinuitet og sammenhæng i sin tankegang. Det netop citerede var fra den 6. oktober 1977, og i debatten den 1. juni 1978 fortsatte han ad de samme baner, da han sagde (Folketingstidende 1977-78, sp. 11716), at man må ». . . alligevel nok erkende i socialdemokratiet, at en indkomspolitik i sig selv har indbygget en skævhed, der er til lønmodtagernes ugunst«.

Han erkendte (sammesteds), at ». . . indkomspolitikken meget nemt [kan] skærpe de uligheder, der er i formuefordelingen«.

Derfor håbede han at komme igennem med noget på ØD-området. Men det var ham ikke engang nok. Han fortsatte (sammesteds):

»Men selv om vi kommer igennem på økonomisk demokrati-området . . . så har vi også brug for på andre områder at tage højde for den indbyggede skævhed, der kan være i indkomspolitikken. Det kan bl. a. ske på det skatte- og boligpolitiske område . . .«

Den socialdemokratiske ordfører forklarede, at de pågældende udspil ville betyde (sp. 11717) en:

». . . omfordeling . . . til gavn for lønmodtagerne, . . . lejerne, . . . de mellemste og de laveste indkomster.«

Han sluttede af med at sige, at disse udspil ikke alene skulle rette op på skævheder, men (sammesteds):

»Det er noget, der inddraget i indkomspolitikken kan give den rigtige balance.«

Ganske få dage efter, at disse ord var udtalt, optog statsministeren forhandlinger med nogle borgerlige partier, som kategorisk havde afvist denne socialdemokratiske ordførers betragtninger, om deres indtræden i regeringen. Det endte med, at partiet venstre kom med. Og SV-regeringen startede med at proklamere, for at bruge statsministerens egne ord, en stram indkomspolitik. Derimod var ØD nu indskrænket til noget, man afventede, og skatte- og boligreformen, der skulle tage højde for den indbyggede skævhed for lønmodtagerne, der er i indkomspolitikken, var simpelt hen forsvundet. Tilbage stod dog følgende uforglemmelige ord fra åbningstalen (Folketingstidende 1978-79, sp. 7-8):

»Som led i tilvejebringelsen af en stram indkomspolitik vil der blive fremsat forslag . . . til beskatning af værdistigninger på al jord og fast ejendom.«

Det blev sagt for 1 år og 1 dag siden.

Denne bemærkning var, hvad der var tilbage af de store ord fra juni 1978, den socialdemokratiske ordfører var kommet med, og den smule, der var tilbage, og som blev sagt for 1 år og 1 dag siden, har vi ikke siden set noget til. Derimod fik vi den stramme indkomspolitik, dels gennem det såkaldte indkomst- og prisstop fra efteråret 1978, dels gennem overenskomstdiktatet i 1979, det tredje i træk.

Forslaget om beskatning af værdistigningerne så vi ikke noget til, for slet ikke at tale om de andre ting, som med den socialdemokratiske ordførers ord skulle tage højde for den indbyggede skævhed i indkomspolitikken. Med andre ord: statsministeren og socialdemokratiet valgte skævheden.

Lad mig opsummere, hvordan statsministeren har forvaltet det pund, vælgerne gav ham i forvaring i februar 1977. Han kunne have gennemført den skatte- og boligreform, han bebudede. Han gjorde det ikke, for de partier, der ville hjælpe ham med disse reformer, ville ikke være med til indkomspolitik, og den prioriterede statsministeren højest, dog under den udtrykkelige forudsætning, at dens skævheder skulle opvejes af medejendomsret, omfordeling af skattebyrderne og boligreformer. Sådan sagde han og hans parti,

[Gert Petersen]

Men statsministeren vidste meget vel, at de borgerlige partier, der gik ind for indkomstpøolitik, og i ganske særlig grad partiet venstre, ikke ville acceptere, at indkomstpøolitikken blev opvejet af en anden byrdefordeling. Vi vidste det alle sammen. Vi kan ikke bebrejde partiet venstre noget som helst, for de lagde ikke skjul på det, og statsministeren vidste det også. Jeg mener, at socialdemokratiet har ført sine egne vælgere bag lyset, da man indledte regeringssamarbejdet med venstre.

Socialdemokratiet var i et dilemma, det vil jeg gerne erkende, men den logiske og – undskyld, at jeg blander noget sådant ind i folketingsbilledet – moralsk holdbare løsning havde været følgende: da der ikke er flertal for en indkomstpøolitik plus skatte- og boligreform hverken til højre eller venstre i salen, må socialdemokratiet, hvis dets ord skal stå til troende, afstå fra at føre indkomstpøolitik og tage fat på krisen på anden måde gennem en anden økonomisk politik. Og da der i hvert fald er flertal for en skatte- og boligreform, må socialdemokratiet samarbejde med de partier, der kan støtte en sådan reform, og i det mindste undersøge, om der kan udformes en bæredygtig økonomisk politik uden indkomstpøolitik sammen med disse partier. Det er muligt, at en sådan undersøgelse ville have vist, at det ikke kunne lade sig gøre, så kunne statsministeren have udskrevet valg dengang i den situation. Men det gjorde man ikke, og man drog heller ikke den konklusion, jeg lige har omtalt, man demonstrerede tværtimod, at socialdemokratiets ord ikke står til troende.

Derfor vil jeg gerne sige til hr. Hjortnæs, at jeg ikke giver fem flade ører for de nye løfter, man nu kommer med fra socialdemokratisk side til lønmodtagerne. Hvorfor skulle de være mere troværdige og mere pålidelige end de løfter, I kom med i 1977? Hvad er der sket i mellemtiden? Jeg har her dokumenteret, hvordan en række muligheder er blevet spildt, i hvert fald ikke blevet undersøgt, og hvordan I har sveget de løfter, I gav dengang.

Jeg anser socialdemokratiet for at være lidt bedre end firkløverpartierne, fremskridtspartiet osv. Jeg tror egentlig, det er oprigtigt ment, når statsministeren har bekendt sig som stående til venstre for midten; det tror jeg er oprigtigt ment, og det er derfor, jeg

har beskæftiget mig så meget med socialdemokratiet i denne tale, som er den afsluttende i denne folketingsssamling. Jeg har ikke beskæftiget mig tilsvarende med partiet venstre, som jeg anser for aldeles upåvirkeligt. Socialdemokratiet er det største parti inden for arbejderbevægelsen, derfor betyder det meget, hvad socialdemokratiet gør, derfor må vi beskæftige os med det.

Hertil kommer da i øvrigt også, at de to sidste meningsmålinger – det være sagt til dem, der mener, vi nu skal have den store borgerlige magtovertagelse i Danmark – faktisk peger i retning af et flertal for arbejderpartierne i dette folketing. Men så meget desto mere, og uanset hvad man måtte mene om socialdemokratiet, er det det største af arbejderpartierne, og derfor er det vigtigt for os at beskæftige os med det og tage denne diskussion op med det.

Det, som måtte være godt i socialdemokratiet – og jeg mener, der er en hel del – er desværre blevet væk under et tykt lag af frygt for at tage et opgør med de mekanismer, der virkelig fremkalder krisetilstandene i vores samfund. Denne frygt skjuler man så bag nogle lodret usande skældsord mod venstrefløjten.

Jeg ved ikke, hvor meget denne frygt overvindes af argumenter – jeg tror egentlig nok, at man kan komme langt med argumenterne, når man sidder på tomandshånd. Men her drejer det sig om, hvilken politik der skal føres. Jeg tror, at forudsætningen for, at socialdemokratiet overvinder sin frygt for at tage et opgør med de kapitalistiske mekanismer, der virkelig fremkalder krisen, er, at socialdemokratiet ved det kommende valg får en lærestreg af de mange, som man har svigtet, ikke en lærestreg ved, at man flytter over til hr. Glistrup eller til firkløveret, hvorigennem der vil blive ført en politik, som – det skal være helt klart – vil være langt, langt værre end det, vi har oplevet, og værre end det, socialdemokratiet er med til. Men en lærestreg, som godt kan betyde tilsvarende stemmetal for socialdemokratiet, som det har i dag, men som samtidig betyder en meget, meget kraftig styrkelse af den venstreorienterede del af arbejderbevægelsen, en lærestreg, der altså ikke bringer de borgerlige partier til magten, men som skaber basis for en ægte og en realistisk arbejderpolitik.

[Gert Petersen]

Det er socialistisk folkepartis mål. Der er gode udsigter til, at dette mål skal blive realiseret den 23. oktober gennem en styrkelse af socialistisk folkeparti, så vi kan få den vending i den politiske og økonomiske udvikling, som man nu har sukket efter i de sidste fem år, men som hverken den socialdemokratiske mindretalsregering, der gennem forligspolitik gjorde sig afhængig af de borgerlige partier, eller – og slet ikke – den reaktionære SV-regering har været i stand til at afstedkomme.

Jørgen Jensen (DKP):

Statsminister Anker Jørgensens og den socialdemokratiske folketingsgruppes holdning til strejker og fysiske blokader er kendt fra en række konflikter, vi har haft i de senere år: de skulle brydes, hvis samfundsinteresser stod på spil. Det er derfor forbavsende, at statsminister Anker Jørgensen var 13 måneder om at opløse den effektive blokade af alle nødvendige lovinitiativer imod storkapitalens udnyttelse af krisen, mod betalingsbalanceunderskud og mod arbejdsløshed.

Det var ikke nødvendigt at opløse den hverken med førergreb fra politiet eller med dresserede hunde for at fjerne de 21 blokadevagter, som kaldte sig ministre, men det er måske også årsagen til, at man frejdigt taler om, at man vil genoptage blokaden efter den 23. i denne måned.

Vi hilser valget velkomment. Det åbner for nye muligheder, og det er ikke rigtigt, hvad statsminister Anker Jørgensen har sagt og egentlig desværre siger endnu, nemlig at alt andet end samarbejde med venstre og det politiske grundlag, der blev aftalt på Marienborg, skulle være værre.

Jeg vil også advare imod de forsøg, der gøres på at få valgkampen til at dreje sig om firkløverpartiernes muligheder for at danne regering efter den 23. Talen om, at blot man får flere stemmer tilsammen end socialdemokratiet, er jo politisk bluff. Vi kan forsikre om, at hvis socialdemokratiet gør det rigtige og stemmer imod en borgerlig regering eller den politik, som en eventuel borgerlig regering ville lægge frem, vil vi altid stemme imod. Vi kan forsikre om, at vi vil rejse en storm her i folketinget og ude i arbejderklassen mod en borgerlig regering.

Derfor er det ikke nok blot at tælle de stemmer eller mandater sammen, som socialdemokratiet har over for en borgerlig regering.

Det er klart, at her-og-nu-løsninger, grundet på holdningen i store dele af befolkningen, ikke er socialisering. Det ved alle. Men det er lige så klart, at tingene ikke klares med en ny tvangsopsparring, som man kalder ØD. Og det kniber også med troværdigheden i talen om, at man vil begrænse spekulanternes og storkapitalens magt, når man løber fra egne gennemførlige forslag, når der viser sig mulighed for at gennemføre dem, sådan som vi også har set igennem den senere periode.

Jeg synes, det er rigtigt og stærkt, når arbejdsminister Auken i dag kræver en hvidbog om udviklingen af de økonomiske forhold ude på B&W. Men i november måned 1978, da kommunisterne igen fremsatte forslag om en kommission til undersøgelse af kapitalkoncentrationen i erhvervslivet, bl. a. med henvisning til det, der skete på B&W, og hvor der var tilslutning til forslaget ved første behandling fra retsforbundet, fra SF, fra VS, altså et flertal, hvis socialdemokratiet ville have været med – der var også sympati i andre partier for en sådan kommission – da sagde socialdemokratiet: det er unødvendigt, det er overflødigt med en sådan kommission. Men nu siger man altså rigtig stærkt, at det er nødvendigt at få en hvidbog.

Vi mener, det er rigtigt at kræve denne undersøgelse, men havde man gjort det, dengang der var mulighed for det, havde det ikke været nødvendigt at afvise, som man nu gjorde, B&Ws krav om en støtteordning.

Vi vil gerne være med til at tage små skridt hen ad vejen til en demokratisering af det økonomiske liv. Ja, mange af de formuleringer i det socialdemokratiske idéprogram er egentlig brugbare som indledende skridt. Men de er også alle sammen gift for en demokratisk udvikling, hvis de alene skal begrunde eller være dele af en såkaldt stram indkomstpolitik.

Det er jo det, der egentlig hele tiden har været kendetegnet: hvornår er kravet, det absolutte krav, om ØD dukket frem? Hver gang der har været overenskomstforhandlinger, hver gang der har været folketingsvalg, hver gang man har diskuteret overgreb mod arbejderne, er det dukket frem. Alene som et

[Jørgen Jensen]

skærmbret, for at skjule det reaktionære, man i virkeligheden gennemførte.

Vi ved, hvad firkløverpartierne vil. De vil lønstop. De vil indgrib i dyrtidsreguleringen. De vil indgrib i dagpengebetalingen ved ledighed og sygdom. De vil nedskæringer i de offentlige udgifter, og det betyder, at de normer og standarder, man har gennemført, på en lang række områder skal nedbrydes, skal gøres umulige at gennemføre. De vil begrænsninger i arbejderens retsstilling og rettigheder. Strejkeretten skal fjernes; jeg skal blot henvise til hr. Erhard Jakobsens udtalelser den anden dag om, at vi skal have et samfund, hvor der er tryghed mod strejker. Og man vil afvise enhver form for demokratisering af det økonomiske liv.

Det er det, som firkløverpartierne vil.

Der er absolut ingen mulighed for at gennemføre en sådan politik. Hvis socialdemokratiet siger nej til at gå med til en sådan politik, vil det ikke være muligt, som det har været under SV-regeringen, at passivisere ledelsen i dansk fagbevægelse og dermed svække arbejderklassen. Hvis det ikke sker, er det ikke muligt at gennemføre den reaktionære politik. Man kan ikke gennemføre en reaktionær, borgerlig politik imod en aktiv, bevidst arbejderklasse. Men hvis socialdemokratiet er med til at passivisere den, kan man få dele af den reaktionære politik igennem. Og derfor er det ikke rigtigt, at alt andet var værre.

Det er rigtigt, at ønskerne og kravene i den borgerlige front er værre end det, SV-regeringen gennemførte, men de vil aldrig kunne føre det ud i livet. Men de havde mulighed for under SV-regeringen at have det med, hver gang man skulle forhandle politiske løsninger, og de havde muligheder for at få det igennem, i det omfang man kunne overtale socialdemokratiet til at være med.

Den åbningstale, vi fik, viser også noget om, at man altså åbenbart ikke har lært nok af den udvikling, vi har været igennem, og at talen om ØD skal bruges mere til at acceptere indkomspolitiske overgreb gennemført af socialdemokratiet. Den stærke talen om ØD som betingelse for indkomspolitik har jo før, som jeg allerede har sagt, været indvarsling af overgreb mod lønarbejderne.

Men det er rigtigt, at storkapitalen, de økonomiske magthavere, opfører sig sådan, at alle burde kunne se, at det haster med en

demokratisering af det økonomiske liv, at det haster med at tage magten fra monopolerne.

Hr. Hjortnæs siger, at venstrefløjen kun har flokler, ikke har nogen løsninger, at der ikke er mulighed for et samarbejde med den. Jeg har også set i dag i Aktuel, at man har lavet en skøn tabel, som beviser, at venstrefløjen ikke vil stemme på en sådan måde, at den er troværdig. Må jeg tage tabellen først.

Vi er egentlig fortsat stolte af, at vi også tog det slid ude i arbejderklassen med at forklare, hvorfor der ikke kunne være tale om at dække af for den reaktionære politik, som SV-regeringen gennemførte. Vi er stolte af, at vi ikke ville gå med til – selv om vi vel egentlig var dem, der havde rejst det først på arbejdspladserne, at man måtte have en eller anden efterlønsordning – at tage den efterlønsordning, som var præget alene af dette at skulle skjule arbejdsløsheden og tvinge folk ud i passivitet.

Sådan kunne jeg tage det punkt for punkt, fordi det netop er beviset for, at kampen mod SV-regeringen var nødvendig for at afsløre den, for at gøre den umulig.

Så er der spørgsmålet om flokler. Ja, der er i arbejderklassen formuleret en lang række krav, som egentlig kunne være et stærkt og godt grundlag for en ny politik. Derfor er valgets hovedspørgsmål: vil socialdemokratiet gøre sig fri af den borgerlige indkomspolitik og samle arbejderklassen og dens demokratiske forbundsfæller om en anden politik? Der er et godt grundlag at bygge på; kommunisterne har samlet kravene i 7 hovedpunkter, altså ikke flokler.

Det siges stærkt, at det er stigningen i oliepriserne, der er skyld i vores betalingsbalancunderskud, men i øvrigt gør man ikke noget ved det. Vi har lige fået ny vismandsrapport. Den sagde noget om, at priserne på olie i Danmark fra 1978 til 1979 er steget med 45–50 pct., medens de i OECD-området er steget med 35 pct. Det siger noget om, at den danske regering intet har gjort, men har ladet spekulanterne gøre, lige hvad de ville. Det er også betegnende for udviklingen, at i Finland, hvor det er staten, der har hånd i hank med indkøb af olie, er priserne på fyringsolie fra 1973 steget med 35 pct., medens de i Danmark i samme periode er steget med 500 pct. Så kan man da godt sige til befolkningen: ja, vi får altså en ekstra byrde på 10–15 mia kr. i de kommende 5 år, hvis ikke man

[Jørgen Jensen]

vil gøre noget over for dem, som i virkeligheden presser priserne i vejret. Derfor har vi sagt, at det er nødvendigt, at samfundet overtager olien og gassen i Nordsoen, og vi har sagt, at det også er nødvendigt, at man sikrer sig, at den profit, som tages ved olieindkøb, bliver inddraget til det danske samfund.

Og vi har dokumenteret, hvad det reelt betyder. Vi har sagt noget om, hvad gasprofiten er inden for den aftale, der er truffet med A. P. Møller-koncernen. Vi har sagt noget om, hvad olieprofiten er. Vi er normalt absolut ikke af den opfattelse, at kapitalhaverne skal have erstatning, fordi de har tiltrænet sig værdier i det danske samfund. Men selv om vi sagde, at vi ville betale A. P. Møller-koncernen det, som var den bogførte værdi af deres investeringer, var der alligevel 89 mia kr. at hente hjem til samfundet i den periode, som koncessionen løber, 89 mia kr., det er mere end vor gæld til udlandet. Var det ikke rimeligt at gribe ind her og lade samfundet overtage gassen og olien i Nordsoen og også købet af olie og kul samt raffineringen i Danmark? Det er muligt at gøre det, og det vil ændre udviklingen.

Jeg har allerede nævnt, hvad det ville betyde, hvis staten overtog indkøb af olie og kul. Nogle af de 89 mia kr. kunne vi eventuelt også bruge til udvinding af kul eller åbning af nye miner i Polen, hvad vi har mulighed for. Dermed kunne vi sikre både leverancer og en fast pris i tiden fremover for vores energi.

Der kunne altså gøres noget, hvis man vil. Men hvis man bare lader stå til og lader monopolerne skalte og valte, som de vil, bliver det svært at rette op på den nuværende situation. Det er ikke bare floskler, det er gennemarbejdet, hvordan man skulle gøre det.

Betalingsbalanceunderskuddet. Her vil det også være nødvendigt at gennemføre en importregulering, og det er da interessant at høre, at SF er blevet modent til at se, at man skal gøre noget sådant. Ja, også i mange andre politiske kredse må man erkende, at vi ikke kan stå frem som de eneste liberalister, selv om man egentlig kalder sig socialister, og sige, at alle andre kan have begrænsninger, men vi skal bare åbne op og importere arbejdsløshed i det omfang, hvori de økonomiske magthavere i Vesttyskland og andre steder presser os til det. Vi har også konkret

peget på, på hvilke områder man direkte kunne sætte ind. Vi har sagt, at den offentlige sektor i størst muligt omfang bør bruge dansk produktion. Regeringen har tidligere under udvalgsarbejde vist, hvor mange penge der så kunne spares. Vi har sagt, at retten til import af transportmidler skulle overdrages et statsligt indkøbsselskab, og at man skulle sikre sig kompensationsordrer, når man indførte f. eks. biler og andre transportmidler. Det ville være muligt.

Vi taler om elektrificering af jernbanerne herhjemme. Ville det ikke være rimeligt, at der kom lidt hånd i hanke med dette? Eller hvad med at kræve en valutadeponering ved import – med undtagelse af u-landene? Det er da klart, at her kunne der sættes ind. Enhver ved, hvad der i virkeligheden sker, også med dansk kapital, der placeres i udlandet, og som presser vores produktion.

Vi har sagt: skærpede krav til varedeklARATIONER. Jeg skal ikke ofre megen tid på det, det har efterhånden været fremme så mange gange i fjernsynet, hvordan det danske samfund, de danske forbrugere bliver snydt, så vandet driver af dem.

Og vi har sagt: indfrysning af de samfundsskabte værdistigninger. Vi har en reel værdistigning på 100 mia kr. om året – 100 mia kr. Det er lige så meget cirka som det, der i finanslovsforslaget bliver sagt vi skal bruge i fællesskab både til gode og nødvendige ting, men også til tåbelige ting som militæret. Altså: værdistigningen er omtrent det samme.

Alle ved også, at den belånes, og at man derfor skaber en forbrugsmulighed, der ikke er dækket af en produktion. Det er rigtigt, at den nuværende regering har været absolut håbløs, når det gjaldt om at få den til at sige noget om, hvor meget det reelt er, der belånes. Det kan ikke beregnes. Man kan beregne alt andet, man kan beregne, hvor megen arbejdsløshed der bliver, hvis en arbejdsmand, der har 35 kr. i timen, skal have 36 kr. i timen, men man kan ikke beregne, hvor meget af de 100 mia kr. der belånes og går ud i forbruget. Det kan man ikke.

Men vi har beregnet det nogle gange, og ingen i regeringen eller andre steder har kunnet modbevise, at det beløb, der belånes af den samfundsskabte værdistigning, og som går ud i forbruget, er cirka dobbelt så stort som det betalingsbalanceunderskud, vi har.

[Jørgen Jensen]

Var det så ikke rimeligt at gribe ind? Det var jo også noget af det, man var tvunget til at give løfte om, da SV-regeringen blev dannet, og det siger også noget om, hvordan den reelle magt var i den regering. For medens man kunne blive enig om at gribe ind i overenskomstsituationen, kunne man absolut ikke blive enig om at gennemføre det lovforslag, som jo var færdigudarbejdet allerede i december måned sidste år. Man blev ved med at sige, at man ikke var færdig. Der manglede nogle tekniske detaljer. Der var endnu noget, der skulle beregnes. Men vi ved, det ikke var sandt. Man må ikke heroppefra sige, det var løgn, men vi har haft dokumentet i hånden. Det var færdigt, og det kunne have været lagt frem, men man ville ikke. Det var rimeligt at gøre det, både fordi man her kunne stoppe for et for stort forbrug, og fordi man også på den måde kunne sikre, at inflationen blev bremset, og at der var penge til investering i industri i stedet for.

Jo, der er konkrete ting for venstrefløjen at tage fat på, hvis man vil.

Eller en skattereform. Her har vi også fremsat forslag, og det lå i hvert fald i går på bordene, så man kunne se, at det indeholdt en hel del af de løfter, socialdemokratiet har givet den ene gang efter den anden, og som LO har krævet. Det betød også, at man i virkeligheden kunne stoppe skattesnyderiet eller skatteunddragelsen, hvad man vil, fjerne alle de mange måder, man kan fradrage på på selvangivelsen og i stedet for have en bundgrænse eller et personfradrag, hvad man nu vil kalde det, som sikrede, at menneskene kom til at stå lige.

Vi har også sagt, at det var nødvendigt at forhøje selskabsbeskatningen. Det var mere nødvendigt end de fiduser, jeg har set fra de borgerlige partier, fra firkløverfronten, om, at man oven i købet ikke alene ikke skulle forhøje selskabsbeskatningen, men give de 10 pct. tilbage af den. Det var en køn måde at gribe tingene an på. Alle ved, at vi har den laveste selskabsbeskatning blandt de kapitalistiske lande, vi samarbejder med. Det var altså muligt at gøre noget på dette område.

Eller beskæftigelsesområdet. Her er der også fremsat et beskæftigelsesforslag, som vil give mulighed for 120.000 flere arbejdspladser, uden at det koster det danske samfund noget videre. Vi taler om en nettoudgift på 4½ mia kr. for at sætte 120.000 mennesker i

arbejde. Det er egentlig et lille beløb, og vi har også ved at pege på en lang række områder vist, hvordan det kan gøres, uden at det berører vort underskud over for udlandet.

Vi har talt om 7.000 flere almennyttige boliger. Det er ikke, fordi vi ikke synes, der skulle bygges flere endnu, og at der også var behov for det og råd til det. Jeg skal bare erindre om, når man siger fra socialdemokratiets side, at det kun er floskler, at det er jo det, man selv har lovet. Det er det, man selv trak frem ved den sidste valgkamp, i 1977. Var det så også floskler dengang, da man talte om, at man skulle øge det almennyttige boligbyggeri?

Eller boligfornyelsen. Vi ved, at der er 400.000 boliger, der trænger til at repareres eller erstattes af nye. Her har socialdemokratiet også gang på gang sagt, at de vil gerne foretage byfornyelse, men når vi nu kommer og siger i og for sig det samme – ja, vi havde også sagt det, før socialdemokratiet sagde det – når nu vi lægger det frem som et konkret forslag og siger, hvor mange penge der skal bruges, så siger man, at det er floskler, det kan ikke bruges.

Eller når vi taler om flere ansatte i det offentlige. Ja, hvis vi skal leve op til de normer, vi selv har sat for den sociale service, skal der ansættes flere i den offentlige sektor.

Eller når vi taler om 26 ugers barselhvile, vil jeg også erindre om, at socialdemokratiet også har sagt, at det er nødvendigt at sætte ind på dette område. Vi har blot peget på, at det også vil betyde, at flere kvinder vil kunne komme i arbejde, og vi ved, at kvindearbejdsløsheden er noget af det mest konkrete, der foreligger, noget af det, vi må sætte ind over for.

Vi har også sagt, at EFG-lønnen skulle genindføres, at man skulle forøge uddannelsesstøtten, og at dette også vil være med til at overflødigøre, at de unge skal arbejde ved siden af, at de uddanner sig, og dermed optage arbejdspladser. Også det vil det være rimeligt og nødvendigt at gøre, det vil ændre udviklingen.

Så har vi sagt noget, som vi ikke er enige om, og det er måske det, hr. Hjortnæs kalder for floskler. Vi har sagt noget om, at der var områder, hvor der kunne spares. Det var på det militære område, og vi har tilladt os at nævne de 28 F 16-fly, man har købt. Sidste gang vi diskuterede dette, fik vi at vide, at de

[Jørgen Jensen]

ikke kunne flyve, når det var mørkt eller det var regnvejr, og man har nu fået at vide, at de overhovedet slet ikke kan flyve. Det kan da godt være, at de kan stå på landingspladserne som attrapper og skræmme fjenden, men så kunne man lige så godt lave dem i papmaché. Det var billigere. Vi har sagt, at de penge kunne vi spare.

Vi har også sagt, at det var rimeligt, om Danmark begyndte at leve op til Helsinkierklæringen og i stedet for at øge spændingen satte ind for afspændingen og bekæmpede militarismen i Danmark. Det ville være mere nødvendigt, at vi gjorde dette. Jeg vil godt sige, at det er ikke floskler, og denne politik bygger i virkeligheden også på det grundlag, socialdemokratiet normalt bygger på, nemlig kravene og ønskerne ude i arbejderklassen og i fagbevægelsen. Derfor er valgets hovedspørgsmål ikke, om firkløverpartierne skal have magt, for de ville overhovedet ingen magt og indflydelse få, hvis socialdemokratiet ville være med til at samle venstrefløjen om den politik, som arbejderklassen er enig om skal føres. Så ville det også være den, der kunne gennemføres efter den 23. oktober. Derfor: erkend situationen, tag ved lære af de 13 måneder, og begynd så at føre politik i dette land!

Ole Vig Jensen (RV):

Vi ønsker fra det radikale venstres side ikke at knytte mange bemærkninger til SV-regeringens fald. Den historiske regeringsdannelse er blevet en parentes i dansk politik, og det er desværre en iøjnefaldende kendsgerning, at socialdemokratiet og venstre efter deres samarbejds eksperiment efterlader landet med større økonomiske problemer, end da de tiltrådte.

Regeringens økonomiske politik er totalt slået fejl, og det er tankevækkende, at socialdemokratiet og venstre har måttet give op på et tidspunkt, hvor man uden folketingets indblanding i fred og ro har kunnet tilrettelægge den nødvendige økonomiske politik. Regeringen har haft 3 måneder til at forberede den lovgivning, som den vidste den havde et flertal til at gennemføre. Det er længe siden, en regering har haft så gode betingelser for at gøre sit arbejde. Så meget mere beskæmmende er det, at regeringen har kastet ansvaret fra sig.

Der er naturligvis en forklaring på, hvorfor SV-samarbejdet så totalt har lidt skibbrud. De to partier har forsømt at aftale en fælles langsigtet indsats over for de økonomiske problemer og har alene levet i troen på og håbet om, at det nok skulle gå. Vi var nogle, der fandt det letsindigt, og de to partier kan ikke hævde, at de ikke er blevet advaret mod mangelen på en fælles målsætning for regeringens politik. Det er ikke bagklogskab, når der i dag kan drages den lære af SV-regeringens forlis, at når en ny regering skal dannes efter dette valg, må det ske på baggrund af en konkret og langsigtet regeringsaftale mellem de partier, der tager medansvar for regeringens tilblivelse. Det er det radikale venstres erfaring efter mange års regeringssamarbejde, der har omfattet såvel socialdemokratiet som partiet venstre, at det netop er gensidigt forpligtende aftaler om konkrete politiske initiativer, der binder samarbejdspartnerne sammen, og som skaber politiske resultater.

Derfor ønsker det radikale venstre, at der straks efter folketingsvalget indgås en 4-årig rammeaftale om den samlede indkomst- og omkostningsudvikling her i landet. Formålet med en sådan langsigtet og omfattende aftale skulle være at bremse inflationen og dermed forbedre konkurrenceevnen. Lykkes en sådan politik, har vi skabt de bedste betingelser for at øge beskæftigelsen og nedbringe betalingsunderskuddet over for udlandet. Efter radikal opfattelse har vi ikke noget andet valg. Den stærke inflation har skadet samfundet som helhed, og den er i øvrigt hårdest ved de dårligst stillede grupper. Derfor vil en bredt anlagt inflationsbekæmpelse være et selvfølgelig radikalt krav til en kommende regering.

Imidlertid er det ikke forsvarligt alene at begrænse stigningen i indkomster og dæmpe omkostningsudviklingen, hvor betydningsfuldt det end måtte være for de fleste i det danske samfund. Efter radikal opfattelse må der stilles garantier for, at lønmodtagerne ikke alene kommer til at bære de økonomiske byrder. Derfor ønsker vi, at en rammeaftale skal udbygges med konkrete initiativer, som giver den nødvendige sociale garanti, og som sikrer en bedre fordeling af indkomst og forbrug, og som samtidig tilskynder til øgede erhvervsinvesteringer.

[Ole Vig Jensen]

Vi er i det radikale venstre overbeviste om, at søger man en samlet og socialt afbalance-ret løsning af de økonomiske problemer, så er også organisationerne indstillet på at ville medvirke positivt. Vi ønsker ikke fra radikal side at udfordre organisationerne, men derimod at inddrage dem i et forpligtende samarbejde. Kun hvis alle grupper i det danske samfund virker med, kan vi gøre os håb om at løse de opgaver, som den enkelte borger forventer af os. Derfor har heller ikke organisationerne noget valg, hvis de vil varetage medlemmernes interesser, og hvis de vil have indflydelse på de næste 4 års politik. Uret er faldet i slag for alle, som føler ansvar for det danske samfund. Det tror vi at også organisationerne i dag forstår, og vi tror, at de vil handle derefter.

Jeg skal herefter nævne nogle af de hovedelementer, som efter radikal opfattelse må indgå i en 4-årig aftale om den økonomiske politik, og som en ny regering uundgåeligt kommer til at tage stilling til.

For det første ønsker det radikale venstre gennemført grundlæggende ændringer i skattelovgivningen. Vi kan ikke lægge nye økonomiske byrder på befolkningen, uden at vi gennemfører en mere retfærdig beskatning. Det eksisterende skattesystems urimelige virkninger er den væsentligste hindring for at skabe forståelse hos befolkningen for det at bidrage til fællesskabet og til samfundets videre udbygning.

Vi ønsker en forenkling af indkomstskatten med forhøjelse af proportionalsskattestrækket, fulgt op af en sanering og ændring af de nuværende fradragsregler. Formålet med dette er at lette skattetrykket for almindelige indkomster, samtidig med at der effektivt sættes en bremse for det utilsigtede misbrug af fradragsreglerne, som især personer med store indkomster benytter sig af.

Det er så meget mere nødvendigt med en ændring af skattelovgivningen, fordi vi jo som bekendt også bruger den skattepligtige indkomst som grundlag for tildeling af offentlige ydelser, og kommer vi ind i en tid, hvor der enten bliver behov for yderligere stramning, besparelser, som også rækker ind over de offentlige ydelser, eller kommer vi ind i en stramning, hvor det bliver nødvendigt at yde sociale kompensationer, er det bydende nødvendigt, at vi får et bedre grundlag end det nuværende skattepligtige

grundlag, vi arbejder efter. Det er en retfærdighedshandling over for befolkningen, vi her står for at skulle gennemføre.

Vi ønsker også en lovgivning om obligatorisk overskudsdeling og medejde for de ansatte på den enkelte virksomhed. Denne lovgivning skal sikre, at lønmodtagerne får andel i det overskud, som jo bl. a. fremkommer ved, at lønmodtagerne på den enkelte virksomhed holder sig tilbage med stigninger i løn. Samtidig skal det naturligvis styrke interessefællesskabet omkring den enkelte virksomhed, ligesom det skal øge samarbejdet og de ansattes medindflydelse. Vi har mærket os, at princippet om overskudsdeling nu er accepteret af såvel socialdemokratiet som venstre. Det åbner visse muligheder, så vidt vi kan se, men fra radikal side må vi slå fast, at vi ønsker en obligatorisk overskudsdeling, hvor venstre altså ikke griber fat om nælden, men stadig lader det være en frivillig ordning, og vi må sige til socialdemokratiet, at vi ønsker en ordning gennemført, der knytter sig til den enkelte virksomhed og til den enkelte medarbejder, så det bliver overskueligt for dem, der har interesse i denne sag; derfor tager vi stadig afstand fra fælles fonde.

Vi ønsker også en indsats over for de samfundsskabe værdistigninger på jorden. Det er ikke acceptabelt, at der i en tid med begrænsede stigninger i indkomsterne – og det foreslår det radikale venstre jo – stadig kan hentes store kapitalgevinster hjem ved spekulation i jorden. Derfor må det sikres, at priserne her kun følger den almindelige inflationsstigning.

Vi ønsker også en ændring af beskatningsreglerne med det formål at øge erhvervsinvesteringerne, og herunder tænker vi på en lempelse af beskatningen vedrørende aktier. Det er betænkeligt med den dobbeltbeskatning, der finder sted, og det er ikke rimeligt, at der finder beskatning af kursgevinster sted ved aktier, men ikke når det gælder gevinster hentet hjem ved salg af obligationer og pantebreve.

Vi ønsker også en arbejdsmarkedspolitik, der i højere grad lægger vægt på uddannelses-, omskolings- og jobtilbud på et så tidligt tidspunkt som muligt under ledighed. Det er formentlig ikke et forslag, der alene kan afskaffe arbejdsløsheden, men det er i dag en væsentlig årsag til, at det ikke er muligt at få flere i arbejde. Vi ønsker altså en effektivise-

[Ole Vig Jensen]

ring af arbejdsformidlingen og en udbygning af de jobtilbud og uddannelses tilbud, som vi mener må være til rådighed for de mennesker, som er arbejdsløse.

Vi ønsker, at arbejdsløshedsdagpengene fortsat skal udgøre et sikkerhedsnet i det danske samfund, og vi ønsker at fastholde niveauet, men vi vil gerne være med til at se på, hvordan de virker, og vi vil gerne være med til at se på den reguleringsmekanisme, der i dag er knyttet til arbejdsløshedsdagpengene.

Vi ønsker også en forbedret og udbygget uddannelsespolitik. Det gør vi, fordi der i al almindelighed er behov for det i et samfund, der er under hastig forandring, men en forbedret uddannelsespolitik kan også være et overordentlig nødvendigt led i en økonomisk politik. Jeg tror, at det hører med til de bedste investeringer at investere i uddannelserne, og vi lægger vægt på i det radikale venstre, at vi straks efter valget går i gang med at udbygge erhvervsuddannelsesmulighederne for vore unge. Det er utilfredsstillende, at vi i dag har sådanne forhold, at unge mennesker, der ønsker at gå i gang enten med et job eller med en uddannelse, må afvises. Det kan samfundet ikke holde til, og derfor må denne opgave løses snarest muligt.

Vi vil i det radikale venstre gerne være med til at overveje, om det er muligt at udforme en ungdomsgaranti, som kan sikre, at alle unge, der forlader folkeskolen, har noget at tage sig til. Det er samfundets pligt at sørge for det.

Vi vil også fremme andelsboligtanken. Vi vil være med til at sikre en forbedring af finansieringsreglerne, der kan muliggøre nyopførelse af andelsboliger og sikre lejernes overtagelse af privat udlejningsbyggeri på andelsbasis. Vi mener, at andelsboligen er et spændende indslag i den moderne boligpolitik, og der er noget tiltalende ved, at andelsboligen som sådan ikke belaster skattesystemet umiddelbart på nogen måde.

Vi vil også arbejde aktivt for byfornyelse og boligforbedring. En sådan politik tjener flere formål, og i en tid med mange ledige og med behov for yderligere energibesparelser er det en oplagt opgave at tage fat på. Her vil det radikale venstre medvirke.

Vi vil også fremme en energipolitik, der omfatter udarbejdelsen af en alternativ energiplan, hvori indgår udnyttelsen af såvel na-

turgas som olieforekomster i Nordsøen. Vi vil være med til at fremme udbygningen af et nordisk energisamarbejde, vi vil fremme forskning, udvikling og investering i alternative energiformer, og vi vil have udarbejdet en effektiv energispareplan, som så tydeligt har manglet gennem det sidste år.

Denne række af forslag, som jeg må indskrænke mig til her, indgår i det radikale venstres handlingsprogram for de næste år. Kort sagt: en 4-årig rammeaftale med sociale garantier, bedre fordeling af indkomst og forbrug samt erhvervsfremmende incitamenter er nødvendige for at opnå grundlæggende ændringer i dansk økonomi. Vi vil arbejde aktivt for en sådan kursændring, men det radikale venstre er samtidig en garant for, at de økonomiske indgreb ikke skal bæres af bestemte befolkningsgrupper, men af alle i det danske samfund. Den politik, vi her har lagt frem, er det tilbud til vælgerne, som de kan regne med at det radikale venstre vil arbejde for, når dette ting igen skal samles. Men det er også et tilbud til de partier, som vil være med til at tage ansvar for, at det danske samfund igen kommer til at fungere, så vi kan være det bekendt både over for os selv og over for omverdenen. Og tilbuddet gælder altså også andre partier.

Jeg hæfter mig her ved en udtalelse, som hr. Poul Schlüter fremsatte på de konservatives vegne. Han bemærkede – og det takker jeg for – at det radikale venstre kunne få betydning i forbindelse med en ny regeringsdannelse, men hr. Poul Schlüter undrede sig over, at det radikale venstre måske havde forladt, jeg tror, det var Hilmar Baunsgaards gamle formulering om, at det ikke drejer sig om, hvem man samarbejder med, men hvad man samarbejder om. Det har det radikale venstre ikke; det er lige netop det, vi har forsøgt at illustrere ved at opstille vort eget, selvstændige program. Vi går altså til valg på, hvad man skal samarbejde om.

Men når hr. Poul Schlüter nu – lidt begejstret – erindrer Hilmar Baunsgaards udtalelse, er det rimeligt at spørge hr. Poul Schlüter: hvordan tolker hr. Poul Schlüter det lille slogan? Er det afgørende for hr. Poul Schlüter, hvem han samarbejder med, eller hvad man samarbejder om? Jeg har i hvert fald umiddelbart det spørgsmål til hr. Poul Schlüter: hvis det ikke er acceptabelt, at man vælger at gå ud fra, hvem man samarbejder

[Ole Vig Jensen]

med, så må man spørge: hvad er det da, hr. Poul Schlüter samarbejder med de tre andre firkløverpartier om? Det er vel den sag, der endnu ikke er belyst, og som vi er mange der gerne ser komme frem undervejs i denne debat.

Må jeg til sidst sige, at jeg tror, vi har mange gode muligheder for at klare de vanskeligheder, der står for døren, men det vil kræve mod og handlekraft, også mere end det, de to regeringspartier har været i stand til at udvise i det forløbne år. Det håber vi at det nye folketing er i stand til at vise.

Jens Møller (KrF):

At situationen for Danmarks økonomi er alvorlig, tror jeg efterhånden mange er klar over, i hvert fald de mennesker, der arbejder med økonomien og virkelig er inde i tingene. Derimod er det mere et spørgsmål, om den danske befolkning som helhed også er klar over, hvor alvorlig situationen faktisk er blevet på det sidste. Det er jo sådan, at der har været advaret gang på gang imod denne undergravning af vores økonomi, den store arbejdsløshed osv., men det er måske blevet ligesom med råbet »ulven kommer«, at hvis man gentager det tilstrækkelig mange gange uden grund, så tror folk til sidst ikke på det mere, og sådan er det måske også blevet her.

Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi gør det klart for alle, at det virkelig er alvor nu. En af de ting, der måske understreger det tydeligst, er, at vi i aftes i TV så en socialdemokratisk finansminister, der i 4-5 år har været en af de mest ansvarlige for Danmarks økonomi, stå frem i TV og erkende, at situationen er meget, meget alvorlig. Det siger noget, at det netop er en socialdemokratisk minister, en minister, der har haft ansvar og stærkt medansvar for det, der er sket, der erkender dette. Alle må nu erkende det, det er virkelig alvorligt, og det kan ikke hjælpe, man henviser til, at der samme aften i samme TV-Avis kom en mand frem, der fortalte, at vi sagtens kan låne nogle flere penge i udlandet. Disse udenlandske banker, der gerne vil låne os penge, kan vi efter min opfattelse sammenligne med nogle købmænd, der gerne vil sælge Albyltabletter til en kræftpatient. Det dulmer måske en tid, men det medfører måske også, at man udsætter det nødvendige indgreb, så det bliver vanskeligere og vanske-

ligere at gennemføre og situationen måske til sidst bliver fatal.

Det er på høje tid, alle nu indser, at situationen økonomisk set i Danmark nærmer sig katastrofen. Kan vi så redde den situation? Ja, det kan vi, men det bliver svært. Det havde været betydelig lettere, hvis man havde taget fat for alvor for 3 år siden, da kristeligt folkeparti fremlagde sin Q-plan med netop alle de indgreb og ting, som nu efterhånden de fleste erkender er nødvendige. Dengang sagde man: det er alt for hårdt, og det er alt for radikalt; det er alt for meget I går ind på de forskellige ting, det er slet ikke nødvendigt. Jo, det var nødvendigt, det har udviklingen vist. Men lad os nu ikke se tilbage, det hjælper ikke noget. Vi må tage fat nu og her hurtigst muligt.

Men når vi skal tage fat, må vi måske nok gå et skridt dybere ned i problemerne og erkende, at ondets egentlige rod slet ikke er økonomien. Den dårlige økonomi er et resultat af noget andet, den er et resultat af den egentlige krise i Danmark, og den egentlige krise er en krise af kulturel, etisk art. Det er en demokratiets krise, vi står lige midt i. For demokrati forudsætter nemlig for at kunne fungere en vis tillid mellem mennesker, en vis vilje til samarbejde mellem mennesker, organisationer og politiske partier, et vist samfundssind fra den enkelte, så man i hvert fald i nogle situationer sætter det fælles over egne, snævre, egoistiske interesser.

Men vi må nok desværre erkende, at det, der præger Danmark i dag, er noget helt andet. Det er mistillid og mistænkeliggørelse. Det er gruppeegoisme og splid om, hvem der skal have en større del af kagen. Det er egoisme, misundelse og stress. Det gælder naturligvis ikke alle. F. eks. hos ungdommen finder vi mange idealister stadig, som før, men desværre er der måske en tendens til, at mange af de unge i dag kører fast i en gold nej-politik, hvor man bare siger nej til det ene og det andet og det tredje i stedet for at gå ind og tage et positivt medansvar for en bedre udvikling.

Mange mennesker føler det i dag, det kan man høre ved at tale med dem rundt omkring, næsten som deres vigtigste opgave at presse mest muligt ud af det offentlige, hvad enten det sker direkte ved at presse sociallovene til det yderste eller ud over kanten, eller det sker indirekte ved, at man prøver på at

[Jens Møller]

betale så lidt i skat som overhovedet muligt, altså bidrage med så lidt som overhovedet muligt til de fælles udgifter for Danmark.

I kristeligt folkeparti er vi derfor overbeviste om, at det vigtigste af det hele for Danmark er en kulturel, etisk genopvågning i det danske folk, en genopvågning, som bygger på en åndelig og en folkelig omsindelse, således at denne mistillid kan blive erstattet af en rimelig tillid mellem mennesker, så at gruppeegoismen kan blive erstattet af en ægte solidaritet med hele det danske folk, ja, med menneskeheden og dem, der har det ondt derude i u-landene f. eks., så at den personlige egoisme kan blive erstattet af næstekærlighed, så den enkelte i stedet for at spørge: Hvordan kan jeg få mest muligt ud af systemet? siger: Hvad kan jeg gøre for at gavne mit land? Hvad kan jeg gøre for at gavne mit folk?

Vi er så langt ude i den krise nu, at flere og flere mennesker – og efterhånden er det mange – begynder at tale om, at det, vi trænger til, er en stærk mand. Historien skræmmer, når man hører folk sige sådan noget. Det er tegn på, at demokratiet er ved at nå sin kant, det kan ikke fungere længere, når folk begynder at tale om en stærk mand, for det bliver næsten altid en stærk mand på den ene af fløjene, på højre eller venstre side, og begge dele er vel næsten lige store ulykker for vort folk.

Det er ikke en stærk mand eller kvinde, vi trænger til i Danmark, men en rimeligt stærk regering, der kan foretage det nødvendige. Det er klart, at det kan kun vælgerne sørge for at vi får. Det vil jeg gerne understrege. Det er vælgernes ansvar og opgave at sørge for, at man får et folketing, hvorudaf der kan fremstå en regering, der har mulighed for at gøre det nødvendige. Det er derfor nødvendigt, at man som vælger i Danmark i denne situation prøver på at se bort fra snævre gruppeinteresser og egoistiske interesser og prøver at se situationen i et lidt større perspektiv, se tingene i øjnene, se, at det er større og vigtigere ting, det gælder nu, nemlig at få vendt den udvikling, der både økonomisk, politisk og kulturelt fører vort land imod afgrundens rand.

En rimeligt stærk regering, hvordan får vi sådan en? Kristeligt folkeparti har, lige siden det kom i folketinget, sagt, at vi foretrækker en regering hen over midten. Det er vores

principielle målsætning. Vi mener, at den bedst, hvis alle andre forhold var i orden, kunne føre den nødvendige politik. Derfor har vi også ved mange lejligheder samarbejdet med socialdemokratiet. Men det er med stor beklagelse, vi må konstatere, at det nu igen har vist sig, at når det virkelig kommer til stykket og det virkelig kommer til de endelige afgørelser, så er socialdemokratiet ikke et frit parti, så er det afhængigt af det, der bestemmes i LO-toppen. Vi har set det før, og vi har set det igen.

Jeg vil gerne understrege, at kristeligt folkeparti er ikke modstander af fagforeninger. Vi mener, at fagforeningerne har gjort et godt og et stort stykke arbejde for Danmarks arbejdere. Havde vi ikke haft dem, havde det set sort ud. Men vi mener, at fagforeningerne skal varetage deres medlemmers interesser og lade være med at blande sig i den politik, der skal føres i Danmark. Det er ikke fagforeninger og andre interesseorganisationer på begge sider, der skal regere dette land.

Derfor er det i den nuværende situation umuligt at få en regering hen over midten i Danmark, i hvert fald en regering, der kan foretage det nødvendige.

Hr. Glistrup har også talt om, at han gerne vil være statsminister, og at han gerne vil have, at hans parti skal danne regering. Jeg tror, det står ganske klart for ethvert menneske i dette land, selv om man måske har en stor, god fantasi, at hr. Glistrups parti i hvert fald ikke kan få flertal, så det må betyde, at hr. Glistrup venter et samarbejde med nogle andre partier. Men der er jo bare den ulykke ved det, at hvis andre partier ønsker et samarbejde med fremskridtspartiet, så må man straks spørge: hvem er det, man skal samarbejde med inden for fremskridtspartiet? For der er jo næsten lige så mange meninger, som der er medlemmer. Og hvad er det, man skal samarbejde om? For det er på samme måde igen, at der er meget forskellige meninger inden for fremskridtsgruppen. Vi må kort og godt erkende – det er ikke noget angreb, det er bare en erkendelse – at fremskridtspartiet er komplet uberegneligt – jeg sagde uberegneligt. Alene af den grund er et samarbejde om regering med dette parti umuligt. Det er en kendsgerning, uanset hvad der siges af partiets repræsentanter, at et stærkt fremskridtsparti i den nuværende situation betyder en svag regering, en svag regering, der

[Jens Møller]

sandsynligvis er i lommen på LO. Et stærkt fremskridtsparti vil efter dette valg betyde kaos i Danmark.

Af realistiske muligheder er der så kun tilbage firkløveret, samarbejde mellem de fire partier. Disse fire partier er enige om det økonomiske mål, om saneringen af Danmarks økonomi, og med hensyn til midlerne ligger vi temmelig meget på linje med hinanden. For kristeligt folkepartis vedkommende kan jeg henvise til vor folketingsgruppes forslag til en afhjælpning af Danmarks alvorlige økonomiske situation, som gruppen vedtog på sit møde i Hanstholm den 13. september i år. Jeg har den glæde at se, efter nogle af de pressemøder, der har været, at også andre af firkløverpartierne nu tilslutter sig flere af de punkter, vi har med dér. Det lover godt for et kommende samarbejde.

Men det er vel naturligt at spørge: kan så dette firkløver klare problemerne? Lad os bare erkende, at det bliver svært. Der må ventes modstand fra begge yderfløje, lad os bare erkende det på forhånd. Men for det første må vi sige, at der er i hvert fald ikke nogen anden mulighed. Det er den eneste, der er. Og om det skal lykkes, ja, da må vi igen sige, at det er vælgerne, der afgør det. Det er vælgerne og kun vælgerne, der kan give dette firkløver den nødvendige styrke til at gøre det nødvendige arbejde.

På det kulturelle, etiske område er firkløveret ikke altid enig. På nogle områder har vi forskellig prioritering. På andre områder er der reelle forskelle, naturligvis, der er jo tale om fire forskellige partier. Men vi ligger dog ikke nær så langt fra hinanden som de to partier, der netop har dannet regering i et år.

I dette samarbejde vil kristeligt folkeparti føle det som sin særlige opgave at kæmpe for, at arbejde for, at være garant for en socialt ansvarlig frihedslinje. Det vil sige en linje, der sikrer, at de nedskæringer, som må komme, ikke kommer til at ramme de socialt dårligst stillede. At prøve på at garantere en frihedslinje, dvs. en linje, hvor vi igen nærmer os det mål, at den borger i Danmark, der passer sit arbejde selv og ikke generer andre mennesker, også i det store og hele kan få lov til at være i fred og passe sit arbejde uden alt for megen indblanding fra det offentlige.

En anden ting, som vi også vil betragte som vores vigtige opgave, lige så vigtig som den første, måske endnu vigtigere, er en fastholdelse og en styrkelse af Danmarks tusindårige kristne kulturarv med alt, hvad det indebærer af ansvarlighed, af tillid mellem mennesker og af medmenneskelighed, for kun på denne måde kan vi løse både vores økonomiske, vores politiske og vores kulturelle problemer. Kun denne vej kan være vejen til et Danmark, vi igen kan være stolte af at kalde vort fædreland.

Ib Christensen (DR):

Det fallitbo, vi gør op i dag, er ikke blot SV-regeringens, men den fælles fallit for det ledende regeringsparti og de borgerlige partier bag tvangsindkomspolitikken, bag den offentlige udgifts- og skatteeksplosion, bag jord- og ejendomsspekulationen, bag arbejdsløshedspolitikken og bag underkastelsen under EF-direktiverne.

I stedet for tvangsekonomien vil retsforbundet sætte et frit og dermed ansvarligt arbejdsmarked og erhvervsliv. Kun arbejdsmarkedets ansvarlige selvforvaltning kan dæmpe indkomst- og omkostningsløbskørslen. I stedet for kritikløs udgiftspolitik vil retsforbundet sætte stop for tilskud til særinteresser og en forsvarlig løsning af fællesopgaver. I stedet for skatteplyndring af folks arbejde og forbrug vil retsforbundet sætte inddragelse af de arbejdsfri gevinster og en tilsvarende lettelse af skatten på arbejde. I stedet for præmiering af passiv kapitalanbringelse i jord og anden fast ejendom vil retsforbundet sætte en jord-, bolig- og skatte-reform, der igen gør det tiltrækkende at investere i arbejdspladser og i erhvervslivet. I stedet for en kynisk politik, der søger at neddæmpe betalingsbalanceunderskuddet gennem massearbejdsløshed og camouflere denne politik med beskæftigelsesforanstaltninger, vil retsforbundet sætte en økonomisk politik, som giver både beskæftigelse og nedbringelse af underskuddet på betalingsbalancen. I stedet for en blind, følgagtig EF-politik, som har lænket kronen til D-marken og ødelagt erhvervenes konkurrenceevne og fremmet omkostningsstigninger og inflation, vil retsforbundet sætte en frigivelse af kronen og stop for EFs vanvittige landbrugs- og handelspolitik, der skader danske interesser. I stedet for seks partiers tåbelige bogstavleg

[Ib Christensen]

omkring taburetterne stiller retsforbundet krav om en bred og ansvarlig samarbejdsregering, hvor intet krav om enstemmighed mellem partierne lammer den stabilitet og handlekraft, landet har brug for i regeringsledelsen.

Hvad Danmark har brug for i denne velfærdstruende situation, som en totalt forfæjlet politik under ugunstige konjunkturer har bragt os i, er samling om en ny politik, som alle befolkningsgrupper kan have tillid til. En sådan politik kan ikke skabes af partier, der gør sig til håndlangere for organisations- og andre særinteresser, men kun af partier, der sætter helhedens vel og folkets fælles interesser over alt andet. Retsforbundet er parat til i det nye folketing at samarbejde med alle partier af god vilje om sådan en politik.

Men der må nye former for samarbejde til her i tinget. Vi har erfaret, at mindretalsregeringer ikke er lykken, bevæget sig som de har fra kriseforlig til kriseforlig. Vi har erfaret, om ikke før så nu, at flertalsregeringer heller ikke er lykken, lammet som de er af et enstemmighedskrav omkring alt fra A til Z. Derfor var SV-regeringen en fallit, og derfor var VKR-regeringen en fiasko. Den løsning, vi derfor må stræbe henimod, er en ændring af de parlamentariske samarbejdsvaner, hvor man danner brede samarbejdsregeringer, men hvor man ikke nødvendigvis kræver enstemmighed mellem partierne om alle beslutninger. Kun derigennem kan vi få et system, der forener politisk stabilitet med beslutningskraft.

Det tør nok antydes, at den økonomiske situation med 205.000 arbejdsledige næste år, med 260.000 arbejdsledige i 1983, med til den tid en udenrigsgæld på 100 mia kr. og et betalingsbalanceunderskud på 20 mia kr. i allerhøjeste grad må kræve samarbejdsvilje her i folketinget. Retsforbundet har opstillet et økonomisk-politisk saneringsprogram, som der vil komme nærmere detaljer om i de kommende dage, men jeg skal her ridse nogle af de vigtigste ting op.

Vi må som nævnt frigive kronen, så vi kan få en omgående gunstig virkning for erhvervenes konkurrenceevne. Vi må udtræde af det såkaldte EMS-system og de EF-bindinger, det indebærer, og som har betydet en reel opskrivning af den danske krone, med forringet konkurrenceevne for eksporterhvervene og de importkonkurrerende erhverv.

Vi kan også nævne skyggesider inden for EFs handels-, erhvervs- og landbrugspolitik, som vi må vende os imod. Det er klart, at en sådan politik kan indebære nogle inflationsvirkninger umiddelbart, så derfor må den følges op med følgende: en jordværdistigningsafgift, som inddrager de samfundsskabte værdistigninger på jord og dermed stopper en farlig inflationskilde, skaber større social retfærdighed i fordelingen af de offentlige byrder, og som kan lede opsparing og investering til aktiv anbringelse i stedet for til passiv spekulation. Vi må også have sat en stopper for spekulationen i ejerlejligheder i det ældre boligbyggeri, og vi må have nedtrappet alle boligsubsidier, som ikke har en egentlig social karakter.

Vi må på denne baggrund også have en skattereform, en reform af indkomstbeskatningen med en vidtgående fradragssanering, med bekæmpelse af skatteunddragelser og med de fradrag, der bevares, som nedslag i den pålignede skat i stedet for som nu fradrag på selvangivelsen. Vi må på den baggrund, som disse ting giver, inklusive en udgiftsreform, have forlænget proportional skattestrækket og øget personfradraget.

Jeg skal gøre opmærksom på, at retsforbundet for ganske nylig har offentliggjort et debatoplæg om en kildeartsbeskatning, et meget, meget vidtgående skatteforslag, som vi gerne vil kaste ud i den offentlige debat, og som indebærer nogle meget vidtgående perspektiver til en grundlæggende reform på dette område.

Vi skal som nævnt have en udgiftsreform, og vi ønsker, at der skal ske en nøje vurdering af, hvilke opgaver det offentlige overhovedet skal tage sig af, og hvilke opgaver erhvervene og borgerne selv, interessegrupper, kan klare. En sådan sontring er der ikke i øjeblikket, men de ting, der må saneres væk, er de erhvervsøkonomiske tilskud og en lang række andre tilskud til særinteresser. Men det betyder ikke, at retsforbundet går ind for en generel nedskæringspolitik på alle områder, selv om der selvfølgelig må være vagtsomhed i den offentlige udgiftsudvikling.

Et område, hvor der næppe kan blive tale om besparelser af nogen betydning, er uddannelsesområdet, hvor der tværtimod, når det drejer sig om uddannelsesstøtten, er behov for forbedringer, og vi vil i den forbindelse foreslå, at Statens Uddannelsesstøtte

[Ib Christensen]

omdannes til statslån, der er rente- og afdragsfri i uddannelsesperioden, som en løsning, der er mere retfærdig for de unge uddannelsessøgende. Vi er også imod de adgangsbe- grænsninger, som er sket i de senere år, og som forhindrer unge i at få en uddannelse på et tidspunkt, hvor der er titusinder af arbejdsledige unge.

Vi mener, at de sociale udgifter må afvejes på en sådan måde, at de nok i højere omfang går til de personer, der har et egentlig socialt behov, og mindre har karakter af indkomst- overførsler til folk uden hensyn til deres egentlige sociale behov.

Vi går også ind for, at man fortsætter samfundsnyttige offentlige arbejder og beskæftigelsesarbejder, og forbedret service, så længe arbejdsløsheden er så overordentlig stor, som den er, men vi går ikke ind for beskæftigelsesarbejder blot for beskæftigelsesarbejdernes skyld. Det må dog være rigtigt, at man som hidtil ofrer beløb på at sætte folk i arbejde, når man nu har ført en politik med de skæb- nesvangre resultater, jeg har beskrevet.

Endelig siger vi, at vi skal have gennem- ført en energiplan uden kernekraft, således at folk, når eller hvis der kommer en folkeaf- stemning om kernekraft, kan få reelle alter- nativer at vælge imellem og ikke blot skal tage stilling for eller imod en kernekraftener- giplan. Vi må ikke lægge hindringer i vejen for udnyttelse af de vedvarende energikilder. Tværtimod skal de udvikles og fremmes. Vi vil gerne have en mere håndfast varetagelse af statens interesser over for Dansk Under- grunds Consortium med hensyn til at udnytte energiressourcerne i Nordsøen, og om nød- vendigt skal der en ekspropriation til, hvis ikke staten kan få tilgodeset sine interesser bedre. Vi kan ikke tillade os at forære disse samfundsskabte værdier, naturgivne værdier, til private, multinationale selskaber, sådan som det reelt sker nu.

Endelig siger vi på baggrund af de væsent- lige punkter i det, jeg her har nævnt, at så vil der være baggrund for, at arbejdsmarkedets parter med ansvarlighed kan enes, fordi vi må bryde med den tvangsinkomstpolitik, som man nu har ført i tre overenskomstperi- oder i træk. Hvis det er således, at indkomst- politikken, som man nu forbereder igen, med pris- og lønstop og ændringer i den lovgiv- ning, man allerede har gennemført og truk- ket ned over arbejdsmarkedets parter, skal

gennemføres en gang til, må det nok undre, at man tør tro, at det kan være midlet, i be- tragtnings af, at man har ført tvangsinkomst- politik så længe. Tværtimod mener vi, at tvangsinkomstpolitikken fratager arbejds- markedets parter ansvaret for egne anliggen- der og derfor opmuntrer til uansvarlighed. Det er derfor vigtigt, at der brydes med tvangsinkomstpolitikken, og at arbejdsmar- kedets parter igen får ansvaret for egne an- liggende. Det kan ikke være statsmagtens opgave at fastsætte de lønninger, som folk skal sælge deres arbejdskraft til, og de priser og avancer, som erhvervslivet må tage på de områder, hvor der ikke er monopoldannelser. Det må være erhvervslivet og arbejdsmarke- dets selvforvaltning, der kan danne baggrund for en mere behersket og ansvarlig indkomst- og omkostningsudvikling; det turde erfarin- gerne med tvangsinkomstpolitikken til fulde have bevist. Derfor er der intet perspektiv, og retsforbundet vil ikke under nogen om- stændigheder medvirke til en fortsat tvangs- indkomstpolitik. Tværtimod er det en forud- sætning, at den brydes som en forudsætning for, at vi kan løse vores økonomiske proble- mer.

Med en sådan politik, der indebærer et stop for de arbejdsfri gevinster og dermed en imødekommelse af samtlige lønmodtageror- ganisationers krav om stop for disse arbejds- fri gevinsters kapitalisering og deres inddra- gelse af private og stop for jord- og ejen- domsspekulationen, har man imødekommet krav, der ville motivere lønmodtagerne til tilbageholdenhed i indkomstkravene, og sam- tidig ville man have skabt baggrund for et rentefald og for kapitaltilgang til erhvervsli- vet. Det vil med andre ord sige, at det er en beskæftigelsesvenlig, en erhvervsvenlig poli- tik.

Det gælder også de andre punkter, jeg her har nævnt, inklusive valutapolitikken, skatte- reformen, udgiftsreformen osv., og derved vil der være det rette klima for, at arbejdsmar- kedets parter med ansvarlighed kan enes om tingene, hvad enten de nu finder ud af, at der skal ske ændringer i dyrtidsreguleringen, eller de finder ud af, at der skal gennemføres den ene eller den anden form for medejen- domsret.

Hverken når det gælder lønfastsættelsen, eller når det gælder medejenomsretsspørgs- målet, må det være noget, som folkettinget

[Ib Christensen]

gennemfører ved lov, diktat og tvang. Det må være lønmodtagerne, der i frie og ansvarlige forhandlinger med deres modpart klarer disse problemer. Det er det både ud fra en frihedsbetragtning og ud fra en realøkonomisk betragtning om, hvordan vi bedst får styr på vores økonomi. Man kan ikke appellere til folks ansvarsfølelse ved at fratage dem ansvaret for deres egne anliggender. Det er det, man gør med den politik, man fører, og som partier, der kalder sig borgerlige eller liberale, jo er mere drivkraft for på nogle punkter end partier, der endog kalder sig socialistiske.

Konklusionen er med andre ord den, at ved hjælp af en sådan økonomisk politik, et systemskifte i den økonomiske politik, et systemskifte i den måde, vi samarbejder i folketinget på, et systemskifte på de andre områder, jeg her har nævnt, vil der være baggrund for, at vi kan føre en politik, som kan appellere til brede kredse i befolkningen og sikre deres aktive opslutning og ikke mindst deres tillid til, at nu bliver der gjort noget ved problemerne. Derfor skal vi ikke fortsat have alles kamp mod alle, men vi skal have en politik, hvor vi i fællesskab klarer de store problemer, det danske samfund er gerådet ud i på grund af ugunstige konjunkturer og på grund af olieprisstigninger, men også på grund af en økonomisk politik, der har været særdeles utilstrækkelig til at hamle op med disse ting og endog har forværret dem på en lang række områder.

Jeg skal slutte med at sige, at retsforbundets folketingsgruppe ikke kan støtte det af hr. Glistrup fremsatte forslag om motiveret dagsorden, men jeg skal på vegne af retsforbundets folketingsgruppe tillade mig at fremsætte et dagsordensforslag, som efter de tilkendegivelser, både regeringspartierne og regeringen er kommet med, selv om det er et forretningsministerium nu, og de tilkendegivelser, der i øvrigt er kommet fra adskillige partier her i folketinget, udtrykke håbet om, at man kan støtte dette dagsordensforslag. Det lyder i al sin enkelhed således:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget tilkendegiver sin vilje til at gennemføre en afgift på de samfundsskabte værdistigninger,

går tinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Wilhelm (VS):

Så brød SV-regeringen omsider sammen. Eller gjorde den nu det? Skal det måske snarere opfattes som et mellem spil, der er nødvendigt for, at Anker Jørgensen kan skaffe sig rygdækning i parti- og fagtoppen for en endnu mere arbejderfjendsk politik, end han fik snor til under septemberforhandlingerne, ved at kunne henvise til de chokrapporter, der er kommet, og ved at kunne fremmane det kulsorte alternativ.

Det er i hvert fald iøjnefaldende, hvor langt S og V er enige. Ja, det er faktisk ulige vanskeligere at få øje på de store sten, som skulle have ligget i vejen for en fælles frontale.

S og V er totalt enige i bedømmelsen og fortolkningen af de økonomiske problemer. De har helt den samme opfattelse af, hvilke midler der skal tages i anvendelse. De stiller de samme krav om finanspolitiske stramminger og om besparelser. De har øjensynlig heller ikke haft svært ved at enes om pengepolitikken. De har begge lagt op til indgreb i dyrtidsreguleringen. De kappes om faderskabet til den nye patentmedicin, den sociale kontrakt, med nogenlunde samme asociale indhold.

Tilbage er ØD. Venstre har en ubegrundet frygt for magtkoncentrationen ved en central fond. Ubegrundet, fordi venstre ikke ellers nærer frygt for økonomisk magtkoncentration, og fordi LO-toppen såmænd ikke ville bruge denne magt på nogen som helst måde, der kunne komme det kapitalistiske system på tværs. Tværtimod. Men det afgørende omkring ØD er S og V jo enige om, nemlig at det ville være fint at få lønarbejderne til i endnu højere grad at bidrage til kapitaldannelsen, og at det ville være ønskeligt at gøre det på en sådan måde, at lønarbejderne bringes den forestilling, at de har fælles interesse med virksomheden, dvs. med kapitalen.

[Wilhelm]

Alt i alt, overensstemmelsen mellem S og V er altdominerende. Det er da også værd at bemærke, at de har besluttet at frede hinanden i valgkampen. Anker Jørgensen har endda lige ud sagt, at han efter valget vil forhandle regeringsmuligheden med venstre, og han er ikke blevet modsagt.

De seneste forudsigelser om den økonomiske udvikling må have fjernet de sidste illusioner om, at man i den kapitalistiske verden var ved at få styr på krisen. Meget tyder på, at vi endnu kun har set begyndelsen. Det økonomiske råd og budgetdepartementet har sammenfaldende vurderinger. Både betalingsunderskuddet og arbejdsløsheden vil vokse kolossalt, så langt man kan se frem med blot en smule sikkerhed.

Nogle tager det som udtryk for, at den såkaldte indkomstpolitik er brudt sammen. Det er vi i VS ikke enige i. Indkomstpolitikken har faktisk fungeret efter hensigten. Den har aldrig primært haft det sigte at afbøde hverken arbejdsløsheden eller betalingsunderskuddet, men at skabe gunstigere vilkår for privatkapitalistisk foretagsomhed, og her har den faktisk resultater at fremvise.

Af den seneste OECD-rapport fremgår, at reallønnen i Danmark gennem 1977 og 1978 er faldet med 2,6 pct., medens den for OECD-området som helhed er steget med 2,9 pct. Det fremgår også, at lønomkostningerne pr. produceret enhed herhjemme er faldet med ½ pct., medens de for OECD-området som helhed er steget med godt 3 pct. Alligevel er danske eksportvarepriser steget så meget, at konkurrenceevnen siden 1970 systematisk er forringet i forhold til samtlige OECD-lande undtagen Schweiz og Østrig.

Det er således alle andre end lønarbejdere, som er skyld i og får andel i de høje priser, og for resten har disse priser, som viser, at lønreduktionen er tyvstjålet i andre led som renteindtægt eller avanceforøgelse f. eks., end ikke forhindret, at dansk eksportindustri har øget sin markedsandel i det sidste par år, stadig væk ifølge OECD-rapporten.

Kort sagt har indkomstpolitikken klart forbedret vilkårene for kapitalen. Arbejdsløsheden og betalingsbalanceunderskuddet vokser og vokser, men det er jo ikke kapitalens problem. Det er der andre som må betale. Betalingsbalanceunderskuddet og gældsætningen er et højst alvorligt problem set fra arbejderklassens synspunkt, men den anvend-

delse, de borgerlige og socialdemokratiet gør af det i den ideologiske offensiv, er netop ideologisk bestemt, alene vendt mod lønningerne. Hvem snakker f. eks. betalingsbalance, når der skal købes F-16 fly, når der skal propaganderes for atomkraftværker til 40 mia kr., når Nordsørigdommene på flere hundrede milliarder foræres væk til de multinationale, når staten støtter stærkt valutakrævende rationaliseringer, som kaster titusinder ud i arbejdsløshed, når der dekretteres kommunale besparelser, som klart vil øge betalingsunderskuddet, eller når der som forleden gennemføres en devaluering til fordel for landbruget og for eksportindustrien, som med ét sæt forøger betalingsbalanceunderskuddet med ½-1 mia kr. på årsbasis?

I årevis har alle tilhængere af indkomstpolitikken indoktrineret befolkningen med den påstand, at bekæmpelse af arbejdsløsheden og bekæmpelse af betalingsbalanceunderskuddet gensidigt udelukkede hinanden. Foreløbig er det lykkedes at få dem begge to til at vokse, men når nu det økonomiske råd og budgetdepartementet forudser, at både arbejdsløsheden og betalingsbalanceunderskuddet næsten vil fordobles i de kommende tre år, så må man nok spørge og specielt spørge socialdemokratiet: hvordan vil man prioritere? Vil man gøre noget ved beskæftigelsen med det resultat, at betalingsbalanceunderskuddet bliver endnu større end de forudsagte 26-27 mia kr. i 1983, eller vil man gøre noget ved underskuddet med det resultat, at arbejdsløsheden bliver endnu større end de forudsagte 260.000 heltidsledige i 1983? At man ikke kan afhjælpe det ene uden at forværre det andet, er jo et uundgåeligt træk ved en krisebekæmpelse, der helt og holdent foregår på grundlag af den kapitalistiske markeds mekanisme, og socialdemokratiet har hidtil ikke villet forholde sig til noget som helst, som blot det allermindste bryder med denne markeds mekanisme.

Det er i øvrigt interessant at se, at den borgerlige økonomis ophøjede mystifikation, de såkaldte vismænd, helt er ophørt med at give anvisninger på noget som helst, men andre steder er det fremdeles indkomstpolitikken man klynger sig til. Det gælder firkløveret såvel som den visne rose.

Lad os så da se en gang, hvor meget der skal til af lønreduktioner, før det batter noget efter deres eget udsagn. Industrirådet har

[Wilhelm]

regnet på det: lønnen skal ned med ca. 30 pct. i forhold til udlandet, så vil betalingsbalanceproblemet være klareret, siger rådets beregninger. De bygger ganske vist på, at kapitalisterne ikke stjæler af lønreduktionen, men pænt lader den komme køber til gode, og den forudsætning strider mod al erfaring. De bygger også på en urealistisk stærk forbindelse mellem priser og afsætningsmuligheder. Lad os endda se bort også fra det, men beregningerne, de foretog, tog sigte på at bringe et betalingsbalanceunderskud på 13-14 mia kr. ud af verden. Nu drejer det sig ikke længere om 13-14 mia kr., nu drejer det sig som sagt om 26-27 mia kr., altså ikke om at komme 30 pct., men 45 pct., 50 pct., måske 60 pct. bagud i løn i forhold til udlandet. Det er, hvad der skal til efter deres eget udsagn, hvis man vil klare betalingsbalanceproblemet ved hjælp af indkomspolitik, altså lønreduktion, og i øvrigt forlade sig på markedsmekanismen.

Enhver kan se, at det er vanvid. Alligevel fastholder alle såkaldt ansvarlige partier, at det fortsat må være vejen, og i alle andre lande siger magthaverne det samme. Med andre ord: vi skal alle sammen ned under hinanden. Det er det, vi kalder internationalt skruibrækkeri, og i det løb fører Danmark som nævnt smukt efter de første 12-13 nedture.

Er der andre muligheder? Det spørgsmål trænger sig stadig mere på i arbejderklassen, efterhånden som det bliver uafviseligt, at det kapitalistiske system er og bliver et krisebefængt system. VS' svar er, at det ikke er muligt at løse kapitalismens krise. Vil man et samfund, som ikke accepterer massearbejdsløshed og andre former for ressourceforagt, så er der ingen vej udenom. Den første forudsætning er at ophæve den private ejendomsret til produktionsmidlerne og at afskaffe profitmotivet og markedsmekanismen som det styrende for produktion og beskæftigelse. Inden for det beståendes rammer er det stærkt begrænset, hvad der overhovedet lader sig gøre.

VS har nok mere vidtgående end nogen andre peget på de muligheder, der trods alt findes. De sigter klart mod en anden byrdefordeling og har et ganske andet perspektiv end den hidtidige borgerlig-socialdemokratiske krisepolitik, og det skal ikke skjules, det skal tværtimod fremhæves, at de netop for-

udsætter en vis tilsidesættelse af markedsmekanismen på væsentlige områder.

Det drejer sig om sikring af et større boligbyggeri og en omfattende byforbedringsindsats befriet for spekulationsmuligheder, om opbygning af en vidtgående alternativ energiforsyning, fremskyndet ved påbud, om forbedret offentlig service, om kollektive trafik anlæg, om indgreb mod fradragsfiduser og kapitalgevinster og om sikring af energirigdommene i Nordsøen for samfundet. Dette er i direkte modstrid med forestillingen om, at man kan eksportere sig ud af arbejdsløsheden og betalingsbalanceunderskuddet gennem internationalt skruibrækkeri. Det er tværtimod en erkendelse af, at arbejderklassens interesse er at mindske både ledigheden og underskuddet ved at bruge arbejdskraften til at skabe værdier herhjemme, også selv om det indebærer en styret forbrugsomlægning.

En del af disse punkter var med i den fælleserklæring, som SF, DKP, retsforbundet og VS udsendte i august sidste år som svar på socialdemokratiets forhandlinger med venstre om dannelse af SV-regeringen. Denne erklæring har givet anledning til en del snak om det, man har kaldt det andet flertal, og om de parlamentariske muligheder for at bruge dette andet flertal. Jeg vil benytte lejligheden her i begyndelsen af en valgkamp, som meget vel kan ende i en situation, der skaber fornyet interesse om det andet flertal, til at præcisere VS' holdning.

Vi vedkender os hvert eneste punkt i fælleserklæringen, og vi er parate til at blive taget på ordet. Vi vil uden betænkelighed støtte socialdemokratiet eller et hvilket som helst andet parti i gennemførelsen af de punkter, der her er opregnet, det være sig enkeltvis eller samlet. Desuden er vi ikke ultimative, vi siger ikke og har aldrig sagt: alt eller intet. Vi har hele tiden både sagt og praktiseret, at VS vil stemme for ethvert forslag, som er til fordel for arbejderklassen, det være sig nok så beskedent. Det gælder også de områder, der er nævnt i fælleserklæringen.

Derimod – og det er vigtigt – får man ikke VS at se i klumpforlig, som indebærer, at vi skal stemme for noget, som vi er imod. Her har vi klart en anden holdning end SF og DKP. Skal der gennemføres forringelser, så må flertallet findes uden os. Vi stemmer for selv de mindste forbedringer, men ikke for

[Wilhelm]

selv de mindste forringelser. Vi indlader os ikke på den slags forlig, som var karakteristiske under de såkaldte arbejderflertal, og som DKP nu praktiserer ved kommunale budgetforlig.

Til gengæld skal det også præciseres, at vi ikke er eksklusive, vi stiller ikke betingelser om, at der ikke må benyttes et andet flertal i sager, vi ikke kan støtte. Det er den type af betingelser, som socialdemokratiet både før og efter SV-regeringen har affundet sig med som forudsætning for sit samarbejde til højre, og den slags betingelser møder de altså ikke hos os.

Det er fuldkommen udelukket, at VS kan bringes til at støtte indkomspolitiske foranstaltninger eller gennemførelse af ØD, ligegyldigt hvilke klumper disse ting anbringes i. Også på det sidste punkt er der forskel mellem os og SF og DKP. Det er ligeledes udelukket, at VS skulle støtte nationalchauvinistiske foranstaltninger over for importen, således som SF på det sidste har fulgt DKP i. Jeg går ud fra, at det må være SFs forvirrede holdning til de krybende devalueringer, som nu er krøbet ind i SF-politikken ad en anden vej. Vi vil bekæmpe en sådan politik, men gennemføres den, får det ikke os til fornærmet at afvise at støtte andre ting, som vi faktisk går ind for.

Hermed skulle VS' holdning være præciseret, så socialdemokratiet ikke kan undskylde et fremtidigt højresamarbejde med, at der ikke var andre muligheder.

Når vi har lagt luft til de store proklamationer om det andet flertal, så skyldes det således ikke, at VS afviser at være med; det skyldes derimod, at vi mener, at det skaber falske forestillinger om socialdemokratiets ønsker. Efter VS' opfattelse har socialdemokratiets ledelse intet ønske om at blive befriet for samarbejdet til højre. Socialdemokratiet har intet ønske om at droppe indkomspolitikken og lade klasse modsætningerne komme til udtryk i overenskomstkampe f. eks. Skal socialdemokratiet bringes til at samarbejde om nogle af de ting, der er opregnet i f. eks. fælleserklæringen, så skal socialdemokratiet tvinges dertil af utvetydige krav fra store dele af befolkningen, og især af arbejderklassen, i hvert enkelt tilfælde. Det er ingen let vej, men der er ingen genvej, og denne opfattelse ligger til grund for VS' politiske arbejde.

Hovedspørgsmålene ved det kommende valg er efter vores mening arbejdsløsheden, indkomspolitikken, ØD, energipolitikken og højredrejningen.

De økonomiske problemer har jeg været inde på, de kan sammenfattes således: kampen mod arbejdsløsheden og kampen mod indkomspolitikken er én og samme sag. Men vi accepterer ikke, at dette valg alene drejer sig om økonomiske problemer. Dette valg skal efter alt at dømme sammensætte det folketing, som skal tage stilling til atomkraftens indførelse eller ikke-indførelse. Hvis det lykkes at forhindre ikrafttrædelseslovens fremsættelse også i den kommende valgperiode, så er der grund til at betragte slaget som vundet, for der går ikke en uge, uden at erfaringerne med atomkraften forstærker modstanden. Vi skal imidlertid ikke slå os til ro hermed. Det er fortsat socialdemokratiets erklærede politik, at Danmark skal have atomkraft, og med løftet om en efterfølgende folkeafstemning har partiledelsen gjort det langt nemmere at få ikrafttrædelsesloven vedtaget her i salen.

Valget drejer sig efter vor mening også om hele den reaktionære offensiv mod faglige og demokratiske rettigheder, mod skolen, mod radio og TV, mod teater og film, mod de arbejdsløse og mod fremmedarbejderne, en offensiv, som kommer til udtryk ved de herter Brusvang og Erhard Jakobsens lille terrorisme mod enhver, som benytter faglige rettigheder som strejke og blokade til at forsvare sine levevilkår, sin beskæftigelse og sin selvrespekt. Det er en kampagne, som sigter på at bringe arbejder/arbejdsgiver-forholdet tilbage til før Pelle Erobrerens tid. Det er en offensiv, som kommer til udtryk ved den systematiske undergravelse af demokratiske rettigheder gennem registreringer, misbrug af CPR-numre, skærpede politimetoder osv. Det er en offensiv, som kommer til udtryk ved de herrer Stetters og Poul Schlüters småracistiske kampagne mod fremmedarbejderne med udspredelse af komplet løgnagtige påstande om narkokriminalitet og om skatteunddragelse. Det er en udfordring, som også må tages op og besvares i denne valgkamp.

Valgets hovedspørgsmål: indkomspolitikken, ØD, atomkraften og den reaktionære offensiv er efter vores opfattelse tæt forbundne. De er alle fremkaldt eller forstærket af

[Wilhelm]

kapitalismens krise, og de er alle led i udviklingen henimod det centraliserede samfund og den totalitære stat, som er nødvendig for kapitalismens overlevelse i den nuværende fase. Vi vender os imod denne totalitære udvikling. For os er kampen mod indkomspolitikken, mod ØD, mod atomkraft, mod ordensmagtens brutalisering, mod racismen og for faglige og demokratiske rettigheder ét og det samme.

Formanden:

Jeg giver ordet til hr. Lindinger som den sidste, inden vi udsætter mødet, men forinden skal jeg meddele tingets medlemmer, at hr. Lindinger i en skrivelse af gårs dato har meddelt mig, at erhvervspartiet, som han tidligere har anmeldt som politisk parti, har ændret navn til centerpartiet.

Lindinger (CP):

Det er klart, at jeg, der i årevis har slået til lyd for dannelsen af et samarbejde mellem S og V og dermed selvfølgelig en SV-regering, må udtrykke min skuffelse i denne situation, hvor denne regering nu efter 13 måneders levetid har opgivet og fået et sammenbrud. Jeg er ikke i tvivl om, at denne skuffelse deles af mange ledende socialdemokrater og venstrefolk, og jeg er lige så sikker på, at der er mange andre, og de vil også findes i såvel socialdemokratiet som i venstre, der ikke er spor skuffede over, at denne regering har lidt dette sammenbrud.

Jeg tror ikke, at det er samarbejdet, der i og for sig har slået denne regering ihjel. Jeg tror, det er konjunkturerne. Det kunne godt være gået, og det kunne være gået meget bedre, hvis konjunkturerne havde været lidt gunstigere. S og V havde en flertalsregerings fordele, ikke mindst takket været mit parti, der med den ene stemme kunne give dem flertal i alle folketingets udvalg.

Jeg tror nok, at man på Marienborg var lidt vel ambitiøs med hensyn til nedbringningen af underskuddet på valutabalancen. Man sagde: ned til 6½ mia kr., og jeg stod her nogle dage efter og sagde, at jeg ville finde, at det var et mirakel, hvis man blot kunne fastholde status quo.

Nu er der igen etableret, i hvert fald under valgkampen, et firkløver, og dette firkløver er da en meget sympatisk konstellation, også

politisk. Den er ikke så overvældende homogen, men det kan man jo heller ikke sige, at SV var, selv om jeg har den opfattelse, at socialdemokratiets højrefløj og venstres venstrefløj er nogenlunde midten i dansk politik. S er jo også sammensat af en højre- og en venstrefløj, og det er for så vidt også venstre. Fremskridtspartiet er måske det allermest inhomogene parti, vi har her i folketinget, for de har alt i dette parti fra de laveste indtægter til de højeste. Det mest homogene parti herinde – og nu må jeg så nævne navnet for første gang – det er nok centerpartiet, og det har jo ganske naturlige årsager. Imidlertid er der ingen, tror jeg, der efter min tid i folketinget er i tvivl om, at jeg ønsker midterpolitik, altså samarbejde hen over midten.

Selv om jeg må læse de mærkværdigste ting i B.T. i dag, så kan jeg altså ikke acceptere i hvert fald noget af det, der står. Jeg kan da acceptere en hel del af det, men jeg kan ikke acceptere, at man siger om mig, at jeg er imod socialdemokratiets venstrefløj, for det er jeg aldeles ikke. Jeg er ikke imod nogen som helst yderfløje i dette folketing. Det kunne jeg slet ikke tænke mig at være. Det ville efter min mening slet ikke være demokrati, hvis man ikke accepterede alle afskygninger af politiske mærkværdigheder, som kunne opnå valg til folketinget. Det må man absolut acceptere, og jeg vil gerne sige, at centerpartiet i hvert fald er for de to store grundpiller i demokratiet. Den ene er yttingsfriheden, som jeg for øvrigt ofte har været et offer for, og den anden er strejkeretten, som jeg har været en stor forkæmper for, og derfor har jeg kunnet tilbagevise alt det, man sagde om mig i starten, nemlig at jeg ikke havde organiserede folk osv., osv. Det er to store grundpiller i demokratiet, som man må håbe at dette land kan vedblive at have.

Nu siger man, at fagbevægelsen, eller man siger faktisk, at Thomas Nielsen har blandet sig for meget i tingene. Det er nok muligt, men der er for mig ingen tvivl om, at det har da også erhvervslivets ledende organisationer gjort, og jeg mener, det er nødvendigt for såvel Thomas Nielsen som Jens Thorsen og de andre at blande sig, men det må selvfølgelig aldrig blive til diktater.

Jeg er som midtermand absolut for kompromiserne. Jeg mener, det er den rette vej, og jeg synes, at statsministeren har gjort meget for at få Danmark regeret i en af de al-

[Lindinger]

lervanskelligste situationer, dette land har været i.

Hvis der ikke efter dette valg fremstår en regering hen over midten, og dér tror jeg måske nok mest på en samlingsregering, det kan godt blive den eneste mulighed, så vil end ikke jeg kunne sige mit valgsprog, »op med humøret«, til det danske folk. Centerpartiet, der kun har, det skal jeg gerne indrømme, nogle få hundrede medlemmer, men vi vokser dog dagligt, vil, jeg tør godt sige: utvivlsomt, en dag igen være i dette ting. Det behøver ikke at være mig, absolut ikke. Men det vil nok findes igen på denne talerstol, og jeg har dog i hvert fald inden for de sidste 13 måneder måske nok været den, der har gjort flittigst brug af stolen.

Da dette jo nok bliver min sidste tale, idet jeg ikke er helt sikker på, at jeg kan få lyst personlig én gang til – det har været dyrt for mig – så vil jeg slutte dette indlæg med en lykønskning til dem, der skal sidde i det kommende folketing. De har virkelig brug for alle ønsker om held og lykke. Fra centerpartiet skal der endvidere lyde et håb om, at de, der skal regere Danmark, vil huske én ting: at tage hjertet med.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.35.

Mødet udsat kl. 12.22

Mødet genoptaget kl. 13.35

Forhandlingen genoptoges.

Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

Hr. Hjortnæs fra socialdemokratiet sagde i sin ordførertale i dag, at kun hvis socialdemokratiet går styrket ud af det kommende valg, kan der for alvor blive tale om at løse landets økonomiske problemer. Deri ligger der bestemt ingen garanti, og det er i hvert fald ikke tilstrækkeligt.

Hr. Ellemann-Jensen sagde i dag, at Danmark ikke kan fortsætte med at stifte gæld i udlandet. Tilsyneladende mener venstre derimod, at man roligt på anden måde kan lade statens gældsforpligtelse vokse til milliardbeløb, uden at det overhovedet har været nød-

vendigt og kun på baggrund af et totalt forfejlet lovgivningsarbejde i dette ting.

Jeg tænker helt konkret på det elendige resultat, der kom ud af den lovede reform af Statens Uddannelsesstøtte. Såvel socialdemokratiet som venstre står med hovedansvaret for, at staten, og det vil sige skatteyderne, når loven slår igennem med fuld virkning, vil komme i den helt fantastiske situation, at det, da staten er selvskyldnerkautionist, bliver nødvendigt at afsætte milliardbeløb på finansloven udelukkende til indfrielse af lån, som de uddannelsessøgende efter endt uddannelse ikke vil være i stand til at tilbagebetale. Størsteparten af dette enorme beløb, der skal tilbagebetales – og det uanset om det er staten eller den færdiguddannede, der foretager denne tilbagebetaling – er renter, der går lige luk i bankens alt andet end slunkne kasse. Ikke uden grund kaldes loven blandt de uddannelsessøgende for »bankstøtloven«. Altså fremover milliardbeløb på kommende finanslove til indfrielse af de vel allergunstigste lån, noget pengeinstitut overhovedet kan ønske sig. Hvordan i alverden bliver der overhovedet noget til fremtidige uddannelsessøgende?

Ved SU-lovens tredje behandling den 8. maj i år opfordrede Danmarks kommunistiske parti SV-regeringspolitikere til at udsætte den endelige vedtagelse, til man kendte resultatet af den undersøgelse, Statens Uddannelsesstøtte var i færd med at lægge sidste hånd på, en undersøgelse, der bl. a. skulle klarlægge statens forpligtelser i forbindelse med lovens gennemførelse. Den ville man ikke vente på, men denne undersøgelse er nu endelig langt om længe offentliggjort. Læs den! Det er et uhyggeligt dokument, der bekræfter ens værste forudannelser.

Indførelse af bank- og sparekasselån i stedet for statslån skyldtes hovedsagelig ønsket om at fritage statskassen for at finansiere studielånene. Det er det stik modsatte, man har opnået. Det må selv en borgerlig økonom kunne overbevise et borgerligt parti om. Jeg sagde dengang, altså for fem måneder siden, at omkring 1.000 uddannelsessøgende og færdiguddannede stod med gældsforpligtelser på over 100.000 kr. Det viser sig, at det var en grov undervurdering fra min side, for allerede marts 1979 var det korrekte tal 3.700 med gældsforpligtelser af denne størrelse, og det fremgår i øvrigt af omtalte undersøgelse,

[Gertrud Stjernholm Nielsen]

at gæld på mellem 150.000 kr. og 200.000 kr. forekommer stadig hyppigere.

Det fremgår også klart af undersøgelsen, at fremtidige låntagere med et helt almindeligt 6-årigt uddannelsesforløb vil komme til at tilbagebetale over en halv million kroner, og det er endda udregnet for den sidst gennemførte diskontoforhøjelse, der i sig selv betyder, at gælden fordobles på 5 år i stedet for som nu på 6½ år.

Som tidligere sagt er langt størstedelen af de 500.000, ja, måske snarere 600.000 kr., der skal tilbagebetales, renter. Dette kunne være undgået, hvis man i stedet ville have indført de statsgaranterede lån. Det er derfor fantastisk, at man i Aktuelt fra den 24. september kan læse, at socialdemokraten hr. J. K. Hansen udtaler, at det er urimeligt, at kapitalejerne skal tjene på at udlåne penge til studerende, men desværre må vi erkende, at det ikke er muligt at ændre systemet med det nuværende folketing. Hertil er at sige: det passer jo ikke. Socialdemokraterne ville ikke leve op til deres eget valgprogram. Kommunisterne stillede ændringsforslag om statslån i stedet for banklån, men man stemte imod. Havde socialdemokratiet den 8. maj i år stemt for DKPs ændringsforslag, var statslånene blevet vedtaget med 99 stemmer. Hr. Hjortnæs bør snarest holde op med at kalde det flokler, når kommunisterne kræver en demokratisk uddannelsesstøttelovgivning.

Hr. Hjortnæs er helt ude af trit med de synspunkter, som uddannelsessøgende og forældre med halvstore børn har herom. Kommunisterne vil i det kommende folketing garantere, at socialdemokratiet skal komme til at leve op til deres hidtidige svigtede valgløfter. Det er på tide, at den førte politik ændres og vendes imod de grupper, der hidtil har profiteret af krisen.

Kaj Hansen (DKP):

Det ville være aldeles uansvarligt at hævde, at fremtidens energiforsyning er uden problemer. Men det er usandt, at vi har en reel energikrise, og en nøgtern vurdering siger os, at der er ingen grund til panik. Der er 20-25 år til at udvikle nye energiformer, samtidig med at hidtil ikke kendte energiformer kan opdages og tages i anvendelse.

Kommunisterne finder, at det er absolut positivt, at energiproblemerne er sat til al-

men debat. Det er nemlig ikke alene et spørgsmål om forsyninger og priser, men også i høj grad om miljøvirkninger og den bedst mulige måde at anvende energien på.

Energidebatten tog for alvor fart i 1973, da OPEC-landene forhøjede priserne på råolie. Det skete samtidig med, at den økonomiske krise, der nu hærger de industrialiserede kapitalistiske lande, brød ud. Krisens årsager skyldes ikke forhøjelse af oliepriserne, men de er at finde i det kapitalistiske system. Det er jo heller ikke nogen hemmelighed, at kolonilande og tidligere kolonilande er blevet groft udnyttet og udbyttet både af kapitalistiske regeringer og af de store olieselskaber.

I årtier var olien, som blev eksporteret fra de olieproducerende lande, så billig, at kullinedriften blev indstillet, og ingen tænkte på at udnytte eller forske i andre energiformer. Ikke alene var olien billig, men på bekostning af olielandene og forbrugerne sikrede olieselskaberne sig kæmpeprofitter. Det skete også, da OPEC-landene forhøjede råolieprisen. Olieselskaberne mangedoblede disse pristigninger og væltede byrderne over på den arbejdende befolkning og de små selvstændige. Hertil kom, at statsmagten gennem afgifter sørgede for yderligere forhøjelser, en politik, som jo er blevet fortsat her på det allersidste.

Det kapitalistiske energimarked domineres i dag af de syv store olieselskaber, også kaldet De syv Søstre. Det er Exxon, det er Mobil, det er Chevron, der tidligere hed Standard Oil, det er BP, Shell, Texaco og Gulf. Er de nu så store og dominerende? Ja, tager vi verdens største multinationale selskaber, så ser vi, at førstestpladsen indtages af Exxon. Salgsindtægterne udgjorde i 1976 262 mia kr. Til sammenligning kan nævnes, at statsbudgettet i Danmark i 1976 var på 67 mia kr. Altså Exxons indtægter var det firdobbelte af det danske statsbudget på dette tidspunkt. Men hertil kommer så de seks andre. Nummer 3 af verdens multinationale selskaber er Shell, nummer 5 er Texaco, nummer 6 er Mobil, Chevron er nummer 8, BP er nummer 9, og på 10. pladsen finder vi Gulf. Altså, olieselskaberne hører til blandt verdens 10 største multinationale selskaber.

Disse selskaber har enorme profitter, og de har yderligere benyttet en oliekrise, der i stor udstrækning er skabt af dem selv, til at øge deres profitter. Alene USAs fem store

[Kaj Hansen]

selskaber forøgede i kriseåret 1974 profitterne med 110 pct., og de nævnte olieselskaber kontrollerer fuldstændig energimarkedet i den kapitalistiske verden.

Når jeg går over til at behandle danske forhold, så støder vi igen på de samme multinationale oliegi-ganter. Dengang jeg gik i skole, og det er jo efterhånden nogle år siden, lærte jeg, at Danmark ikke havde nogen råstoffer. Men i begyndelsen af 1950'erne skete der noget. Engelske geologer havde fundet ud af, at der efter al sandsynlighed var betydelige oliemængder i Nordsøen, og der blev også sat prøveboringer i gang.

A. P. Møller, som jo altid har haft en god næse for profit, dukkede en dag op hos daværende minister for offentlige arbejder Kaj Lindberg, som sad i den socialdemokratiske regering. Han fortalte, at han var en virkelig god dansk mand, og han ville gerne være med til at sikre, at eventuelle olieforekomster i den danske del af Nordsøen kom på danske hænder, således at der ikke blev givet koncession til udenlandske selskaber.

Han talte varmt og rørende for sin sag, som blev forelagt regeringen, som gik ind for, at der blev truffet en aftale med A. P. Møller. Aftalen blev indgået den 8. juli 1962, og den gav A. P. Møller eneretsbevilling til efterforskning og udvinding af olie og gas i Nordsøen i 50 år, altså frem til år 2012. Denne aftale blev aldrig forelagt folketinget til godkendelse. Der var en godkendelse i det såkaldte undergrundsudvalg, hvor SFs repræsentant, Aksel Larsen, dengang også gik ind for denne koncession.

Hvad var der så galt med den aftale? Ja, særlig 3 ting. Man kan vel ikke bebrejde Kaj Lindberg, at han ikke kunne forudse 1970'ernes og 1980'ernes energisituation, men det uhyggelige var, at uanset hvor meget olie og gas der blev fundet, uanset hvordan priserne ville udvikle sig på markedet, uanset hvordan samfundet i øvrigt ville udvikle sig i løbet af 50 år, så var der ikke så meget som en genforhandlingsklausul i denne aftale. Se, det var ikke alene en dumhed, det var i virkeligheden også en forbrydelse, der her blev begået imod det danske folk. Derfor kan det ikke være meningen, at det danske folk til år 2012 skal lide under en så tåbelig aftale som den, der her blev indgået.

Vi er i virkeligheden på det energimæssige område et u-land, også i forhold til de kapi-

talistiske lande, der omgiver os. I Frankrig f. eks. har staten monopol på import af olie og olieprodukter, og gasproduktionen er 100 pct. statslig i Frankrig. I Holland deltager staten i hele udviklingen med 50 pct. af gasen. I Italien deltager staten i olieudvinding med 1/3, og samtidig har staten monopol, når det drejer sig om import af gas. I England er hele gasproduktionen 100 pct. statslig, og staten har endvidere 51 pct. af olieproduktionen i Nordsøen. I Norge er staten med med 50 pct., hvad angår olieproduktionen, og så har de nogle helt anderledes skrappe regler, hvorefter man kan beskatte profitten udover den normale aktieselskabsbeskatning. F. eks. kan man i Norge beskatte yderligere med 25 pct., i England yderligere med 45 pct.

Derfor er dette i virkeligheden et af de store spørgsmål i den valgkamp, som vi skal ud i. Det er spørgsmålet om, at staten nu overtager udvinding af olie og gas i Nordsøen og opretter et sådant statsligt energiimport-selskab, som vi er det eneste land i Europa der faktisk ikke har.

Der er blevet foreslået et par dagsordener. Jeg skal ikke bidrage til disse dagsordener. Jeg tror, at det, jeg står med her, er noget vigtigere. Det er en underskriftindsamling, som vi lægger ud til det danske folk. Her kan man ved sin underskrift være med til at arbejde for, at olie- og gasudvinding i Nordsøen igen overdrages til det danske folk. Samtidig kan man være med til at få oprettet et statsligt energiimport-selskab. Jeg håber da, at der er mange af folketingets medlemmer, som kommer ned og underskriver, når jeg nu går på plads.

Flygaard (DR):

Regeringen er kørt fast som så mange andre regeringer. Man kan ikke bebrejde regeringen de udenlandske prisstigninger, men man kan bebrejde regeringen, at den ikke i sin økonomiske politik har taget højde for en sådan udvikling. Regeringen har foretaget en helt utilstrækkelig tilpasning af kronekursen. Den burde have været betydelig større med henblik på en frigivelse af kronen i erkendelse af, at vort omkostningsniveau ikke står i et rimeligt forhold til valutakurserne. Vi har behov for en forøgelse af konkurrenceevnen, således at underskuddet på betalingsbalancen kan blive nedbragt og arbejdsløsheden kan

[Flygaard]

blive mindre og underskuddet i statskassen kan blive reduceret.

Den af regeringen førte økonomiske politik har ikke løst problemerne omkring betalingsbalancen, arbejdsløsheden og underskuddet i statskassen. Gælden til udlandet vokser med raske skridt, og snart skal vi betale mere end 10 mia kr. alene i renter om året til udlandet. På samme måde forholder det sig med statskassen. I finanslovsforslaget for 1980 opererer man med et underskud på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget på 10 mia kr. – ja, nu anslås det til en 14–15 mia kr. – samt et bruttokasseunderskud tæt på de 40 mia kr. Dette binder regeringen i uhyggelig grad i den økonomiske politik. Statens udgifter til renter nærmer sig 10 mia kr. Statens udgift til arbejdsløshedsunderstøttelse er mere end de 10 mia kr. Hvad vil der ikke ske, hvis gælden til udlandet fortsat vokser, og hvis statsgælden fortsat vokser?

Staten har det over for befolkningen som Danmark over for udlandet. I begge tilfælde er det rivravruskende galt. Regeringens finanspolitik er brudt sammen. Vi har fået den ene skatteforhøjelse efter den anden; lige lidt har det hjulpet. De forenede forligspartier – med og uden »g« – har føjet spot til skade, og vi har fået måneskinsarbejde og naturaløkonomi, så det basker. Det er især den indirekte beskatning, der har måttet holde for, og også her synes man at have overskredet bristepunktet for, hvad en sådan beskatning kan bære. Men også indkomstbeskatningen er blevet strammet gennem en ændring af reglerne for personfradrag med en stærkere progression til følge.

Regeringen har ikke fået klaret spørgsmålet om sambeskatningen og afviste et forslag fra retsforbundet derom, uagtet venstre selv havde fremsat et tilsvarende forslag tidligere. Regeringen har ikke klaret spørgsmålet om personbeskatning kontra selskabsbeskatning. Regeringen har ikke fået klaret spørgsmålet om begrænsning af fradragsmulighederne og spørgsmålet om fradrag i indkomsten kontra fradrag i skatten. Regeringen har ikke fået klaret spørgsmålet om en effektiv beskatning af renteindkomsterne.

Det er retsforbundets opfattelse, at der skal gennemføres en udgiftsreform allerede af den grund, at vi har behov for at få understreget, at staten ikke er nogen malkeko. De skiftende regeringspartiers eftergivenhed

over for pressionsgrupperne og den manglende afklaring af, hvad offentlige midler bør bruges til, har medført et alt for stort offentligt forbrug. Der må sondres mellem egentlige fællesopgaver og opgaver, som borgerne selv kan og bør løse.

Retsforbundet afviser derfor vilkårligt virkende, men forholdsmæssigt lige store nedskæringer. Retsforbundet foreslår, at støtte til alle særinteresser fjernes. De erhvervsøkonomiske tilskud er konkurrenceforvridende og bevirker, at befolkningen belastes af endnu højere skatteprocenter med deraf følgende lønkrav. Sociale ydelser bør i højere grad gives, hvor der er egentlige sociale behov, f. eks. til særfor sorgen og pensionister. Det bør være folks reelle indkomst, der danner grundlag for tildeling af de sociale ydelser.

Hvad angår besparelser på finansloven i øvrigt vil retsforbundet gerne anlægge et cost-benefit-synspunkt, hvilket vil sige, at retsforbundet i hvert enkelt tilfælde nøje vil overveje, om den pågældende offentlige udgift har overlevet sig selv, og om man får noget reelt for afholdelsen af udgiften. Det er retsforbundets opfattelse, at planlagte offentlige investeringer, der alligevel skal gennemføres, fremrykkes ud fra et beskæftigelsesmæssigt synspunkt, men også ud fra et synspunkt om at stå bedre rustet til at møde opgaverne i morgendagens Danmark. Retsforbundet vender sig imod et skævt Danmark og vil bekæmpe, at uddannelsesmulighederne ensidigt placeres i hovedstadsområdet.

Et eksempel på regeringens manglende evne til at føre en socialt forsvarlig politik har vi fået belyst ved regeringens undladelse af at fremsætte et værdistigningsafgiftsforslag. Retsforbundet havde håbet, at et sådant var kommet, men da så ikke skulle være, fremsatte retsforbundet selv et forslag om en værdistigningsafgift på jord. Forslaget var vel ikke særlig vidtgående, især ikke i starten, men med tiden ville en voksende del af den samlede jordværdi blive inddraget til det offentlige, således at det efterhånden ville blive nemmere for den unge og kapitalfattige at erhverve sig et jordstykke, det være sig til erhvervs mæssig brug, til beboelse eller til rekreativ brug. Man ville opnå en lettelse i omsætning, og man ville opnå en lettelse i generationsskift.

Fra mange sider har der gennem tiden været givet principiel tilslutning til retsforbun-

[Flygaard]

dets jordpolitiske synspunkter. Men nogle har været tilbageholdende, når vi talte om at inddrage den eksisterende jordværdi med eller uden erstatning, ligesom andre igen har peget på, at man ikke ud fra et vist ejendomsretligt synspunkt kunne inddrage nominelle stigninger, der udelukkende har deres baggrund i et stigende prisniveau.

Retsforbundet har fremsat sit forslag ud fra et realpolitisk synspunkt for at komme de anførte synspunkter i møde. Vi vil ikke beskutte værdistigninger på bygninger, fordi en sådan værdistigning kun vil være af nominel karakter. Vi vil dog gerne gøre den bemærkning, at debitorgevinster ved inflation og kreditorgevinster ved deflation kan neutraliseres gennem en indeksering af lånemarkedet, og vi vil yderligere gøre den bemærkning, at kapitalgevinster, som måtte opstå ved overgang til et friere boligmarked, bør gøres til genstand for beskatning ud fra synspunktet om en arbejdsfri og samfundsskabt gevinst.

Endelig vil vi gerne give udtryk for, at kapitalgevinster, der er et produkt af en ændret lovgivning, bør gøres til genstand for beskatning. Retsforbundet vil gerne pege på den fordel, som en løbende beskatning har fremfor en engangsafgift ved salg. En sådan vil hæmme omsætningen og skabe likviditetsmæssige vanskeligheder.

På denne baggrund må det efter retsforbundets opfattelse på ny være understreget, at der er et betydeligt behov for at gennemføre en effektiv beskatning af de reelle jordværdistigninger.

Det står ikke bedre til med regeringens pengepolitik. Vi har på ny fået en rekordhøj diskonto. Renteniveauet nærmer sig de 20 pct. Det er dels et produkt af inflationen, dels et produkt af, at regeringen skal finansiere sit underskud i statskassen både til at dække nye underskud og til at dække fornyelsen af gamle lån med, dels et produkt af behovet for at kunne opnå den tilstrækkelige lånfinansiering i udlandet.

Til slut skal jeg blot sige om et fjerde led i regeringens økonomiske politik, netop dens indkomstpølitik, at den jo også er slået fejl. Alle erkender, at indkomstpølitik er en uhyggelig kortsigtet løsning. Gak til Norge og bliv viis, har man sagt. Men det er at tage glæden på forskud. Alle ved, at man pr. 1. januar 1980 får en pris- og lønexplosion – galgenfristen bliver dyr.

Indkomstpølitikken har også haft en anden virkning derved, at den stort set kun har kunnet gennemføres i den offentlige sektor med det til følge ved de sidste tre overenskomstfornyelser, at betydelige dele af den offentlige sektor har fået et efterslæb.

Til sidst skal jeg blot som en sammenfattende opfattelse give udtryk for, at vi vil få en bedre løsning af de økonomiske problemer i Danmark, om man vil respektere de reelle flertal, der måtte være i de enkelte sager.

Lars Emil Johansen (SF):

Ligesom de tidligere talere skal jeg heller ikke medvirke til nogen dagsordener, men nøjes med at holde mig til, lad mig sige min del af riget.

Jeg vil gerne have lov til at rette tingets opmærksomhed på Grønland et lille øjeblik, idet jeg finder det passende at komme med enkelte bemærkninger under den åbningsdebat, der samtidig bliver afslutningen på det siddende folketingets arbejde.

Siden der sidst blev holdt åbningsdebat her i salen, er der opstået en ny situation i Grønland. Som alle ved, blev hjemmestyret indført den 1. maj i år og er således en realitet i dag. Det betyder, at Grønland i politisk henseende har fået en ændret status og ændrede muligheder i forhold til tidligere. Det betyder også, at en del af det lovgivningsarbejde, der tidligere er blevet udført af dette ting, nu udføres af Grønlands eget nye parlament, det grønlandske landsting. Hjemmestyrets indførelse har således åbnet mulighed for at rette op på de mange skæve forhold, som jeg sammen med andre grønlandske folketingsmedlemmer i løbet af de sidste knap seks år har omtalt så ofte fra denne talerstol. Nu er den del af opgaven færdig, der har med den tekniske side af sagen at gøre, nu skal vi til at finde løsninger på de mange problemer og på de mange opgaver, som det hjemmestyrende Grønland har en velbegrunnet forventning om skal være følgen af indførelsen af det nye styre.

I den forbindelse vil jeg gerne have lov til at udtale, at det er mit og siumuts håb, at det danske folketing og regering vil vise tillid til og respekt for det hjemmestyrende Grønlands evne til selv at forvalte det nye system på en for Grønland og for rigsfællesskabet

[Lars Emil Johansen]

tilfredsstillende måde. Jeg kan i hvert fald garantere, at viljen til at lade hjemmestyret være en mærkbar fremgang helt givet eksisterer som en udfordring til de grønlandske politikere på en måde, der gør det nødvendigt, at løsningen af opgaverne lykkes.

Jeg kan også fortælle, at hjemmestyrets første positive virkninger allerede er blevet mærkbare hjemme i Grønland. Folk er ligesom mere glade, mere ansvarsbevidste og mere indstillet på at få det nye grønlandske samfund til at fungere og fungere godt. Så jeg tror, at det virkelig drejede sig om en tiltrængt ændring af styreformen, der i hvert fald er et klart fremskridt for det grønlandske folk.

Partiet, som jeg selv tilhører, siumut, har nu dannet regering efter at have sikret sig et klart flertal i det nye grønlandske landsting. Vi har i de forløbne fem måneder, altså siden hjemmestyrets indførelse, måttet arbejde hårdt for at etablere fundamentet til det nye hjemmestyre, som vi netop i siumut har kæmpet så meget for. Det går med andre ord godt derhjemme, og jeg har de bedste forventninger til fremtiden. Efter en arbejdsmæssigt hård sommer synes hjemmestyret nu at fungere efter hensigten. Vi er ved at finde rytmen, vi har med andre ord fod på udviklingen derhjemme.

Dernæst vil jeg nøjes med ganske kort at pege på følgende få punkter, som det efter min og siumuts mening er afgørende vigtigt at have i klar erindring i det fremtidige politiske arbejde med og i Grønland.

For det første vil jeg gerne sige, at Grønlands fremtid må ses i lyset af fiskerierhvervet. Vi må fremover indstille os på at opfatte Grønland som en fiskerination med det ansvar og den forpligtelse, en sådan status giver for det land og for den befolkning, det drejer sig om. Når vi opfatter Grønland som en fiskerination, så betyder det også, at vi i politiske forhandlinger, i kvotamæssige forhandlinger må tage højde for en sådan udvikling og give de kvotamæssige muligheder for en sådan udvikling. I øjeblikket foregår der en rivende udvikling inden for det grønlandske fiskerierhverv; den grønlandske fiskerflåde er i en rivende udvikling, og det giver selvfølgelig forpligtelser for det grønlandske styre.

Målet for Grønland over for Danmark må efter min mening være med tiden at formindske Grønlands økonomiske afhængighed af

Danmark, og det gør vi bl. a. ved at udvikle Grønlands produktive erhverv, ved at udvikle Grønlands fiskerierhverv såvel på hjemmemarkedet som på eksportmarkedet, med andre ord prøve at skabe rimelige forhold mellem Grønlands nuværende import og Grønlands nuværende eksport.

Ressourceanvendelse med behørig hensyntagen til erhvervene og miljøet i Grønland er en del af den fremtid, vi må se i øjnene, og vi må gøre os klart, at Grønlands økonomiske afhængighed kan blive større, hvis vi skulle ødelægge erhvervsmulighederne på grund af en hensynsløs og hård anvendelse af Grønlands potentielle ressourcer.

Det er mit håb, og det er siumuts håb, at også de fremtidige regeringer vil respektere den siddende regerings erklæring om at give Grønland en reel mulighed for selv at vurdere og bestemme sine relationer til De europæiske Fællesskaber. Jeg vil gerne udtrykke det så klart som muligt, at det er siumuts, Grønlands regeringspartis, ønske, at forholdet mellem Danmark og Grønland ikke belastes unødigt på grund af hjemmestyrets indførelse. Det er siumuts hensigt som medgrundlægger af det hjemmestyre, der er en realitet i dag, at forvalte den nye forvaltningsstruktur på en klog og ansvarsbevidst måde.

Til sidst vil jeg sige tak for den tid, jeg har siddet i folketinget, og sige, at jeg er af den opfattelse, at folketingets forståelse af og indsigt i grønlandske spørgsmål er blevet betydelig større alene inden for det seneste år. Jeg vil gerne have lov her til sidst at udtale, at værdien af folketingets delegationsrejser er stor; de bør ikke indstilles på grund af hjemmestyrets indførelse.

Erlendsson (FP):

Denne debat i dag skulle jo være en debat om, hvordan man retter Danmarks økonomiske situation op ved at give erhvervene lov til at producere konkurrencedygtige varer. Det er i meget høj grad blevet til en diskussion om, hvem der kan lide hvem, og det har ikke megen interesse uden for denne sal.

Det er blevet ganske klart, hvorfor regeringens erhvervspolitik har ført til de store ulykker, som den har. Det er, fordi man i socialdemokratiet overhovedet ingen forestilling gør sig om, hvilke kræfter der styrer er-

[Erlendsson]

hvervspolitikken uden for denne sal, hvilke kræfter det gælder om at styrke, og hvilke kræfter det gælder om at modarbejde. Der er ingen, der er i tvivl om, at det giver ingen løsning på vores problemer, om man indfører tvungen overskudsafgivelse fra virksomheder, der netop skulle bruge deres overskud til at styrke virksomhederne med og derved højne produktionen og sætte flere beskæftigede i gang. Ved at indføre ØD opnår man det stik modsatte, og derfor møder man da også en meget stor modstand imod dette i befolkningen. Der kan ikke skaffes flertal herfor. Der kan måske skaffes flertal for en begyndelse, som man kalder noget andet, men så vil man i løbet af nogle år – det kender vi fra andre områder – indføre det ganske snigende. Det har jo altid været socialdemokratiets politik, at det, man ikke kan indføre ved et snuptag, det indfører man pø om pø, eller som det gode danske ord siger: sukomsive.

På helt klare erhvervspolitiske områder, hvor problemerne ligger ganske simple og tydelige for dagen, har socialdemokratiet også svigtet, og den socialdemokratiske venstre-regering har også svigtet. Jeg tænker på det område, der hedder Danmarks fiskeripolitik. Ja bevares, hvis man opfatter fiskeripolitikken som havende det mål, at man skal afskaffe fiskerierhvervet, så har det været ganske konsekvent. Regeringens forslag om, som det hedder, lov om midlertidig statsstøtte til fiskerfartøjers ophør med deltagelse i dansk erhvervsfiskeri har fået en enorm succes. Der har været masser af ansøgninger om at få del i de penge, som skal føre til fiskerfartøjers ophør med deltagelse i dansk erhvervsfiskeri.

Det er ikke så mærkeligt, for den fiskeripolitik – eller rettere sagt mangel på fiskeripolitik – som regeringen har ført, har bl. a. ført til det sørgelige resultat, som vi i dag har hørt i TV-Avisen – undskyld: i pressens radioavis, hedder det vist – at Kommissionen i EF har afslået at føre sagen om sperlingkasen for EF-domstolen. Det er jo et nydeligt resultat.

Så tidligt som i februar 1977 foreslog vi i markedsudvalget, at regeringen skulle anlægge sag mod England for dens fuldstændige tilsidesættelse af de principper, som man havde tilsluttet sig ved at gå ind i EF, og som findes i Romtraktaten. Det var der ingen lydhørhed for, og hver gang vi lukkede

munden op, så talte man mere og mere om dansk kanonbådskrig mod England og forsøgte andre former for latterliggørelse. Da vi den 22. maj sidste år gentog vores krav, som vi i øvrigt har rejst gang på gang senere, også i markedsudvalget, da var der ingen tilslutning. Da vi den 5. oktober sidste år fremsatte forslag om motiveret dagsorden, der havde følgende indhold – jeg citerer fra Folketings-tidende 1978-79 sp. 207:

»Folketinget pålægger regeringen omgående at indklage Storbritannien for EF-domstolen i anledning af Englands overgreb mod det danske fiskerierhverv«,

da stemte tinget det ned med alle stemmer imod fremskridtspartiet. Det gjorde man, fordi fiskeriministeren kom op og forklarede, at Erlendsson og fremskridtspartiet som sædvanlig ikke havde forstået et ord af det hele. Den hurtigste måde at gennemføre et sagsanlæg mod Storbritannien på – og det indrømmede regeringen, det skulle der til – var at lade Kommissionen overtage sagen, for så kunne der ikke gå 3 måneder, inden der kom gang i tingene. Ifølge artikel 170 kan der ikke gå mere end højst 3 måneder for en stat inden for EF-samarbejdet, som anlægger sag imod en anden stat. Men som vi har set, kan EF-Kommissionen trække en sådan sag ud i et år, og vi har stadig ingen løsning på dette problem. Vores fine, noble, intelligente, pæne Finn Gundelach er lunken i spørgsmålet. Han betragter sig som europæer. Han er svækket derved, at han sidder som dansker i Kommissionen. Han mener ikke – sådan fortolker jeg det – at han kan bære kappen på begge skuldre, måske. Der har åbenbart været et flertal i Kommissionen for, at Kommissionen ikke skulle føre en sådan sag.

Men ingen kunne have forbudt regeringen at føre sagen. Regeringen havde alle kort på hånden, den havde støtte og sympati fra alle andre EF-lande, men den overlod til EF-Kommissionen at procedere en sag, som den var næsten 100 pct. sikker på at ville vinde og vinde så hurtigt, at danske fiskere ikke igen i år skal miste 600-700 mill. kr., fordi de ikke kan fiske sperling oppe ved den skotske kyst, som de har gjort inden for fiskeriets historiske tid.

I en situation, hvor et hovederhverv i Danmark, det tredjestørste eksporterhverv, er trængt helt ud i tovene, indtager man en så naiv og tåbelig holdning og prøver at forkla-

[Erlendsson]

re den for folketinget ved at sige, at det vil tage alt for lang tid, hvis man bruger artikel 170. I stedet pegede man på artikel 169, hvorefter regeringen kunne opfordre Kommissionen til at mene, at der var begået overgreb mod Danmark, og hvis den mente det, så kunne den rejse sag mod Storbritannien. Det var en meget bedre løsning, sagde man. Det lod folketinget sig overtale af, sandsynligvis fordi kun få havde hørt begrundelsen, for ellers havde det været nemt at gennemskue, at sådan noget snak hørte ingen steder hjemme.

Vi har for nylig set fiskeriministeren på tilbageset på et andet punkt. Det gælder de kvoter, som blev bestemt for torskefiskeriet i Østersøen. Vi vidste fra erfarne og praktiske fiskere, at der var store bestande af torsk i Østersøen. Hr. Glistrup udtalte på den baggrund: »Torsken dør af alderdom i Østersøen«. Det var naturligvis helt forkert, sagde man, havbiologerne havde sagt noget andet. Men hvad sagde fiskeriministeren for nylig, da han fik den forklaring fra en Møller Christensen, at man havde misfortolket de oplysninger, man havde fået, eller man havde i hvert fald givet gale oplysninger videre, med eller mod sin vilje? Han sagde: Ja, man har måske lagt lovlig megen vægt på havbiologernes udsagn. Det var, hvad fiskeriministeren sagde, måske ikke ordret, som jeg citerer det, men meningen var i hvert fald den, det vil fiskeriministeren ikke kunne benægte.

Altså på rent praktiske områder, hvor der ikke er ideologiske bindinger, hvor LO ikke står parat til at knokle en personlig uven ned, dér kan regeringen heller ikke føre en ganske almindelig, praktisk, rimelig politik igennem for det danske erhverv. Denne regering fortjener ikke at overleve denne valgdag. Den fortjener ikke at komme på regeringsposten i de næste 10 år, indtil den har besindet sig på, hvad der tjener Danmark til bedste.

Det går fremskridtspartiet til valg på, og det håber vi alle forstår.

Tove Jørgensen (DKP):

Pensionsreformen gav ikke pensionisterne de forbedringer, man havde lovet dem siden 1970, da man oprettede den sociale pensionsfond, og på trods af, at vi i år indbetaler 3 mia kr. til denne fond over skattebilletten, så bruger vi kun godt 1 mia kr. til pensionister-

ne. Som bekendt havde kommunisterne sammen med 5 andre partier udarbejdet et forslag, der ville have givet pensionister med små eller ingen indtægter ud over pensionen større forhøjelser end regeringens forslag, og dette forslag havde haft flertal, hvis ikke socialdemokratiet allerede da spillede på samarbejdet med venstre. Det er altså også en følge af SV-samarbejdet.

Boligydelsen, der siden er gjort til det store dyr i åbenbaringen, er allerede udhulet, fordi varmeudgifterne ikke indregnes i huslejen. Dem skal pensionisterne selv betale, og der er her tale om en fordobling af udgifterne. Kommunisterne stillede deres eget forslag til boligydelse, og heri indgik varmebidraget i ydelsen. Havde man gennemført det, så ville mange pensionister have været mere trygge, end de er i dag. Hvis vores forslag om et arealkriterium ved siden af værelseskriteriet i boligydelsen var blevet fulgt, så ville endnu færre komme i knibe. Det har to socialministre nu lovet at følge op, når boligregisteret forelå. Det er over et år siden, registeret skulle have været færdigt, men endnu har vi ikke set hverken register eller forslag om ændringer af kriteriet. Det er noget, der føles meget uretfærdigt for mange pensionister, der ikke kan få fuld boligydelse, selv om de bor i små lejligheder.

På trods af disse indvendinger og på trods af, at vi ikke fik vore ændringsforslag til boligydelsen igennem, så er det ikke rigtigt, som Aktuelt skriver i dag, at DKP stemte imod boligydelsen. Vi stemte for den, fordi vi fandt, at den indeholdt forbedringer i forhold til de bestående forhold. Men det var ikke nok, og det er samtidig en kendsgerning, at kun et fåtal af pensionister i eget hus får del i boligydelsen. Ifølge de seneste tal, som vi har kunnet få i socialudvalget, er der f. eks. i en by som Århus med 6.000 mulige pensionister i egen bolig kun 30, der får boligydelsen. Man har også her lovet os, at vi skulle få nogle nyere tal, men det har man glemt i mellemtiden.

Dertil kommer, at de småpenge, justeringen af pensionerne gav, blev helt udhulet, først af ændringen i skattelovene som følge af SV-regeringens dannelse og senere gennem afgifterne i juni, som har betydet, at pensionisterne nu har relativt mindre, end de havde inden pensionsreformen. Og nu har så fordoblingen af varmepriserne helt slået bun-

[Tove Jørgensen]

den ud af deres økonomi. Ministerens svar til mig i sommer om dyrtidsreguleringens betydning viste klart, at dyrtidskompensationen ikke dækker, og at den kommer alt for sent.

Derfor må der skrides ind straks. Der må gives kompensation for stigningen til alle pensionister, således at de trygt kan se vinteren i møde. Det er ikke tilstrækkeligt at henvise pensionisterne til selv at søge hjælp. Vi skal sikre en obligatorisk ordning, og i virkeligheden burde folketinget have vedtaget den den dag i dag. Da dette ikke kan lade sig gøre, må vi forlange, at det er en af de allerførste opgaver, en kommende regering påtager sig. Det er ikke mindre end en skandale, at pensionisterne nu skal gå hele oktober måned i uvished, nu da kulden allerede er sat ind.

Med hensyn til fremskridtspartiets dagsorden er vi da helt enige i, at pensionisterne skal have det bedre, men vi vil ikke kunne stemme for fremskridtspartiets dagsorden, der i sin sammenhæng er totalt inkonsekvent. DKP går ind for forhøjelse af pensionerne, men vi forudsætter tillige, at de højeste indtægter skal fratages deres sociale pensioner, som i alt for høj grad forhindrer, at pensionister, der virkelig er afhængige af at få den sociale pension, får deres pension forhøjet. De skal have et beløb, der gør dem i stand til at disponere, uden at de skal op på bistandskontoret og vende vrangen ud af sig selv, hver gang de mangler en femøre. Det er ikke en værdig tilværelse at byde vore ældre.

Johan Nielsen (S):

Det er næsten 19 år siden, at jeg første gang betrædte denne talerstol. Dengang var det med frygt og bæven. Siden er man måske blevet lidt forhærdet, så man har ikke følt så meget. I dag er det, ligesom det hele gentager sig. Det er med vemod, at jeg står her for sidste gang.

Jeg har rig lejlighed til at sammenligne, hvordan min hjemstavn så ud, da jeg kom her første gang, og så i dag. Jeg glemmer aldrig den første valgkamp, ikke blot fordi det var den første, men for de strabadser, vi gennemgik. Da havde vi ikke de mange veje imellem byggerne. Da havde vi ingen tunneler. Da manglede vi de store færger. Da var der ingen broer mellem øerne. Da var der

ingen flyforbindelse med Danmark. Daværende statsminister Viggo Kampmann telegraferede til mig efter valget og bad mig om at komme omgående. Som så ofte senere manglede man en stemme. For at komme ned til tiden måtte jeg tage med en gammel færøsk fiskerkutter, der sejlede med fisk til England, og så fra England til Danmark. Det kunne jeg have skrevet en bog om. Det var en meget spændende tur.

Siden er der sket så kolossalt meget på Færøerne, og jeg er meget taknemmelig for, at jeg har fået lov til at være med til at udvikle det færøske samfund i den grad. I dag ligger levedoden på højde med, hvad den gør i den sydlige del af riget, hvis den ikke er højere. Der var en overgang, da vi troede, at vi havde løst alle problemer. Vi havde fornyet vor skibsflåde, som var blevet en af de bedste og mest moderne og mest fleksible i hele verden. Fortjenesterne var ganske kolossale. Strabadserne var ikke de samme som før, og vi er blevet sparet for de mange forlis, vi havde i mellemkrigsårene og under anden verdenskrig, fordi vi nu har fået gode og sødygtige skibe. Vi har som sagt fået bygget veje, tunneler, havne, skoler og idrætshuse; i det hele taget har samarbejdet imellem de færøske myndigheder og rigsmyndighederne været af en sådan art, at det er eksemplarisk.

Personlig har jeg altid næret en meget, meget stor beundring for det danske folk, det folk, som havde fostret en H. C. Andersen, en Niels Bohr, en Ole Rømer, og jeg kunne nævne mange, mange andre. Jeg kan huske, at min gamle lærer i filosofi ved universitetet påstod, at hvis Søren Kierkegaard havde skrevet på et af verdenssprogene, så havde verden set helt anderledes ud i dag. Så var det ikke Hegel og Marx, som havde præget den, men det var Søren Kierkegaard. Om det kan passe, ved jeg ikke, men jeg ved, at det er Danmark, som var det første land, der ophævede negerslaveriet, og det er Danmark, som var et foregangsland med landboreformer, blot for at nævne nogle ting.

Danmark har en perle til at sætte i kronen, som man meget sjældent ser eller hører omtalt, nemlig den færøske hjemmestyreløvslov, den færøske hjemmestyreløvslov, som er baseret på, at den, som bestemmer, skal betale. Sådan er det i det store og hele. Man har fra dansk side været så large, at når vi manglede

[Johan Nielsen]

ekspertes på Færøerne, så fik en færing altid lov at komme først i køen, selv om der stod halvandet hundrede her fra Danmark og ventede på at komme ind. Dette har gjort, at vi er blevet selvhjulpne med eksperter så at sige på alle områder på Færøerne.

Når man har været med til alt det dér og føler sig lykkelig ved det, så håber jeg, man forstår, at det er med vemod, jeg står her for sidste gang. Jeg vil benytte denne lejlighed til at takke alle mine kolleger i folketinget for deres måde at være på, for at tale Kanaans sprog. Jeg har haft mange forskellige arbejdspladser både til søs og i land. Jeg har arbejdet som havnearbejder. Jeg har arbejdet som kontorist. Jeg har arbejdet på bladredaktioner. Jeg har arbejdet ved statsradiofonien. Det her er den bedste arbejdsplads, jeg nogen sinde har haft, og her har jeg mødt de bedste mennesker, jeg nogen sinde har mødt i mit liv. Derfor piner det mig, når man taler ilde i aviserne om folketingsmedlemmerne. Selvfølgelig findes der ingen mennesker, som er fejlfri, men når jeg tænker på, at der er så mange hæderlige og dygtige og flittige mennesker samlet på ét sted, så undrer det mig, at der er nogen, der skal tale ilde derom. Ja, det ikke blot undrer mig, det smerter mig.

Derfor vil jeg bringe en varm tak til alle dem, som jeg har været sammen med her i det høje ting fra 1960 og indtil i dag.

Ellefsen (V):

Siden sidste folketingsvalg har der været adskillige lovforslag til behandling her i tinget, som har haft stor betydning for det færøske samfund, og i forbindelse med behandlingen af de enkelte sager har jeg i flere tilfælde benyttet lejligheden til at fremføre bemærkninger og ønsker. Jeg synes, at et meget stort flertal af tinget har været særdeles positivt indstillet over for de spørgsmål, der har været aktuelle med hensyn til det eksisterende rigsfællesskab mellem Danmark og Færøerne.

Der har i visse tilfælde været tale om vedtagelse af lovforslag, som mit parti på Færøerne, sambandspartiet, ikke har været begejstret for, lovforslag, som på Færøerne i vores lovgivende forsamling, i lagtinget, er vedtaget uden om sambandspartiet. Et meget stort flertal af folketinget har været positivt indstillet over for de ønsker, som et politisk fler-

tal på Færøerne har fremsat, og det synes jeg at alle færing har grund til at være tilfredse med. Det er en samarbejdsform, som vi fra færøsk side vil forsøge at opretholde.

Som vi hørte for et øjeblik siden, har hr. Johan Nielsen besluttet ikke at lade sig opstille til dette folketingsvalg. Om hr. Johan Nielsen endeligt forlader det danske folketing, eller om der er tale om en pause, det vil tiden vise. Hr. Johan Nielsen er jo en kendt skikkelse over hele kongeriget, og hr. Johan Nielsen har aldrig lagt skjul på, at han kommer fra Færøerne, og at han repræsenterer Færøerne. Foruden sit politiske arbejde i folketinget og foruden sit daglige arbejde som præst har hr. Johan Nielsen gjort en meget betydelig arbejdsindsats for at hjælpe mange færing, som hernede i Danmark ikke ved egen hjælp kunne finde ud af systemet, eller som på en eller anden måde var kommet i vanskeligheder. I hr. Johan Nielsen har Færøerne hidtil haft en repræsentant, som har arbejdet for færing og for Færøerne. Hr. Johan Nielsen har i folketinget hele tiden været tilsluttet et af de mange partier, som altid har været positivt indstillet over for Færøerne og færøske spørgsmål. Dette har gavnet hr. Johan Nielsen selv, og det har gavnet Færøerne. Jeg tror, socialdemokratiet vil savne hr. Johan Nielsen. Jeg tror også, folketinget vil savne hr. Johan Nielsen.

Vi har på Færøerne den regel, at vores valglister skal være inde 3 uger inden valget. Det vil sige, at vi ved nøjagtigt, hvem der er opstillet til næste valg. Det ligger således helt klart, at vi fra færøsk side ikke efter valget kommer med en personlighed, som minder ret meget om hr. Johan Nielsen. Forhåbentlig kommer der alligevel to repræsentanter fra Færøerne her til tinget, som begge to går ind for at bevare og udbygge det positive samarbejde, som er mellem vore to samfund.

Tyroll (VS):

Jeg bemærkede, at hr. Hjortnæs efterlyste klare oplysninger om, hvad man nu kunne forvente sig fra det firkløverpartisammenrend, som vi ser udvikle sig for øjeblikket. Man kunne tilsvarende forvente, at der kom nogle mere præcise oplysninger om, hvad man kan forvente sig fra socialdemokratiets side på den anden side af et valg. Men jeg hørte ikke ret mange kommentarer om noget

[Tyroll]

af det, som er indgået i de forhandlinger, man har ført i regeringen med venstre om, hvordan man skulle løse de økonomiske problemer.

Jeg hørte heller ikke nogen særlig omtale af nogen af de planer, som har været nævnt i forbindelse med det møde, som Landsorganisationen og den socialdemokratiske folketingsgruppe afholdt for nogen tid siden. Der var jo tale om, at statsministeren ved dette møde, så vidt vi har fået det refereret, sagde, at der var behov for at gennemføre en ny indkomstpølitik, som det blev formulert. Hvad dækker denne nye indkomstpølitik så over? Ja, den skulle dække over, at oven på den stribe af overenskomstdiktater, vi har set, ja, så er det sidste overenskomstdiktat altså ikke længere nok. Der skulle foretages nogle ændringer i dette diktat. Der skulle foretages yderligere udhulinger i de vilkår, der bydes arbejderklassen herhjemme.

Det, der var tale om, var gennemførelse af en social kontrakt. Det er noget, der umiddelbart kunne lyde meget smukt. Det lyder jo så socialt. Men det, vi har set ude omkring i Europa af sociale kontrakter, har aldeles ikke været noget særlig socialt. Det har været det stik modsatte. Det har været spørgsmålet om totalt stop for sociale reformer, det har været spørgsmålet om at fastlæse sociale reformer til lønpolitikken, det har været spørgsmålet om at gennemføre en generel nedskæring af arbejderklassens levevilkår.

Det, der var fremme, så vidt vi har forstået, i de drøftelser, var spørgsmålet om bl. a. at foretage et angreb på dyrtidsreguleringen. Det er klart, at der er andre her i salen, der gerne ville foretage sådanne angreb på dyrtidsreguleringen. Det er klart, at man helt sikkert kan få en handel igennem, også med venstre, hvis ikke man havde forskellige andre ting, man også godt ville have igennem. Man kunne helt klart få en handel med venstre på dette punkt. Der var lagt op til en ordning i retning af, at en afskaffelse af dyrtidsreguleringen skulle skabe basis for i stedet at gennemføre en eller anden taktregulering for arbejderklassen, hvor der især skulle være tale om taktregulering for de laveste indtægter, hvorimod det ikke klart fremgik, om der ville blive nogen som helst fremgang for andre indtægtsgrupper.

Se, nu har vi også set lignende modeller ude omkring i Europa, f. eks. i Frankrig,

hvor man har gennemført et forbud mod dyrtidsregulering, og hvor man har lavet nøjagtigt den model, som vi kan forstå statsministeren går og pønser på at gennemføre eller i hvert fald godt ville i forhandlinger om, nemlig den model, at man inddeler lønarbejderne i indtægtsintervaller, og så gennemfører man altså en udhulet form for dyrtidsregulering, en taktregulering af de laveste indtægter, og forsøger at spille på en splittelse i arbejderklassen i forsøget på rigtig at få fat i den realløn, som man er så indstillet på at få bragt ned for at løse det kapitalistiske samfunds krise.

Det ville være rart, om man kunne få noget klart at vide om, hvilke overvejelser man fra statsministerens side har her. Om man er villig til her i dag at sige helt stensikkert, at der ikke bliver noget angreb fra socialdemokratiets side på den dyrtidsregulering, der fungerer i øjeblikket. Det vil selvfølgelig også være rart, om man kunne få et tilsagn om, at man ville sørge for, at der bliver fuld dækning, men det anser vi ikke for særlig realistisk med de signaler, der har været fra socialdemokratiets side. Det ville være rart, om man kunne få en garanti for, at man ikke ville foretage et angreb på dyrtidsreguleringen.

Det har også været sagt, at hvis så de laveste indtægtsgrupper skulle få tilranet sig eller tilkæmpet sig nogle lønstigninger, ja, så ville det være sådan, at i den taktregulering, man lavede, skulle der modregnes for disse lønfremgange. Vi ser klart nogle tilbøjeligheder til, at man vil forsøge at komme ind og få en klar kontrol over den lønglidning, som der stadig væk til alt held er i dette samfund.

Vi tror ikke på, at man kan komme igennem med noget sådant, vi tror simpelt hen, at hvis det er noget, man vil gennemføre og stå fast på, ja, så må man gå videre ad de veje, som man har betrådt tidligere, nemlig kriminalisere de kampvåben, som arbejderklassen har, sådan som man har vist, man ville gøre det, når det drejer sig om et af de mest effektive kampmidler, nemlig den fysiske blokade. Man må også have vist, at man kun kan gribe ind over for det middel, hvis man er nogenlunde sikker på, at der ikke er al for stor opbakning bag ved den fysiske blokade, som det drejer sig om.

Det er altså nogle af de ting, vi har set. Det ville være rart, om man kunne få nogle

[Tyroll]

klare tilsagn om, at man ikke ville foretage nogen som helst indgreb på dette område, at man altså ikke vil antaste dyrtidsreguleringen, at man tværtimod vil garantere, at der ikke bliver rettet noget angreb imod dyrtidsreguleringen.

Dernæst er der de andre sider af den sociale kontrakt. Vi har set, hvordan den sociale kontrakt blev lanceret i England, vi har set, hvordan man sammenkoblede lønudviklingen og udviklingen i det kollektive forbrug, hvordan man forsøgte at fastlåse begge dele, og hvordan man så brugte de sociale ydelser udelukkende til at yde til dem, der var kommet i klemme over for den hårdhændede lønpolitik, der var tale om, altså at de sociale ydelser blev fastlåst til at være en understøttelse for den hårdhændede lønpolitik, man fører. Er det det, man pønser på? Vi har nogle små praj om, hvor det går henad. Vi har set, hvordan det gik med sankthansforliget, vi har set, hvordan man her klart argumenterede for, at grunden til, at der skulle gennemføres besparelser i den kommunale sektor, var, at man skulle lempe presset på den disponible realløn, på lønnen efter skat. Det er en klar borgerlig argumentation, det er en argumentation, der siger, at pengene ligger bedst i borgernes lommer – og det er selvfølgelig også det, kapitalisterne er interesseret i, for dér er der størst chancer for at de kan hente dem – ikke i det kollektive forbrug. Dér så vi, hvad det var for målsætninger, man gik efter. Vi har set, hvordan man derigennem vil gennemføre besparelser, som skulle give mulighed for skattelettelser, som så igen skulle give plads for, at man kunne gennemføre et mere hårdhændet løntryk over for lønarbejderklassen.

Er det den vej, man vil fortsætte? Er det sådan, at man vil fastlåse de sociale reformer osv. til denne hårdhændede lønpolitik? Jeg hørte intet om disse ting fra hr. Hjortnæs, men nu er det jo sådan, at vi skal have et indlæg senere, formodentlig fra statsministeren, og så håber jeg virkelig, at det bliver muligt at få nogle af disse ting klarere belyst.

I forbindelse med de besparelser på det kommunale område, som man har gennemført, har man nogle beregninger fra Kommunernes Landsforening om, hvor meget arbejdsløshed der vil udvikles på baggrund af de besparelser. Man taler om 1-1½ pct., og det vil altså sige, det er imellem 30.000 og

40.000 yderligere ud i arbejdsløshed, hvis man gennemfører de foranstaltninger, og det er man altså godt i gang med. Vi har set, hvordan det medfører overbelægning på daginstitutionerne. I øjeblikket er man altså i færd med at opstille kataloger for, hvordan og hvorledes disse besparelser på det kommunale område skal gennemføres. Vi ved ikke så meget om dem endnu, men vi er da helt sikre på, at det vil komme til at ramme forholdsvis hårdt på lønarbejderklassen.

Der er ingen tvivl om, at det er nødvendigt for arbejderklassen ude omkring på arbejdspladserne og i fagforeningerne at organisere sig til kamp imod de overgreb, man kan forvente fra socialdemokratiets side på dyrtidsreguleringen, på lønglidning osv., f. eks. gennem kriminalisering af de faglige kampvåben. Det er helt sikkert, at det vil blive nødvendigt at opbygge og organisere en kampevne til at gennemtvinge, at disse dyrtidsportioner bliver udbetalt. Uanset et lovindgreb herindefra må man være i stand til at sikre, at de bliver udbetalt, og sikre, at de ikke havner i en eller anden underlig indrefrysning osv., som vi tidligere har set.

Der er ingen tvivl om, at der vil være en vilje til at slå på tværs af faggrænserne i denne sag. Det er helt klart, at et angreb på dyrtidsreguleringen vil ramme på tværs af alle fagskel og alle forskellige former for indtægter. Det er helt klart, at der vil kunne samles en bred mobilisering imod en sådan antastelse. Men det ville være rart, om man ville spille klart ud fra socialdemokratiets side ved dette valg og ikke putte noget under stolen og så først komme rendende med det bagefter.

Spil klart ud, sig ærligt frem, om de intentioner, der er nævnt her, før denne valgkamp gik i gang, og som nu åbenbart er glemt, om de intentioner er det, man vil gennemføre, om det er meningen, at man vil antaste dyrtidsreguleringen, om det er meningen, at man vil fastlåse de sociale reformer til lønpolitikken osv. Lad os få klar besked, så man ved, hvad man har at regne med ude omkring på arbejdspladserne.

Kurt Hansen (VS):

Jeg skal sige noget om to ting, dels arbejdsløsheden – de overgreb, som er sat igennem over for de arbejdsløse, og hvad man

[Kurt Hansen]

kan forvente – dels en ting, som socialdemokratiet tilsyneladende har forsøgt at gøre til en vigtig del af deres valgkamp, nemlig ØD.

Man kan jo sige, at de ØD-tanker, som socialdemokratiet og LO-toppen har lagt frem på nuværende tidspunkt, er noget begrænsede set i forhold til det forslag, som blev lagt frem i 1973. Socialdemokratiet og LO-toppen har erkendt, at der ikke er muligheder for at få det tidligere forslag gennemført, netop fordi ikke mindst lønarbejdernes modstand imod forslaget er meget markant. Nye ØD-afarter udvikles selvfølgelig, og nu er man kommet så langt i socialdemokratiet, at man er gået til valg på en ØD-opstart kædet sammen med en yderligere forstærket indkomstpøolitik. Jeg mener, det er væsentligt at understrege, at disse ting hænger meget nøje sammen, også med den sociale kontrakt, som er blevet omtalt i både hr. Wilhjelm og hr. Tyrolls indlæg.

Det socialdemokratiske forslag, som kaldes noget andet end en ØD-opstart, nemlig obligatorisk overskudsdeling, bygger jo på, at virksomhederne skal betale 10 pct. af deres nettooverskud til denne ordning. Det lyder jo fint, det er virksomhederne, der skal betale. Det forsøger man at sige i hvert fald. Realiteten er jo, som det også fremgår af den såkaldte ØD-LM-rapport, der blev udarbejdet for omkring et års tid siden, at der er en klar skellen imellem formel og reel betaler. Det vil under alle omstændigheder, hvilke afarter af ØD man så forsøger at bokse igennem, være sådan, at det er lønarbejderne, der kommer til at betale omkostningerne ved det gennem deres lønninger.

Vi har sagt blankt nej til ØD fra starten. ØD kan ikke på nogen måde øge arbejderindflydelsen i virksomhederne, og det giver slet ikke mere demokrati. Økonomisk demokrati lader sig simpelt hen ikke gøre inden for rammerne af et kapitalistisk samfund, et samfund, som primært altid vil bygge på den private ejendomsret til produktionsmidlerne. Derfor er det selvfølgelig en falsk varebetegnelse at forsøge at markedsføre denne vare under.

En ØD-, LM- – eller hvad man måtte finde på at kalde den – -opstart vil først og fremmest have til opgave at sikre LO-toppen mere indflydelse på medlemmernes bekostning. Den indflydelse, som LO vil få, vil naturligvis ske på andres bekostning, og det er

medlemmernes. Derudover skal ØD-opstarten fungere som en form for alibi for LO-toppens aktive medvirken i og udformning af den forstærkede indkomstpøolitik eller, sagt på en anden måde, den sociale kontrakt. Man forsøger igennem ordningen at gøre lønarbejderne til medansvarlige for virksomhedernes planlægning, for fyringer, rationaliseringer osv. Det er noget, som i realiteten altid vil foregå på kapitalens betingelser, og man vil forsøge at foregøgle lønarbejderne et interessesfællesskab med privatkapitalen på den måde, at det er »vores« virksomheder, nu skal »vi« sikre denne virksomhed så meget overskud, at vi på den bedst mulige måde kan få udkonkurreret vores kammerater, som er i samme fagforening, eller som er på andre arbejdspladser, dem skal vi have udkonkurreret, dem skal vi have kastet ud i arbejdsløshed. Det er simpelt hen det, som det i realiteten handler om – samt at der vil ske en yderligere kapitalophobning, som fagbureaukratiet skal administrere.

Man vil altså forsøge på at lave den danske fagbevægelse om til en form for kreditforening. Det ville jo, som jeg har nævnt tidligere, blive en meget magtfuld faktor. Det ville blive en centralisering af beslutningsprocesserne ud over enhver beskrivelse, og det ville være med til yderligere at svække fagbevægelsens muligheder for at være et aktivt redskab i arbejderklassens kamp for bedre løn- og arbejdsforhold.

Vi mener, at de udviklingstendenser, som ØD-opstarten er udtryk for, skal bekæmpes af al kraft. Det kan ikke være sådan, at det er arbejderklassen, der gennem omfattende opsparinger skal sikre det økonomiske grundlag for gennemførelsen af omfattende strukturrationaliseringer med øget arbejdsløshed til følge. Derfor må man være klar over, at dette valg også handler om ØD. Hvis man styrker socialdemokratiet, så er man med til at sige ja til ØD. Vi opfordrer til, at det bliver et drønende nej til disse ØD-afarter, der udvikles for at få bokset denne centralisering af magten igennem i LO-toppen.

Hvad angår de arbejdsløse, har vi jo inden for de seneste par år – især inden for de seneste måneder, så sent som i juni måned – oplevet, at de arbejdsløse – især de unge, kvinderne, de ældre og de langtidsarbejdsløse – har måttet holde for, når der skulle spares. Arbejdsministeren har på mange opfind-

[Kurt Hansen]

somme måder forstået at få udryddet en stor del af marginalgrupperne eller er kommet meget langt i udrensningen af en stor del af marginalgrupperne på arbejdsmarkedet. De overgreb, der er sat igennem, har været præget af en kynisk holdning til arbejdsløsheden, hvor man koldt har prioriteret betalingsbalance og økonomiske støtteordninger til virksomhederne fremfor de arbejdsløses situation som sådan.

Mange af disse, især langtidsarbejdsløse, unge og kvinder, der er blevet stødt ud fra arbejdsmarkedet, har kun haft ét reelt alternativ, og dette alternativ hedder bistandsloven, hvor man kan gå over på en varig hjælp, der svarer til niveauet for folkepension uden tillæg.

Vi vil også i de kommende måneder opleve, hvordan titusindvis af langtidsarbejdsløse vil blive stillet i en aldeles alvorlig situation. De står nemlig over for at falde for 26 ugers reglen, og der er ikke kommet nogen løfter om, at der vil blive gjort nogen ekstraordinære indsats for disse mennesker. Det kunne man selvfølgelig heller ikke forlange – det har ikke været regeringens politik hidtil, så hvorfor skulle man så gøre det nu? Jeg gør opmærksom på, at den eneste mulighed, disse mennesker har for ikke at komme til at stå i en totalt håbløs situation, det er at gå ind i det opbygningsarbejde, der ligger for ude omkring i fagforeningerne og i lokalområderne, for at få opbygget og styrket arbejdsløshedsudvalg, for at få fagforeninger og arbejdspladser til at gå aktivt ind i kampen og rejse de rigtige krav, således at man ikke oplever denne kæmpemæssige frasortering af marginalgrupperne fra arbejdsmarkedet.

En anden ting er, at det er blevet sværere at opnå arbejdsløshedsunderstøttelse, når man har fået et arbejde. Man har ændret den såkaldte 26 ugers regel på den måde, at nu skal man have haft disse 26 ugers arbejde, mens man har stået i en A-kasse. Sådan har det tidligere ikke været. Det er en alvorlig stramning over for de unge, som ikke har ret gode muligheder i øvrigt. De har stort set de elendigste forhold overhovedet, når de forlader skolen, og så gør man det endnu sværere for dem at komme ind i en fagforening og en A-kasse. Det er simpelt hen nogle horrible initiativer.

Der er blevet gennemført andre horrible initiativer. Der kan nævnes børnepasnings-

circulæret, opstramning med hensyn til vejrlig, indgreb i de supplerende dagpenge osv. Ikke mindst dette rådighedsbegreb kommer rent faktisk til at betyde, at en meget stor del af marginalgrupperne igen vil blive bragt i en urimelig situation. Det er de tyrkiske kvinder, man fratager understøttelsen, det er de unge, det er mange, mange mennesker, der vil blive ramt af denne opstramning af rådighedsbegrebet.

Men det er naturligvis alt sammen et led i arbejdsministerens og regeringens bestræbelser på at få arbejdsløshedsstatistikkerne til at se så pæne ud som muligt. Der er tale om klar manipulation – jeg vil udtrykke det lidt stærkt og sige svindel – når man siger fra regeringens side, at der er tale om et kraftigt fald i arbejdsløsheden. Det er ikke tilfældet. Det er manipulation med statistikkerne, der gør sig gældende, intet andet.

Der har på det seneste været talt meget om det såkaldte paradoksproblem. Det bliver fremhævet ikke mindst fra de borgerliges side, at virksomhederne ikke kan få arbejdskraft, samtidig med at der står så mange arbejdsløse. »De vil jo ikke arbejde.« Realiteten er jo, at vi oplever en kynisk sortering af arbejdskraften fra arbejdsgiverne. Det er igen marginalgrupperne, de unge, kvinderne, de langtidsarbejdsløse, som man simpelt hen ikke vil have på disse virksomheder. Hvordan er det i øvrigt med de virksomheder, der kommer og huler op om, at de ikke kan få den nødvendige arbejdskraft? Tit tilbyder de rent ud sagt elendige arbejdsforhold, de tilbyder en elendig løn, og de presser arbejdskraften maksimalt. Jeg synes, det er vigtigt at sige nej til denne form for arbejdstilbud. Det kan nemlig ikke være sådan, at arbejderklassen, fordi der er krise, skal tvinges ind i nogle helt horrible arbejdsbetingelser. Jeg mener, det er en solidarisk handling både over for andre arbejdsløse og over for de arbejdende at sige nej til den type job. Det er aldeles vigtigt at gøre disse ting.

Vi mener, at hvad der yderligere kan gøres omkring arbejdsløsheden, det er naturligvis at kæmpe for de krav, der er blevet nævnt og formuleret ude omkring på arbejdspladser og på generalforsamlinger. Det er først og fremmest en kamp mod indkomstpoltikken, det er først og fremmest gennemførelse af en 35 timers arbejdsuge med udgangspunkt i kamp mod overarbejde, væk med 26 ugers reglen

[Kurt Hansen]

og så fuld dækning i forbindelse med arbejdsløshed. Det må være nogle af de centrale krav og opgaver, der står for arbejderklassen at kæmpe igennem i forbindelse med denne arbejdsløshedssituation.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Dagens debat har været præget af en historisk gennemgang af, hvad der er sket siden den sidste åbningsdebat; der er også blevet fremlagt en række politiske hovedsynspunkter – og engang imellem måske også nogle mindre væsentlige betragtninger – men jeg har ingen kommentarer til det, bortset fra to.

Jeg vil for det første sige, at når man drøfter, hvad regeringen har gennemført i løbet af det sidste års tid, så er der grund til at sige om de besparelser og andre finanspolitiske stramninger, som er gennemført, at de har været nødvendige bidrag til en økonomisk sanering. Uden dem havde vores situation været langt alvorligere. Man kan også sige, at uden de stærkt forandrede internationale konjunkturer havde vores økonomiske situation i dag nok været nemmere at håndtere, end den er. Det, som er problemet, er derfor ikke, hvad man har gennemført, men problemet er, at det, der er gennemført, ikke i den nuværende situation er tilstrækkeligt. Den alvor understreges jo af alle de redegørelser og advarsler, vurderinger og henstillinger, regeringen og folketinget har modtaget i løbet af de seneste uger og måneder fra valutafonden, fra Nationalbanken, fra OECD, fra vismændene, fra regeringens egne økonomer.

Den anden betragtning, jeg godt ville fremføre, er, at der er grund til at beklage, at socialdemokratiet og venstre ikke i den situation kunne nå til enighed. Efter venstres opfattelse må en regering i den situation gå ned i folketinget ikke alene med en nøgtern og usminket vurdering af de økonomiske problemers virkelige omfang, men også med en klar politisk linje, med en række konkrete forslag med en klart markeret holdning til, hvorledes de, der har ansvaret, ønsker at leve op til det. Vi ønsker ikke at bekriige organisationer eller interessegrupper. Men det er lige så klart, at de, som har ansvaret, også må have retten til at fremlægge den politik, som de vil blive gjort ansvarlige for i givet fald ikke er gennemført. Det er ikke kun en for-

mel betragtning, det er en betragtning, som har at gøre med nogle helt afgørende demokratiske principper, det er noget af det, vores folkestyre baseres på. Vi, der sidder i denne sal, har ansvaret over for vælgerne for, hvorledes helheden klarer sig. Hvis ikke vi er i stand til at leve op til det ansvar af en eller anden grund, så har vælgerne fuld ret til at dømme os på det grundlag.

Men det er også vigtigt af en anden grund. Det er også vigtigt at understrege det ansvar, fordi vi måske ofte i denne sal har en meget indskrænket opfattelse af, hvordan befolkningen betragter det danske samfunds situation i disse år. Vi taler jo meget her om betalingsbalanceunderskud, om arbejdsløshed, om finanslov, om behovet for besparelser, men befolkningen opfatter, er jeg overbevist om, landets situation på en lidt anden måde og ser den som noget langt mere omfattende. Man ser den ikke kun som et isoleret økonomisk problem, men opfatter den også gennem den voksende usikkerhed, der er hos mange over for, hvad der foregår mange forskellige steder i vores samfund. En voksende usikkerhed over for, hvad der sker rundt omkring i virksomhederne. En voksende usikkerhed, når man konfronteres med, hvordan yderliggående grupper gennem blokader eller andre aktioner er i stand til at lamme ikke bare virksomheder, men også samfundsvigtige funktioner. Man føler en usikkerhed, når posten ikke kommer ud, eller når togene ikke kører. Man føler formentlig også en meget stor usikkerhed over for mange af de ting, som i de senere år har præget vores uddannelsesvæsen. Jeg tror endda, der er mange her i salen – selv om vi har taget et medansvar for det – som også selv føler en sådan usikkerhed.

Den usikkerhed underbygger naturligvis og underbygges selv af, hvad der sker på de centrale økonomiske områder. Den underbygges også af en negativ undertone i den offentlige debat, som vel i den sidste halve snes år er gledet i en stadig mere destruktiv og stadig mindre konstruktiv retning. Ud fra denne usikkerhed vokser så det, man kan kalde en politisk og en folkelig krise. Den fremstår på mange måder, den fremstår i form af politisk splittelse, i form af støtte til yderliggående protestagtige bevægelser i denne sal og uden for den, den fremstår som en

[Udenrigsministeren]

mangel på fællesskabsfølelse og som tvivl om, hvorvidt det politiske liv overhovedet er i stand til at løse opgaven. Det fører til isolation, det fører til egoisme, det fører også til manglende arbejdslyst og manglende tro på, at der er en fremtid for Danmark, som den enkelte kan have nogen glæde af at arbejde for.

Jeg tror, denne indstilling i dag er meget vidt udbredt, og den er meget farlig, men der er grund til at tilføje, at den dybest set også er ganske ubegrundet, for hvis vi betragter vores samfund, hvis vi forsøger at se på, hvad det er for kvaliteter og værdier, vi stadig har, må vi konstatere, at det grundlæggende set jo er et samfund, som er godt, og som er i stand til at løse de opgaver, vi står over for. Der kan være megen kritik af arbejdsindsats og arbejdslyst og initiativ osv., men alligevel må man grundlæggende sige, at i Danmark er folk flittige, folk har det godt, vi har et trykkesystem, vi har et velfærdssystem, som vi er mange der har været med til at bygge op, og som vi også i en vanskelig periode har råd til at holde fast ved. Vi har et godt uddannelsessystem, vi har muligheder for alle, vi har kort sagt også kræfterne til at løse problemerne, også de problemer, som ligger ved siden af de økonomiske.

Derfor er det afgørende spørgsmål i den situation, vi nu er i, ikke, om vi kan, men om vi vil. Det, vi skal ville, er jo ikke alene at fremlægge og gennemføre løsninger, men at skabe tillid til, at folketinget og regeringen forstår at forsvare de værdier, som kendetegner vores samfund.

Så kan man spørge: hvad er det, der er brug for i denne situation? Vi har fra venstres side klart sagt, at det vi mener der er brug for, er, at man nu fortæller alle, at det ikke kan fortsætte, som det har fortsat i en årrække, at der ikke er økonomisk baggrund for at fortsætte længere ad den vej. Derfor er det fornuftigste og den løsning, der omfatter alle, at vi laver et stop for pris-, indkomst- og omkostningsstigninger i de kommende år. Men klart også et stop, som må ledsages af sociale garantier; det har vi også peget på. Vi har sagt, at det ville være en idé at aftale, at indkomstskatten til staten i de kommende år ikke får lov til at stige. Vi har sagt, at det ville være rimeligt at lægge et loft over boligudgifterne. Vi har sagt, at det ville være rigtigt i en sådan periode at holde øje med,

hvorledes de svagt stillede grupper situation udvikler sig, for i givet fald at holde dem fri for stærke påvirkninger.

Jeg beklager – og det gør alle i venstre – at venstre og socialdemokratiet ikke kunne nå til enighed om en sådan politisk løsning, at de to partier i det hele taget ikke kunne blive enige om at komme frem med en klar, politisk løsning. Men det ændrer jo ikke ved, at et nyt folketing og en anden regering bliver konfronteret med præcis de samme opgaver. Der har vi syntes det var rigtigt, at de partier, som efter disse retningslinjer følte sig i stand til at tage et politisk initiativ og påtage sig et politisk ansvar, stod sammen, og det tror jeg også er kommet klart til udtryk: venstre og det konservative folkeparti, centrumdemokraterne og kristeligt folkeparti har ikke et fælles program – de afviger fra hinanden på en række punkter, og det kan og skal ikke forandres – men det er lige så klart, at de har en fælles opfattelse af, hvad det er, der er brug for nu, når vi taler om de konkrete opgaver.

Derfor tror jeg, man med god ret kan sige, at en ny regerings første opgave vil være tre vigtige ting: at få standset udviklingen i priser, omkostninger og indkomster, at få det ledsaget af nødvendige sociale garantier og naturligvis at få gennemført en finanslov, som også tager hensyn til hele den situation.

Men den næste opgave for et nyt folketing og en ny regering bliver at skabe tillid til, at den enkelte på det grundlag vil have en fremtid, som det er værd at stræbe imod, og den opgave påhviler os ikke for den regerings eller dette folketings skyld, men fordi der ved siden af det økonomiske er en række værdier, hvoriblandt vores demokratiske systems evne til at fungere måske er den aller vigtigste, værdier, som det også er opgaven at holde fast på.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Det møde, der er i folketinget i dag, er jo formelt en debat om den åbningstale, som jeg holdt her i tinget i tirsdags, men reelt er det vel mere begyndelsen til den valgkamp, som mange dog mener allerede er begyndt for nogen tid siden, men som ligesom bliver markeret med debatten her i dag. Og hører man på denne debat, må man sige, at noget kunne tyde på, det blev en stilfærdig valg-

[Statsministeren]

kamp, men vi er jo langt fra ved vejs ende, vi må se, hvordan valgkampen går. Under alle omstændigheder vil det dog være sundt, om der både er liv, men også saglighed i den valgkamp, som nu engang skal finde sted.

Jeg vil gerne begynde med at sige noget om den regering, som altså desværre i sidste omgang ikke kunne klare de problemer, den stod over for, som ikke kunne opnå enighed om indholdet og måske heller ikke om metoden. Jeg vil gerne begynde med at beklage, at det ikke lykkedes, men vil også sige, at der i virkeligheden er ganske meget, der er lykkedes for SV-regeringen i de 13 måneder, der er gået.

Udenrigsministeren har jo netop redegjort for nogle af de resultater, der er opnået på det økonomiske område, og jeg vil også gerne nævne, at det f. eks. har været muligt at nå enighed om så store lovgivningsanliggender som ilandføringen af naturgassen. Også en lovgivning om varmforsyning er blevet gennemført i denne periode. Jeg synes også, det er vigtigt at understrege, at der i princippet er enighed om, at man bør tilstræbe en statslig olierørledning. Man er enig om, at atomkraften skal indføres i Danmark, men kun under forudsætning af, at sikkerhedsproblemerne er løst på en fuldt betryggende måde, og man er enig om som en yderligere garanti for befolkningen, at dette her ikke skal trækkes ned over hovedet på den, men at der også skal være en folkeafstemning om atomkraft.

Jeg synes også, det er vigtigt at nævne gennemførelsen af efterlønsordningen, som er en af de største sociale reformer, der er gennemført i mange år. Det er selvfølgelig en reform, der først og fremmest har til formål at sikre en bedre fordeling af arbejdet, men det er også en reform, som giver tryghed i de sidste arbejdsår, inden man i egentlig forstand ellers skulle gå på folkepension.

Uddannelsesstøtten er der også sket noget med: rammerne for uddannelsesstøtten er blevet forbedret. Efter at vi har måttet konstatere, at der ikke var mulighed for at skabe flertal i folketinget på dette område, er det netop i denne 13 måneders periode lykkedes at komme igennem med forbedringer. Der er også lavet et boligforlig, som løser i hvert fald en række af de allermost presserende problemer i vores boligsektor, og der er gen-

nemført visse forbedringer i arbejdsmiljølovgivningen.

Alle disse ting mener jeg er vigtige, for skal man se på høsten i en folketingssamling, tror jeg egentlig, at disse resultater måler sig med det, der har kunnet præsteres i tidligere perioder.

Også DSBs elektrificering har der været en bred opbakning bag i folketinget, noget, jeg mener der er perspektiv i. Den kendsgerning, at arbejdsløsheden er faldet med 50.000 i forhold til for et år siden på samme tidspunkt, er også en vigtig ting. Den enormt vanskelige overenskomstsituation, som arbejdsmarkedet stod i, blev jo løst fredeligt, når man også her tænker på den økonomiske situation, den havde som baggrund, og den blev løst på en måde, der også, skal vi sige vandt ganske bred forståelse ude omkring på arbejdsmarkedet.

Ud af denne vanskelige situation kom der også en løsning, som vil blive husket: der blev gennemført en udvidelse af ferien fra 4 uger til 5 uger.

Umiddelbart før regeringspartierne måtte gå fra hinanden, blev den beskæftigelsesplan, man har arbejdet med, udfyldt for 1,3 mia kr., også et resultat, der er noget godt og positivt i, og som har betydning for den beskæftigelsessituation og økonomiske situation, vi står i.

Lad mig derefter nævne nogle helt andre ting, måske lidt fra småtingsafdelingen: der er også gennemført en særlig rejsegarantiordning, og som noget lidt større: der er lavet en bedre fordeling mellem kommunerne, en fordeling, som var mere socialt betonet end den tidligere. Det var de socialt svagest stillede kommuner, der her fik en vis opretning.

Jeg vil også nævne en anden ting, som har fået meget bred tilslutning i folketinget, men som har betydning for Danmark som helhed. Det er dette, at vi fik gennemført en hjemmestyreordning på Grønland. Hr. Lars Emil Johansen har omtalt den ret indgående, og jeg vil gerne udtrykke min store tilfredshed med, at det lykkedes at gennemføre denne ordning og at gøre det i absolut harmoni med den grønlandske befolkning og repræsentanter for det grønlandske folk. Det mener jeg er meget værdifuldt.

I den forbindelse vil jeg gerne takke både hr. Johan Nielsen og hr. Ellefsen for de indlæg, de kom med som repræsentanter for

[Statsministeren]

Færøerne. Jeg vil lige sige til hr. Johan Nielsen, at det var meget interessant, at han pegede på, at Viggo Kampmann engang havde telegraferet til ham om at komme herved så hurtigt som muligt, fordi man nu som så ofte før manglede en stemme. I ordets »stemme«s egentlige betydning vil jeg sige, at vi sandelig kommer til at mangle hr. Johan Niensens stemme her. Vi kommer til at mangle personen Johan Nielsen; det vil være et savn for os alle, men sådan er tingene jo, og det er der ikke noget at gøre ved.

Men de egentlige problemer er jo de økonomiske problemer, og dér kan man godt komme og fortælle, at regeringen ikke har haft held i sine bestræbelser. Må jeg nævne en enkelt ting. Det er en kendsgerning, at betalingsbalanceunderskuddet i 1979 ville være blevet ikke de 13 mia kr., det måske bliver, men alene ville være blevet et sted omkring 7 mia kr., hvis ikke de helt ekstraordinære olieprisstigninger var sat ind. Dette indebærer reelt, at den økonomiske politik i store træk er lykkedes, men at nye bølger af prisstigninger er væltet ind over os og har stillet os over for en ekstraordinær besværlig og tung opgave.

Det var altså desværre det sidste, som det kneb med at blive enige om, og det vil jeg endnu en gang beklage.

Selvfølgelig kan man pege på, at SV-regeringen ikke havde held til at gennemføre visse ting. Én ting, som nævnes igen og igen og med rette, er spørgsmålet om en værdistigningsafgift. Det er vel en sag, som ville være oplagt til den kommende samling, og det håber jeg da også den kan blive, men det lykkedes altså ikke SV-regeringen at gøre denne sag helt færdig.

Jeg vil nu gerne pege på det, som det egentlig drejer sig om nu. Valget er udskrevet, og det, det drejer sig om, er vel at prøve på at vurdere de muligheder, der ligger umiddelbart efter valget den 23. oktober. Vi må naturligvis afvente valgresultatet – det er jo derfor, man holder valg – men der er et par ting, der ligger fast. Der ligger først og fremmest den ting fast, at den økonomiske situation er meget alvorlig, og at folketinget, som det da måtte være sammensat, skal løse denne opgave.

Det er en kendsgerning, at vi siden 1973 har mistet 18 mia kr. igennem de særlige prisstigninger på olie. Vi har i virkeligheden

også måttet løse vore problemer på baggrund af en stagnation i alle de lande, vi skulle afsætte til, og det har gjort vanskelighederne særlig store.

Umiddelbart efter den 23. står det nye folketing over for en situation, hvor der er behov for en samlet økonomisk politik, hvor der er behov for at sætte ind på alle sider af den økonomiske politik. Der vil nok praktisk taget ikke være ét middel i den økonomiske politik, som vi ikke er nødt til at inddrage, og det vil stort set også sige, at alle grupper kommer til at skulle bære byrder – stort set alle grupper, naturligvis ikke de absolut svageste.

Dér må det også være en opgave at prøve at tilrettelægge politikken sådan, at den er mere varig, mere langsigtet. Jeg tror, jeg kan sige, at hvad angår de betragtninger, jeg her gør gældende, er socialdemokratiet og venstre enige. Jeg har også bemærket, at de radikale i dag har sagt, at der er behov for en 4-årig langsigtet løsning. Jeg vil gerne sige, der er i hvert fald brug for at gøre, hvad man overhovedet kan for at opbygge en flerårig ordning og aftale, således at man kan få mere plan i løsningen af problemerne. Én ting kan man i hvert fald sige: nu er der udskrevet et valg, og det giver forhåbentlig lidt mere tid.

Det er givet, at det også efter den 23. oktober er en forudsætning, at man søger at bygge løsningerne på et bredt samarbejde. Ganske uanset hvad man mener i hvert enkelt parti, er det pinedød nødvendigt. Vi har i socialdemokratiet i en årrække haft som en hovedopgave at være formidlere af dette samarbejde.

Men nu kom altså valget, og jeg har naturligvis heller ikke kunnet undgå at lægge mærke til, at der blev etableret et nyt politisk samarbejde, umiddelbart efter at SV-regeringen ikke kunne nå til løsning af disse problemer, ja, jeg tror næsten en halv time efter at denne regering måtte gå fra hinanden. Jeg vil gerne sige, at nu, da venstre, de konservative, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti er gået sammen, kan vi altså konstatere, at man har genskabt det samarbejde, som jo var under udvikling i foråret 1978, og som måske også var ved at blive virkelig etableret i sommeren 1978.

Det, man kan sige nu, er, at spørgsmålet om regeringssamarbejde og regeringsmulig-

[Statsministeren]

heder efter valget ligesom ligger lidt mere klart nu. For det første: SV vil på denne baggrund ikke kunne blive genskabt. For det andet: de fire partier har selv valgt side, og jeg er naturligvis lidt bedrøvet over, at de har valgt til højre. For det tredje: i den valgkamp, som nu forestår, vil socialdemokratiet først og sidst være sin egen.

De fire partier har naturligvis ret til at etablere dette samarbejde, men det, der bliver et afgørende debateme i denne valgkamp, er, hvordan de vil realisere dette samarbejde, hvilket indhold de vil give dette samarbejde. Uden på nogen måde at ville hovere har jeg selvfølgelig konstateret, at man ikke alene ikke møder med et fælles valgprogram, men at der vitterlig også er uoverensstemmelser og beklageligvis uoverensstemmelser, som, hvis de slår igennem, gør det lidt svært at få det samarbejde etableret med socialdemokratiet, som man altså også siger at man ønsker.

Derfor vil jeg gerne udtale håbet om, at de fire partier i deres ivrighed ikke glider for langt til højre, for så er det svært for ikke at sige umuligt at etablere den tillid og den troværdighed, som skal skabes for at løse problemerne med hensyn til den sociale balance og retfærdighed. I egen og i landets interesse beder jeg jer derfor om at passe på ikke at komme ud på slidsken og glide for langt i den forkerte og uholdbare retning. Derfor siger jeg ikke mindst til de konservative, til centrum-demokraterne og til kristeligt folkeparti: jeg håber, I kan lægge bånd på jer selv, ellers ødelægger I enhver mulighed for samarbejde over midten.

Så har jeg selvfølgelig også hørt den tanke nævnt, at der måske kunne blive tale om et samarbejde mellem de fire partier og fremskridtspartiet – en eller anden form for samarbejde, en eller anden form for støtte – og så har vi jo alle sammen hørt, hvilke betingelser og forudsætninger fremskridtspartiet kører frem med. Også her vil jeg sige: pas nu på, man ikke får bygget en bogstavelig talt uoverstigelig mur ned midt igennem folketinget. Også her er det uhyre vigtigt, om de fire partier kan holde sig absolut fri af fremskridtspartiet; hvis de ikke gør det, bygger de mur i folketinget, forringer chancerne for et samarbejde.

Jeg skal for resten alligevel sige en enkelt tak til fremskridtspartiet. Jeg siger tak til fremskridtspartiet, fordi dette parti igennem

debatten, også forud for den debat, vi har i dag, har markeret sig så utvetydigt og klart på en – det er ikke for at genere de konservative, jeg siger det – superkonservativ, en superhøjrelinje i dansk politik. Det må da for pokker være muligt for befolkningen at gennemskue, hvad det parti egentlig er for et parti. Derfor er jeg godt tilfreds med, at der også er enkelte politikere blandt de fire partier, som klart siger: utvetydig afstandtagen fra fremskridtspartiet er det, sagen kommer til at dreje sig om i denne valgkamp.

Regeringen og folketinget skal naturligvis gennemføre den politik, der skal gennemføres. Det er primært regeringens og folketingets ansvar at sørge for, at den politik gennemføres.

Men også her vil jeg gerne sige, at man tager fejl, hvis man tror, at folketinget sådan alene og isoleret kan løse de vanskeligheder og problemer, vi står over for. Mere end nogen sinde må man gøre sig klart, at de opgaver, vi står over for nu, kun kan løses i forståelse med, ja, allerhelst i en aktiv medvirken fra erhvervsorganisationernes side. Jeg siger udtrykkeligt erhvervsorganisationerne, for der er jo mange af slagsen, og der er ingen partier her, som ikke har kontakter og forbindelser, eller som udveksler informationer med dem. Skal vi have det samarbejde med erhvervsorganisationerne, kan det ikke nytte at se bort fra, at lønmodtagerne og deres organisationer i denne sag er en aldeles afgørende faktor. Det er vigtigt for folketinget at forstå dette, og man skal ikke puste til eventuelle modsætninger mellem folketinget og organisationerne; det tjener ikke noget formål.

Socialdemokratiet har altid, også selv om vi repræsenterede den samlede arbejderbevægelse, været et parti, som ønskede samfundsløsninger og ikke løsninger, der snævert appellerede til en eller anden lille gruppe, ja, ikke engang snævert til store grupper, men i virkeligheden til afgørende dele af hele den danske befolkning.

Derfor vil jeg advare imod det, hvis der skulle være noget tilløb til det, at man fører en valgpropaganda imod erhvervsorganisationerne, imod landbruget, imod Industrirådet, imod lønmodtagerne og deres organisationer. Det er en fuldstændig håbløs indgang til de problemer, vi står over for, hvis de skal løses på en forsvarlig måde.

[Statsministeren]

Jeg vil slutte med at sige, at jeg tror, vi får et valg, hvoraf der vil udgå et folketing, som vil kunne mestre de opgaver, vi står over for. Jeg udtaler i hvert fald håbet om, at det vil ske.

Hjortnæs (S):

Hr. Melchior gjorde nogle bemærkninger om, hvorfor firkløverpartierne ikke går til valg på et fælles program. De bemærkninger forstår jeg, men når man vil anmelde sig som regeringsalternativ og vel at mærke et troværdigt alternativ til en socialdemokratisk regering, må det være rimeligt, at det inden valgdagen afklares, hvad det er for en politik, de fire partier står sammen om.

Hr. Melchior må kunne forstå, at det forvirrer, når hr. Melchior fra denne talerstol gør bygningen af en Storebæltsbro til et centralt punkt, når vi ved, at venstre er imod dette projekt. Det forvirrer, når hr. Poul Schlüter og hr. Melchior, så vidt jeg har forstået det, er parat til at forhandle med hr. Glistrup, når vi samtidig får at vide, at venstre ikke vil anerkende fremskridtspartiet som forhandlingspartner. Det forvirrer, når hr. Poul Schlüter afviser overskudsdeling og venstre går ind for dette på særlige vilkår og hr. Melchior gør det samme. Det forvirrer, når hr. Ellemann-Jensen fastslår, at beskæftigelsesplanen skal gennemføres som aftalt og de konservative går imod. Det forvirrer, når venstre går ind for et prisstop også for fødevarer og de konservative ikke vil benytte Danmarks vetoret i EF for at få prisstigningerne på landbrugsvarer stoppet.

Ja, sådan, hr. Melchior, kunne jeg faktisk godt fortsætte et stykke tid endnu. Derfor bør firkløverpartierne skabe klarhed, det er et godt råd.

Den afklaring bør selvfølgelig også omfatte hr. Glistrup og hans parti. Socialdemokratiet vil aldrig gøre sig afhængig af venstrefløjspartierne, men vil firkløverpartierne gøre sig afhængige af hr. Glistrup? Jeg forstod, at hr. Ellemann-Jensen og venstre ikke vil det, men hvad med de tre øvrige partier? Og hvad med hr. Glistrup? Kan vi forvente, at hr. Glistrups mandater stilles vederlagsfrit til rådighed for en firkløverregering? Jeg spørger.

Et andet spørgsmål bør også besvares. Hvis valgets resultat bliver dannelsen af en

socialdemokratisk mindretalsregering – og det er vel ikke helt usandsynligt – kan vi så forvente, at firkløverpartierne står frit og kan indgå aftaler med socialdemokratiet, eller gælder princippet én for alle og alle for én? Jeg håber det ikke.

Både hr. Ellemann-Jensen, hr. Poul Schlüter, hr. Melchior og hr. Jens Møller gjorde som forventet meget ud af at mistolke forholdet mellem socialdemokratiet og lønmodtagernes organisationer. Det vil de nok blive ved med, men det er urimeligt at hævde, at lønmodtagernes organisationer er uansvarlige. Beskyldninger mod organisationerne for at varetage særinteresser er absurde, ja, lige så absurde, som det ville være, hvis jeg beskyldte den nuværende økonomi- og skatteminister, der jo har en fortid i en af de mest magtfulde organisationer her i landet, for at varetage landbrugets særinteresser.

Hvis de fire partier absolut vil appellere til modsætningerne, er den linje, man har lagt i forhold til organisationerne, forståelig, men vil man give løfterne om forhandling et reelt indhold, er det nok klogt at skifte kurs.

Jeg måtte forstå hr. Gert Petersen sådan, at valgets hovedmål for SF er at give socialdemokratiet et føleligt tab. Det er interessant; forskellen mellem kommunistisk arbejderparti og SF er nok alligevel mindre, end man umiddelbart forestiller sig.

Hr. Gert Petersen og hr. Jørgen Jensen taler gerne og ofte om det såkaldte andet flertal, men det eksisterer ikke; det har vist sig gang på gang ved afstemninger i folketingsalen. Det er også utopi at forestille sig, at man kan lave skatte- og boligpolitik og dermed altså fordelingspolitik med ét hold af partier og økonomisk saneringspolitik og gennemføre finansloven med et andet hold af partier.

Hr. Gert Petersen og hr. Jørgen Jensen kan ikke køre på frihjul, når de ubehagelige beslutninger skal træffes, og så regne med at få indflydelse på andre væsentlige beslutninger. Det er jo netop venstrefløjspartiernes romantiske drøm: de får ingen indflydelse, men de kan vaske deres hænder og fortsætte deres interne teoretiske diskussioner. Man kan ikke være troværdig, hr. Gert Petersen, hvis man ikke bevæger sig i virkelighedens verden, og det gør SF ikke mere. Nu har de sågar også overtaget DKPs politik, for så vidt angår importafgiften. SF er tydeligvis

[Hjortnæs]

blevet besat af teoretikere uden jordforbindelse. Det er der grund til at beklage.

Der findes ingen nemme løsninger på de problemer, vi står over for. Men der findes en retfærdig løsning. Det forudsætter dog et samarbejdende folketing og en handlekraftig regering. Vi må håbe, at det kommende folketingsvalg åbner op herfor.

Der er stillet to dagsordensforslag. Jeg ved ikke, hvordan andre partier har det, men vi har i hvert fald ikke pålagt vore medlemmer at holde sig inde i dag, og derfor kan det blive nok så tilfældigt, hvad en afstemning om dagsordener vil resultere i. Men jeg synes kun, der er én værdig måde at afslutte denne debat på, og det er at tage statsministerens åbningsredegørelse til efterretning. Jeg vil derfor stille et forslag til en motiveret dagsorden herom, men skal føje til, at hvis den mod forventning ikke skulle blive vedtaget, vil vi undlade at stemme til de to andre dagsordensforslag.

Jeg skal tillade mig at stille på socialdemokratiets vegne følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget tager statsministerens åbningsredegørelse af 2. oktober 1979 til efterretning,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu stillet følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Glistrup (FP):

Det forslag, som fremskridtspartiet ønsker til afstemning, indeholder to led. For det første at vi får kraftigt lettet det knugende tryk af papirarbejde, af skatter og af, at man skal søge 14 forskellige steder, hver gang man skal i gang med et eller andet produktivt og aktivt her i landet. For det andet, at vi får folkepensionen forhøjet kraftigt og massivt.

Fru Tove Jørgensen var utvivlsomt talskvinde for de fleste partier her i salen, da hun sagde: ja men der er jo ingen konsekvens i dette forslag fra fremskridtspartiet, for det har jo ingen forbindelse med hinanden. Jo, det har en ganske kraftig forbindelse, for for at vi kan være socialt anstændige i

dette land, for at vi kan komme op på at give en ordentlig folkepension, så er der én eneste grundlæggende betingelse, der skal være opfyldt, nemlig at vort erhvervsliv skal have lov til at producere, for det er derfra, alle sociale ydelser skal komme. Derfor tager alle de partier, som slår fru Tove Jørgensen følge, grundlæggende fejl. Der er en nøje indre overensstemmelse i de forslag, vi har fremsat.

Det andet virkelige forslag, som er sat til afstemning, er kommet fra retsforbundet, og retsforbundet har jo skåret det ud af 1879-bogen fra Henry George, der siger, at nu skal vi have noget afgift på samfundsskabte værdier. Det er måske nok typisk for retsforbundet, men vi andre er jo nu engang i 1979, og man skal sidde dybt inde i et elfenbenstårn med meget store tørklæder for både øjne og ører for at komme med et sådant forslag. For samfundsskabte værdier er blevet til noget helt andet i dag, end det var for 100 år siden. Samfundsskabte værdier er i dag først og fremmest det, at vi har et samfund, der ved sin statsmagt, ved sine folketingsflertal igennem i hvert fald de sidste 19 år har regeret så elendigt og så dårligt, at der er kommet en enorm pengeforringelse, en enorm inflation, og det er derfor, man kan gå ud og sige til parcelhusejer, montør Petersen eller vaskeriarbejder Jensen: Du har samfundsskabte værdier ved, at dit parcelhus nu er 400.000 kr. eller 750.000 kr. værd. Men det er samfundsskabt i den forstand, at Petersens og Jensens grundlæggende tilværelsesvilkår er blevet ødelagt, fordi man altså har kørt denne pengeforringelsespolitik, og derfor vil det være fuldstændig rystende asocialt, om der er nogen, der kunne finde på at stemme for retsforbundets forslag.

Den debat, der har været i dag, har i meget vidt omfang været præget af, at man har villet tage forskud på, hvordan regeringsdannelsen skal være efter den 23. oktober. Der er for det første grund til at sige: tøv nu en kende. Vi har i grunden vælgerne til at afgøre, hvordan folketinget skal sammensættes, og det ved vi noget om den 23. oktober ved midnatstid. Lad os så begynde at tale om det. Der er i hvert tilfælde al mulig grund til, med det oplæg der har været i dag, at advare talerne fra de andre partier imod at lægge sig alt for fast på nogle firkantede formuleringer om, at sådan må det ikke være, hellere dø

[Glistrup]

end at sidde i regering med den kedelige karl af den ene eller den anden eller den tredje art, som man har sagt tidligere i Danmarks-historien. Lad os nu se, hvad vælgerne afgør, og lad os så alle sammen i dyb respekt for vælgerne mødes som ligemænd efter den 23. oktober, forhandle som ligemænd for Danmarks skyld og se at redde Danmarks problemer igennem; lad os lade være med på forhånd at grave nogle grøfter, som er dybere end absolut nødvendigt.

Et af de regeringsforslag, der er blevet luftet – det blev nævnt af hr. Ib Christensen, som jo gik ind for det for vistnok 17. gang – var, at man skulle have en samarbejdsregering efter magistratsprincippet. Det er der ikke mange der plejer at kommentere fra de andre partiers side, men vi må, i den katastrofale situation Danmark er kommet, have åbne sind over for alle muligheder, og selv om det jo ikke er os andre, der har fundet på den magistratsregering – det er retsforbundet og retsforbundets tanke gennem lang tid – må vi også have øjnene åbne for den, for det gælder jo til syvende og sidst om at klare Danmarks problemer og ikke skabe ministertaburetter til nogle bestemte, der er mere eller mindre hungrige efter at få de dermed forbundne personlige fordele, prestigegevinster og lignende ting. Det er i hvert fald således, at fremskridtspartiet efter den 23. oktober vil gå ind i arbejdet her i folketinget med det udgangspunkt, at vi skal løse landets problemer, skal gøre det smidigt over for de forskellige muligheder, der viser sig, vi skal ikke være låst fast på nogen som helst måde, ud over at vi selvfølgelig skal respektere vælgerne, det er demokrati. En vælger, der stemmer på ét parti, skal selvfølgelig, hvis det parti skal være med til at bære regeringen, have den samme indflydelse som de andre, og vi skal selvfølgelig have en løsning, som alt i alt på fornuftig vis går i retning af at forbedre forholdene i Danmark og ikke som ved de sidste 19 års regeringer og forligsmagere at forringe forholdene i Danmark. Men bortset fra disse to ting kan der ikke være noget, som på nogen måde skal være ultimativt.

Hr. Jens Møller undrede sig skam over, hvad fremskridtspartiet i grunden vil gå ind for. Hr. Jens Møller mente, at der kunne være forskellige opfattelser i fremskridtspartiet både om indholdet og politikken og det taktiske. Det kan hr. Jens Møller måske nok

have læst i Berlingske Tidende eller Sjællandske Tidende eller Jydske Tidende, eller hvilken tidende hr. Jens Møller nu læser. Men hvis hr. Jens Møller nu gav sig til at læse Folketingstidende, ville han ikke have været i nogen som helst tvivl, så ville han have set, at fremskridtspartiet igennem snart 6 år her i dette hus har udmøntet sin politik klart og tydeligt på alle punkter, store og små, ting, der kræver talangivelser, ting, der kræver lovparagraffer osv. Der er intet parti herinde, som så klart kan fremlægge, hvad det mener, og som fuldstændig i overensstemmelse med hinanden har samarbejdet om de ting, som fremskridtspartiet har lagt frem. Så hr. Jens Møller har ikke nogen saglig grund til at være i tvivl; ellers kan han bruge de næste 3 uger, hvor han ikke skal møde i folketinget – måske 3 år – til at læse Folketingstidende og derigennem altså virkelig få klaret den usikkerhed, som han følte.

Det er helt klart, hvad vi mener, men vi er selvfølgelig også beredt til at forhandle, og vi ved selvfølgelig, at vi ikke kan få en alt eller intet linje igennem; der er aldrig nogen fremskridtsfolk, der har drømt om at kunne føre en alt eller intet politik. Vi vil selvfølgelig gå i forhandlinger, når nu valget er overstået.

En af de ting, der forskrækker os noget, er, at det lille regeringsparti er kommet frem til det resultat, at det store slagord for forhandlingerne efter 23. oktober skal være stopprincippet: vi skal have stop på alt, på indkomster, på priser, og hvad der nu ellers skal stoppes på – forhåbentlig også på mandaterne til det parti! Men det er nu engang sådan, at vi ikke fører et samfund op af det morads, som venstre har været den næststørste bidragyder til at bringe samfundet ned i ved bare at sige: stop, stop, stop, stop, stop, stop, stop, stop, stop, stop. Vi gør det tværtimod ved at få udvikling, ved at få dynamik, ved at erhvervslivet kan få lov til at udvikle sig. Jeg ved da godt, venstre absolut vil stoppe den vilde omkostningsvækst, men hvis venstre nu ikke havde ladet sig forvirre af, hvordan driftsregnskaber er opstillet i danske erhvervsvirksomheder, men var gået om bag ved de reelle økonomiske baggrunde, vil man vide, at bag ved det, der hedder renteudgifter, bag ved det, der hedder lønudgifter osv., ligger der som en meget væsentlig faktor – ofte mere end halvdelen – en skatteudgift, som er overvæltet på omkostningerne. Derfor

[Glistrup]

behøver vi bestemt ikke stoppe og binde og baste det danske erhvervsliv, men vi kan til-lade det danske erhvervsliv at udvikle sig, hvis bare vi trapper skatten ned. Det er der-for, vi har løsenet ved at gå til angreb på samfundets skurk, gå til angreb på indkomst-skatten ved, at vi på den måde kan få et frit vældende, frit arbejdende, stærkt og styrket erhvervsliv, ved at lade være med at følge stoplinjen, men ved at følge skattelettelseslin-jen. Jeg ved godt, at venstre med hele sin socialdemokratiske fortid er betænkelig ved det med, at man kan lade de frie kræfter få lov til at udfolde sig, men det er nødvendigt, at kræfterne får lov til at udfolde sig langt mere frit, end de nuværende ledere af venstre muligvis kan forestille sig, for det er alene ved de frie kræfter eller i hvert fald en væ-sentlig større frigivelse af erhvervslivets nu slavebundne kræfter, at vi kan få den fornødne produktion, at vi kan beskæftige hele vor befolkning, at vi kan få fornødent til, at vi kan forbedre levestandarden i dette land også for de socialt svagt stillede folkepension-ister, syge, handicappede, og at vi samtidig kan tilbagebetale den gæld med alle de låne-love, hvor venstre og de andre partier har stemt ja og ja og ja hele tiden igennem. Det svier nu til os. Men selv om vi har stemt nej, skal vi nok komme med bidrag til, hvordan vi kan tilbagebetale de lån, som vi aldrig burde have optaget.

Ellemann-Jensen (V):

Statsministeren havde en venlig bemærk-ning til de fire borgerlige partier, der går til valg med den fælles målsætning at kunne etablere en borgerlig, liberal regering efter valget. Statsministeren sagde til os: glid nu ikke for langt ud til højre. Vi skal ikke kunne vanskeliggøre samarbejdet i det nye folke-ting, sagde statsministeren, og derfor advar-slen: glid nu ikke for langt ud til højre.

Vi takker for advarslen, den er overflødig, men utvivlsomt venligt ment, så vi takker for den. Men jeg vil gerne kvittere med også at sige til statsministeren: glid nu ikke for langt, glid nu ikke for langt ud til venstre, for det er jo en situation, statsministerens parti me-get vel kan komme i. Statsministerens parti risikerer at glide helt derud, hvor man ikke kan stå fast. Derfor tak for advarslen; den være hermed returneret. Det er jo væsentligt

for, om de fire borgerlige partier kan føre en politik til landets bedste, at socialdemokratiet viser sig i stand til at udgøre en loyal og samarbejdsvillig opposition efter valget.

Statsministeren sagde også til de fire parti-er uden hoveren, at de jo ikke har noget fæl-les program. Der må jeg lige minde om, hvad udenrigsministeren var oppe at fortælle før. Udenrigsministeren gjorde opmærksom på tre punkter, som der er fuld enighed om imellem de fire borgerlige partier, der stiller op som regeringsalternativ.

For det første, at en ny regering som sin første opgave skal standse stigningen i priser, indkomster og omkostninger. At den næste opgave er at stille sociale garantier for, at de økonomisk svage grupper ikke bliver ladt i stikken. Og for det tredje at gennemføre en finanslov, der tager højde for den forværrede økonomiske situation, landet befinder sig i. Det er der enighed om mellem de fire parti-er, og hvad midlerne angår, kan statsministe-ren f. eks. se i venstres 9 punkts program, hvilke midler der kan tages i anvendelse til at opfølge disse målsætninger.

Statsministeren sagde, at socialdemokratiet går til valg som sin egen. Ja, det er jo også ret let at gøre, når man altså ikke præsentere befolkning og folketing for, hvad man egentlig har i sinde at gøre. Hr. Hjortnæs gav udtryk for, at han var forvirret. »Jeg er forvirret«, sagde hr. Hjortnæs til en hel masse ting, og hr. Hjortnæs mente, at hvis de fire partier skal udgøre et troværdigt alternativ, må det afklares, hvilken politik de fire parti-er agter at føre. Det er afklaret. Hr. Hjortnæs behøver ikke være så forvirret. Hr. Hjortnæs skulle hellere svare på, hvad jeg spurgte om allerede i første omgang: »Med hvilke midler agter socialdemokratiet at gennemføre den stramme økonomiske politik, man stiller op som et mål?« Det kan dog ikke være tilfreds-stillende at skulle gå ud i en valgkamp, hvor der er angivet nogle mål, men hvor vi ikke kan få nogen midler stillet op.

Der er vi så tilbage i diskussion om, hvem det er, der skal tage initiativ til at foreslå nogle midler, og hvem det er, der har ansva-ret for den politik, der skal lægges frem. Jeg kunne have lyst til for hr. Hjortnæs at oplæ-se et par bemærkninger, som den vesttyske forbundskansler, Helmut Schmidt – som jeg ved i hvert fald vores statsminister nærer stor respekt for – har fremsat i det seneste num-

[Ellemann-Jensen]

mer af det engelske tidsskrift The Economist. Jeg giver en uautoriseret, personlig oversættelse af et par af de bemærkninger, hr. Schmidt er kommet med, og som netop drejer sig om en regerings rolle. Helmut Schmidt siger her bl. a.:

»Regeringer eksisterer ikke for at undgå vanskeligheder. Der er ikke så få lande i Europa, hvor den nødvendige kur til at bringe deres økonomier i orden eller korrigere deres betalingsbalancer eller klare deres inflation eller deres arbejdsløshed, hvor den kur, der er nødvendig for at klare alle disse sygdomme meget vel i første omgang kan føre til en hel del vanskeligheder og problemer, men hvor de er nødvendige, for at man i anden og tredje omgang kan få løst problemerne.«

Helmut Schmidt gennemgår så, hvordan Vesttyskland igennem en 5-årig periode har formået at få løst sine økonomiske balanceproblemer, og Helmut Schmidt fortsætter:

»Det tog os 5 års strabadser. Det tog mig 5 års moralsk overtalelse af virksomheder og fagforeninger. Jeg har talt til fagforeningsledere og erhvervsledere i gennemsnit 200 timer om året. Der er ingen måde, hvorpå man kan komme ud af økonomiske vanskeligheder ved at skubbe problemerne fra sig.«

Dette være sagt med venlig hilsen fra en vesttysk socialdemokratisk leder.

Hr. Hjortnæs hævder så, at der skulle være talt om heroppefra, at organisationerne er uansvarlige. Det har jeg i hvert fald ikke sagt. Jeg har sagt, at det er regering og folketing, ikke organisationerne, der har ansvaret for den økonomiske politik, og dermed siger man ikke, de er uansvarlige. Nej, de, der er uansvarlige, er den regering og det folketing, der ikke tør leve op til det ansvar, man har.

Poul Schlüter (KF):

Hr. Hjortnæs erkendte, at han var noget forvirret angående dannelsen af firkløveret, og han sagde, at han måtte anse det for en mangel, at de fire partier ikke udarbejdede et fælles program. Så kommer jeg til at gentage: det vil ikke ske. Vi går til valg i et samarbejde, men hver for sig med vore egne parti-programmer.

Nu er det jo også således, at man kun kan og skal stemme på ét af de fire partier, og derfor bekymrer det mig ikke så meget, at hr. Hjortnæs er forvirret, for jeg går på forhånd

ud fra, at hr. Hjortnæs ikke hører til den gruppe af vælgerne, som overhovedet har under overvejelse at stemme på et af de fire partier.

Så vil jeg gerne sige et par ting til statsministeren. Statsministeren sagde, at firkløverpartierne nu havde valgt side, og det var statsministeren bedrøvet over. Statsministeren sagde, at de fire er gået til højre.

Dertil er vel kun at svare, at det er jo ikke let for fornuftige mennesker, der ikke er socialdemokrater, at undgå at placere sig til højre for socialdemokratiet. Derfor er der vel intet overraskende i, at man om de to grupperinger, som vel er de realistiske regeringsmuligheder omkring valget den 23. oktober, kan sige, at den ene ligger lidt til venstre, den anden lidt til højre.

Men så giver statsministeren et godt råd. Statsministeren siger til os alle fire: pas nu på, at I ikke kommer ud på slidsken i løbet af valgkampen! Det vil jeg gerne tage til mig som et godt og jeg tror også et velment råd. Det har også sat nogle tanker i sving hos mig selv. Jeg er kommet til at tænke på, at vi i dag vist skal gøre det sådan op, at der under alle omstændigheder er brug for, at socialdemokratiet er med i arbejdet her i salen efter valget. Statsministerens tale lød næsten, som om han havde vænnet sig til den tanke, at socialdemokratiet nok kom i opposition. Det må tiden vise, men jeg går ud fra, at der under alle omstændigheder ikke bliver tale om, at socialdemokratiet vil indtage en gold og en negativ stilling i dansk politik, selv om der kommer en ny regering. Jeg går ud fra, at socialdemokratiet under ingen forhold bevidst vil undgå at kunne skaffe sig indflydelse. Det vil socialdemokratiets vælgere naturligvis heller ikke være tjent med, og jeg tror for resten heller ikke, de vil finde sig i det. Et parti med omkring 60 mandater – lidt flere, lidt færre, en tredjedel af folketingets medlemstal – kan naturligvis ikke undværes i arbejdet, hvis arbejdet skal fungere sundt og være bredt.

Men så har jeg også et råd til statsministeren: knyt nu ikke socialdemokratiet under valgkampen så fuldstændig fast til LOs politiske vilje, som nogle af os frygter. Styrt nu ikke ud på den glidebane. Om få dage skal LO holde sin store kongres. Pas nu på! Det kan blive farligt. Jeg går ud fra, at statsministeren er tvangsindlagt gæstetaler og skal

[Poul Schlüter]

overvære vel næsten det hele. Vær nu forsigtig! Accepter nu ikke uden videre samtlige politiske krav, som LO fremsætter under denne kongres! Sker det, så vil socialdemokratiet næppe have nogen bevægelsesfrihed dagen efter valget. Så ville socialdemokratiet afskære sig fra et samarbejde hen over midten. Kan statsministeren mon se det?

Alle, som ønsker at blive taget alvorligt efter valget, må vise sig seriøse under valgkampen. Det er et vigtigt punkt, og jeg tror egentlig, at statsministeren og undertegnede forstår hinanden på det punkt.

Så vil jeg gerne slutte med at rette en tak og en hilsen til en del af folketingets medlemmer. Nogle vil ikke skulle møde herinde efter valget. Nu ved vi jo ikke hvem, vi ved ikke, hvem der falder, lynet kan slå ned hvor som helst, men der er jo en del af tingets medlemmer, som ikke søger genvalg, og det er dem, jeg henvender mig til. Jeg vil gerne sige dem tak for et samarbejde, som næsten altid, også i forhold til de argeste politiske modstandere, har været en fornøjelse, i den forstand at vi har kunnet være sammen på vores fælles svære arbejdsplads.

Det at være medlem af folketinget er sandelig ikke, hvad det var. Det er ikke forbundet med den hæder og den respekt, som det vistnok skal have været engang. Det er blevet en byrdefuld arbejdsplads, og derfor fortjener de, som nu har besluttet sig til ikke at søge genvalg, en hjertelig tak for i mange tilfælde mange års godt samarbejde om en fælles opgave.

Arne Melchior (CD):

Jeg har en enkelt replik tilbage til første ordførerrunde, den gælder hr. Gert Petersen, som talte om den store borgerlige magtovertagelse. Det er en misforståelse. Vi søger ikke magt, og der er ingen naturlig gruppering, der alene får flertal til at udøve magt. Det, det drejer sig om for mit parti og sikkert for mange af de andre, som her blev skoset, er at få indflydelse i et samarbejde. Mendès-France har engang sagt, at menneskene først bliver lykkelige, når magten er havnet i hænderne på dem, der ikke har søgt den. Det er nok en lidt utopisk tilstand, for griber man ikke ud efter indflydelse, når muligheden byder sig, så får man den nok aldrig i hænde. Men det er altså ikke magtovertagel-

se på den måde, hr. Gert Petersen her fremmanede det.

Må jeg så henvende mig til statsministeren, hvis tale vi imødeså med stor forventning, særlig da hr. Hjortnæs' ordførertale jo ikke havde indeholdt nogen anvisninger på, hvad S ville.

Statsministeren startede som vi andre med at sige, hvad der var sket i det sidste års tid, og gav nogle eksempler på, hvad SV-regeringen vitterlig har gennemført.

Jeg må tillade mig at sige, at en del af punkterne i kataloget var større og mindre tilsnigelser. Det væsentligste, statsministeren fremhævede, var efterlønnen, og det er også en af de væsentligste ting, der er gennemført i det sidste år, korrekt. Men efterlønnen var en kendsgerning, der var flertal for efterlønnen, inden SV-regeringen var dannet eller man overhovedet var begyndt at forhandle om den. Så den er altså ikke et resultat af denne regerings virke.

Jeg vil benytte lejligheden til at sige, at jeg ser som et resultat af denne regerings virke, at der er en markant nedgang i arbejdsløshedstallet, og det skal der lyde både en anerkendelse og en kompliment for. Den gælder arbejdsministeren, og den gælder regeringen, men også her gælder det, at det var resultater, der også kunne være blevet opnået i det folketing, som altså blev valgt i 1977, og som vi dog i al beskedenhed sagt er et par andre partier der har båret med.

Naturgassen, hjemmestyret på Grønland og den slags ting ville være gennemført på tilsvarende måde uden dannelsen af SV-regeringen.

I virkeligheden er der kun to resultater, som direkte kan henskrives til, at der har været en SV-regering i 13 måneder, og det er, at Storebæltsbroen blev udskudt – nok et negativt resultat, men dog et resultat – og at der skal være folkeafstemning om a-kraft, hvis ikke det bliver annulleret igen efter et nyt folketingsvalg, nu må vi se. Men det er også ret negativt, for det er jo sin egen uegnethed i regeringen, man derved udstiller og overlader til befolkningen at tage stilling til. Det er de egentlige resultater af det samliv, der har været, og som nu er opløst.

Hvad angår de 6,5–7 mia kr., der kunne have været nået, men som nu bliver det dobbelte på grund af olieprisstigninger, må jeg tillade mig at sige til statsministeren, at der

[Arne Melchior]

ikke var nogen i fjor, da man dannede den regering, der kunne drømme om, at oliepriserne ikke skulle stige markant i 1979. De havde været i betydelig ro i 1978, man kunne vel ikke forvente – man har jo hørt om OPEC nu i nogle år – at denne organisation og disse stater skulle sidde og se på en rivende inflation i verdens lande og hos de producenter, olielandene selv skal importere fra, og så selv sidde med en fastlåst oliepris. Ergo må det være indgået i alle forberedelser, i alle prognoser og løfter, at noget sådant ville ske.

Så vender jeg mig til spørgsmålet om firkløverprogrammet. To af mine forgængere heroppe har sagt meget om det, men jeg vil gerne tilføje et par ting.

Hvad er det nu for en forherligelse af programlægningen? En klog mand har sagt – jeg tror også, han var franskmænd: programmet er intet, programlægningen er alt. Gik socialdemokratiet ikke sidste gang til valg på, at der skulle bygges en Storebæltsbro? Jo, de gjorde. Lod man ikke sin egen trafikminister gå planken ud i kamp for denne Storebæltsbro, og droppede man den så ikke ude på det dybe vand, lige da det var politisk opportunt? Har vælgerne så haft nogen anvisning ved, at man i sit program og på sine valgplakater og valgmøder har sagt: vi vil bygge en bro? Havde man sagt til vælgerne forud for sidste valg, at man ville danne en regering med et liberalt parti? Nej, men man gjorde det alligevel. Hvorfor vil I have, at vi skal pakke os ind i stramme programmer, når de, I selv lægger, ikke bliver holdt? Og hvor er socialdemokratiets valgprogram?

Statsministeren sagde, at vi skulle i dag diskutere hans åbningstale fra i tirsdags. Ja men der var jo ikke meget i den, der var ikke noget valgprogram. Der var tale om en flerstrengt økonomisk politik og en bred vifte af muligheder, men vi har hverken fra hr. Hjortnæs eller fra statsministeren i dag hørt, hvad socialdemokratiets program er. Jeg garanterer for, at vore valgplakater, vore valgtaler, plakater og annoncer vil være lige så oplysende om vor politik som socialdemokratiets plakater og annoncer vil være om socialdemokratiets politik. Så siger man på den ene side til os, at vi ikke må danne blok, og at vi ikke skal låse os for meget fast, men samtidig forlanger man, at vi på alle områder skal sige nøjagtigt, hvad vi vil gøre. Ja

men jo mere vi siger om det, jo mere fastlåste er vi jo. Og statsministeren er jo ikke, som da statsminister Poul Hartling udskrev valg i 1974, gået til valg på den nødvendige politik. Da forelå der fra den daværende statsminister og regering et krav om, at sådan og sådan skulle der gøres, og så væltede han sig selv, før han kom i mindretal. Den nuværende regering har også opløst sig selv, den er ikke kommet i mindretal i folkettingen, men hvis vi skylder noget, da skylder regeringen i lige så høj grad – i hvert fald gør socialdemokratiet – at sige, hvad det er, der skal gøres.

Statsministeren sagde videre, at de fire partier har valgt at placere sig til højre. Også det har statsministeren allerede fået et svar på. Jeg vil gerne sige, at statsministeren erklærede i sin første periode, at socialdemokratiet ligger til venstre for midten. Med nogen bekymring observerede jeg i forrige uge – tror jeg det var – at statsministeren nu efter flere års tavshed om dette gentog denne udtalelse. Når man selv ligger til venstre for midten, så ligger midten altså til højre for én, det er klart. Derfor er det statsministeren, der har flyttet sig, efter at han nu i nogle år har søgt at føre midterpolitik og fået betydelig støtte til det fra adskillige af firkløverpartierne. Det vil han indrømme og vedkende sig. Ét dannede han regering med, og de andre har han indgået diverse forlig med, så når vi står til højre for statsministeren, er det, fordi han på ny har flyttet sig til venstre.

Og så til slut om hr. Hjortnæs' forvirring: den skal nok gå over i historien. Det er jo forvirrende at sidde og høre på talere. Det var meget lettere, hvis man kunne nøjes med selv at tale og de andre tav stille, så var der ikke noget at blive forvirret over. Og at hr. Hjortnæs blev forvirret, skal jeg love for. Han sagde minsandten, at hr. Arne Melchior havde sagt, at han ville forhandle med hr. Glistrup. Det er det modsatte af sandt, så har jeg vist sagt det pænt. Jeg kan citere mig selv fra det ufuldstændige referat – det har jeg lov til – og jeg har om samarbejdet med hr. Glistrup sagt nøjagtigt følgende ord:

»Vi er enige med ham« – nemlig hr. Hjortnæs – »i, at der heller ikke kan regeres med hr. Glistrup, og vor påstand om, at det kan der ikke, er lige så troværdig som hr. Hjortnæs' og statsministerens påstand om, at

[Arne Melchior]

der ikke kan regeres med de tre røde partier.«

Ud af dette fik hr. Hjortnæs altså, at jeg havde sagt det modsatte. Jeg kan ikke hjælpe ham i hans forvirring og skal derfor lade de andre punkter ligge.

Der blev spurgt, om vi tror, hr. Glistrup vil stille sine mandater vederlagsfrit til rådighed. Nej, det tror jeg da ikke, men det interesserer os ikke mere, end det interesserer hr. Hjortnæs, og det ved hr. Hjortnæs. Jeg har øst op med både stor slev og suppeøse og fin guldske for hr. Hjortnæs i mange samtaler og forklaret ham den ting, så han ved udmærket godt, hvordan den ligger. CD har bevist sin samarbejdsevne, det være sig med en regering Poul Hartling, det være sig med en regering Anker Jørgensen, ren socialdemokratisk, eller en regering Anker Jørgensen, socialdemokratisk/venstre, så der er ingen, der har grund til at tvivle på, at CD også vil bevise sin evne til at samarbejde med nogle partier i et firkløver og naturligvis på den smukke måde i indforståethed og samarbejde med socialdemokratiet, som jeg skildrede i mit første indlæg.

Og så skal jeg vel også lige kommentere dagsordenerne. Det bedrøver mig, at hr. Hjortnæs ikke har kunnet lade formular I A ligge i skuffen heller i dag. Jeg føler, at det er totalt meningsløst, at et hjemsendt folketings fremsætter udtalelser. Folketingsmedlemmer, partier og ministre kan udtale sig, men at folketinget, som er afskediget, skal fremsætte en udtalelse, anser jeg for meningsløst, og formular I A har ikke vor interesse. Vi stemmer blankt, det gør firkløveret, har vi jo hørt foreløbig de tre meddele, og vi gør det dels for at vise, at vi kan være enige, dels for ikke at lægge luft til socialdemokratiet. De to andre dagsordener vil vi lægge luft til ved at stemme nej tak.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Først til hr. Arne Melchior. Se, hvis fire partier danner en blok, så er jeg en lille smule nervøs for, at det kan blive svært at få et samarbejde over midten, fordi de fire partier vil have en tendens til at placere sig på et synspunkt, som ligger for langt til højre, således at det bliver besværligt bl. a. for socialdemokratiet at komme til en løsning med disse partier. Det var det, der var ved at ske. Det var derfor, det var nødvendigt at sige: vi

må snakke med de, jeg havde nær sagt fornuftigste partier eller de partier, der ligger nærmest midten, og prøve på at finde løsninger med dem.

Derfor, hvis vi efter dette valg skulle få en socialdemokratisk mindretalsregering, er det, at jeg på linje med hr. Hjortnæs er interesseret i at vide: optræder man så som en blok, hvilket vil besværliggøre løsningerne? Det er problemet.

Til hr. Ellemann-Jensen. Jeg var interesseret i de oplysninger, som jeg fik af hr. Ellemann-Jensen, og de gik jo på, at Helmut Schmidt havde forhandlet 200 timer med organisationerne. Hvad er det for nogle organisationer? Det skulle vel ikke være landsorganisationen i Tyskland, man har brugt så mange timer på at forhandle med? Med andre ord, det ser ud til, at Helmut Schmidt følger den fremgangsmåde, som jeg synes er hensigtsmæssig, at have en snæver kontakt til arbejdsmarkedet for om muligt at løse problemerne. Selve den vejledning, der lå for hr. Ellemann-Jensen, synes jeg altså var ganske god, og da jeg også har nogen kontakt med Helmut Schmidt, kan det jo godt være, enten at jeg har lært noget af ham eller måske omvendt.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg er glad for, at statsministeren tog ordet så fluks, og jeg vil ikke lade udfordringen ligge. Jeg kan ikke forstå dette med »danner en blok«. Statsministeren sagde: »Hvis fire partier danner en blok.« Vi har ikke meddelt, at vi har dannet en blok, aldrig nogen sinde, og det er andre, der taler om en firkant. Et firkløver er nu altså hverken kvadratisk eller rektangulært, men det har bløde, smidige linjer. Dette med blokdannelse har jeg berørt i formiddags, og jeg har spurgt, om ikke socialdemokratiet, ja, ethvert parti – og jo større jo mere naturligvis – er en blok i sig selv? Og har SV ikke været en blok? Hvorfor skal vi have det skældsord på ryggen, som man så selv må bære med på?

Så spørger statsministeren konkret, hvordan vi vil optræde, hvis det bliver en socialdemokratisk mindretalsregering. Det kommer selvfølgelig an på mange ting, den politik, der bliver ført, om det er i samarbejde med nogen og med hvem og om hvad osv. Men

[Arne Melchior]

jeg kunne lige så godt her, som andre har gjort før i dag, returnere spørgsmålet og sige: hvilke garantier kan en sådan firkløverregering få fra socialdemokratiet for, hvordan det vil optræde? Det kan vi jo heller ikke få nogen garanti om. Skal vi ikke give hinanden et gensidigt løfte om, at vi vil optræde sobert, ansvarsbevidst og loyalt i opposition til hinanden, ligesom vi har gjort det i samarbejde med hinanden? Det nytter ikke noget som helst. Vi ved, at vi lever i en dynamisk og hurtigt skiftende verden, så det kan ikke nytte at give løfter ud i fremtiden. Må jeg for syttende gang minde om de 6½ mia kr. Vi ved, at tingene kommer og arbejder med os, og de muligheder, der vil foreligge, vil være så få, og vi vil være så afhængige af hinanden i samarbejdet – det ved jeg at statsministeren selv mener og har givet udtryk for og praktiseret – at han kan stole på, at han ikke vil få ringere behandling af os, end han har givet os.

(Kort bemærkning).

Ellemann-Jensen (V):

Det, hr. Helmut Schmidt fortæller os, er, at han har brugt 200 timer om året i gennemsnit på at overtale fagforeningerne til at acceptere den politik, der er nødvendig. Der er en vis forskel på dette at lægge en politik frem og så overbevise fagforeningerne om, at den skal gennemføres, og så dette ikke at ville lægge noget frem, men vente og høre, hvad man eventuelt kunne tænke sig at ville acceptere.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg beder hr. Ellemann-Jensen lige erindre, at det er ikke så forfærdelig længe siden, der var en SV-regering i funktion. Det er ikke så forfærdelig længe siden, at den regering i fællesskab skabte en løsning på arbejdsmarkedet, som med større eller mindre tilfredshed blev accepteret af lønmodtagerne og deres organisationer. Hvem var det, der lavede et stort arbejde for, at det kunne lykkes? Det var bl. a. Anker Jørgensen, det var arbejdsministeren, og det var regeringen som helhed. Hvem var det, der i denne sal sagde, at det var en mager løsning, en af de bedste indkomstpoltiske løsninger, der var lavet i årtier? Så vidt jeg husker, var det hr. Ellemann-Jensen. Derfor kan det, vi har lavet i

fællesskab, vel ikke være så dårligt, at man skal kaste for meget smuds på det nu. Men vi står over for nye opgaver. Dem skal vi klare.

(Kort bemærkning).

Ellemann-Jensen (V):

Hvis statsministeren skulle have fået den opfattelse, at jeg vil forklejnne den indsats, han gjorde bl. a. ved den lejlighed, der blev nævnt, skal jeg omgående sige, at det var ikke min hensigt. Det var også derfor, jeg med omhu læste interviewet med Helmut Schmidt højt for hr. Hjortnæs, for man har jo indtryk af, at vi muligvis har en statsminister, der ikke har haft den fornødne opbakning til at fortsætte sine overtalesforsøg i den meget vanskelige situation, vi står i netop nu.

Gert Petersen (SF):

Jeg skal ikke blande mig i den botaniske diskussion. Min kundskab udi botanikken er også meget, meget begrænset, men jeg ved ikke rigtig, om man kan kalde en firkløver for en blok. Det har jeg nu aldrig hørt, men jeg ved i hvert fald så meget som, at det er én blomst. Det er muligt, at den er sådan blød i sine former osv., men det er én plante. Så meget ved jeg. Det synes jeg statsministeren skulle tænke på. Så kan statsministeren se, hvad han havde ud af sin taktik med at give efter for venstre i et forsøg på at splitte de borgerlige partier. Statsministeren har fået dem samlet som ikke tidligere inden for de sidste 5–6 år. Til lykke, statsminister!

Vi mødes efter valget, og så må vi jo se, hvordan det går med den blok, som nu har dannet sig med denne blomst. Jeg synes, den er noget giftig. Jeg indrømmer, at det er ultraditionelt for firkløvere, men så meget kender jeg dog til botanik, at jeg ved, der forekommer mutationer. Den er noget giftig, og vi skal fra SFs side gøre, hvad vi kan for at forhindre den i at sprede sine frø. Men jeg mener nok, at socialdemokratiet har et meget væsentligt medansvar for, at denne firkløver overhovedet er spiret frem. En firkløver, som hr. Glistrup ikke rigtig er med i, kan jeg forstå, men jeg mener alligevel, hr. Glistrup og hans parti er stærkt beslægtet med den.

Hvordan kan jeg nu vide noget som helst om det, for hr. Hjortnæs siger jo, at SF –

[Gert Petersen]

hvordan var det nu – er besat af det teoretiske uden jordforbindelse. Det synes jeg er en meget, meget selvkritisk bemærkning af hr. Hjortnæs, for det var en kommentar til en tale, jeg holdt, og som for de tre femtedele vedkommende bestod af citater af, hvad den socialdemokratiske regering og socialdemokratiske ordfører har sagt. Men jeg skal da i og for sig medgive hr. Hjortnæs, at når man ser på den virkelige verden, tyder de fleste citater af socialdemokratiske ordførere på, at man er besat af nogle mystiske teorier uden jordforbindelse, og resultatet er derefter. Hr. Hjortnæs er jo selv et fremragende eksempel på det. Hr. Hjortnæs bevægede sig før et års tid siden i en sådan grad i visionernes – jeg vil ikke sige teoriernes, det ville være synd for teoriene – i visionernes verden, at hr. Hjortnæs åbenbart nu er helt blændet af, hvad der skete dengang, og ude af stand til at erkende virkeligheden. Jeg husker, hvordan for ca. 13 måneder siden – det var dengang, denne regering blev dannet – hr. Hjortnæs optrådte i fjernsynet, og han blev endda præsenteret som en slags ordfører for socialdemokratiets venstrefløj, hvilket han dog bekedent benægtede at være. Da udtalte hr. Hjortnæs, at det var en stor ting, at denne SV-regering var blevet dannet, det var en historisk begivenhed, det var noget, som svarede til, da socialdemokratiet og det radikale venstre var gået sammen i 1930'erne. Stauings store værk skulle nu gentages med venstre i rollen som det radikale venstre. Sådan var hr. Hjortnæs' visioner. Vi var nogle andre, som ikke blot åndeligt, men sandelig også fysisk tog os til hovedet, for magen til mindre intelligent tale havde vi sjældent hørt, og begivenhederne har altså givet os ret kun 13 måneder senere. Og nu står hr. Hjortnæs og belærer mig om teori og verdensfjernhed osv. Jeg har rent ud sagt sjældent hørt noget så verdensfjernt som det, hr. Hjortnæs sagde for 13 måneder siden. O.k., det kan være, at jeg har hørt noget endnu mere verdensfjernt, nemlig det, der blev sagt i anden omgang her i dag af hr. Hjortnæs.

For det første mente hr. Hjortnæs, at SF har som hovedmål at give socialdemokratiet et tab, forskellen mellem KAP og SF er nok mindre end formodet. Forskellen er den helt fundamentale, at vi opfatter dansk arbejderbevægelse som en helhed og socialdemokratiet som det største parti inden for dansk ar-

bejderbevægelse, og vi vil bidrage til, at dansk arbejderbevægelse kommer til at føre en anden politik end den, den har ført de sidste 4–5 år. Det vil vi naturligvis bidrage til i samarbejde med kræfterne inden for dansk arbejderbevægelse, også socialdemokratiet. Der er en meget, meget stor forskel mellem os og KAP dér. Men det er klart, at den politiske linje må ændres, at de muligheder, som blev forspildt i sidste omgang, ikke må forspildes én gang til, fordi socialdemokratiet lader sig hypnotisere af højre side i salen. Derfor siger jeg, at det bør vælgerne på den ene eller anden måde belære socialdemokratiet om med passende pædagogiske midler.

Så siger hr. Hjortnæs, at det andet flertal eksisterede ikke. Jeg kan dokumentere, at det eksisterede. Hvis vi tager de to debatter, der er tale om, den skattepolitiske og den boligpolitiske, vil man konstatere, at den daværende skatteminister, da han opsummerede debatten i første omgang – Folketingstidende 1977–78, sp. 10147 – siger – jeg citerer:

»... jeg tror egentlig ikke, mange vil mod-sige mig, når jeg fremhæver, at der i folketin-get synes at være et flertal om i hvert fald 4 af de elementer, der er indgået i redegørelsen.«

Det var de fire vigtigste elementer.

Senere sagde den samme skatteminister, efter at man havde været igennem anden omgang af debatten – Folketingstidende 1977–78, sp. 10178:

»Min konklusion fra første indlæg, at der synes at være et smukt flertal for hovedprincippet, denne konklusion står uændret.«

Det var så det sidste, der blev sagt fra socialdemokratiets side i den sag, derefter blev den skrinlagt. Derefter blev den skattereform, som man kunne have gennemført, skrinlagt. Verdensfjern teori, ikke sandt? Her konstaterer skatteministeren: der er et smukt flertal for mine hovedsynspunkter. Det er klart, at der er indvendinger mod detaljer osv., osv., men der er et smukt flertal for hovedsynspunkterne. Og så sker der ikke mere. Ganske vist havde statsministeren i åbnings-talen samme år sagt: vi skal gennemføre en skattereform efter de og de principper. Skatteministeren konstaterede efter en debat her i salen: der er flertal for de og de principper. Og så sker der ikke mere. Verdensfjern teori, ikke sandt?

[Gert Petersen]

Med boligdebatten gik det lidt anderledes, fordi den daværende boligminister, hr. Ove Hove, åbenbart var mere politisk eller mindre politisk, jeg ved det ikke rigtigt, end den daværende skatteminister, hr. Jens Kampmann. For hr. Ove Hove tog overhovedet ikke stilling til i sine afsluttende bemærkninger, hvordan debatten var forløbet. Derfor måtte fru Kirsten Jacobsen fra fremskridtspartiet – Folketingstidende 1977–78, sp. 10245 – drage konklusionen. Hun sagde – jeg citerer:

»Nu plejer det jo at være god tone herinde, at når en minister får flertal for et forslag, så takker han for flertallet. Jeg ved ikke, om det var bevidst fra boligministerens side, at han ikke gjorde det, fordi boligministeren bevidst ikke ville finde ud af, at der rent faktisk var et flertal for hans forslag. Det kom man til at tænke på, når man sad og lyttede. Vi andre må jo konstatere, at boligministeren har et flertal for at gennemføre dette socialistiske forslag, som findes i hans redegørelse, hvis boligministeren vil begynde at tælle ovre fra den side af salen, hvor han sidder. Men jeg ved ikke, om tavsheden skal være et udtryk for, at det vil boligministeren ikke.«

Når man læser videre i debatten, finder man ingen kommentar fra boligministeren til disse ord fra fru Kirsten Jacobsen, hverken en godkendelse af dem, et dementi eller en benægtelse af dem. Der var åbenbart en frygt for at begynde at tælle ovre i denne side af salen for at se, om der var flertal. Disse to reformer kunne have været gennemført.

Så siger man: ja men de partier, med hvilke man kunne gennemføre dem, kunne man ikke gennemføre indkomspolitik med. Så siger jeg til gengæld, at socialdemokratiets ordførere i 1977–78 lagde så ufattelig megen vægt på, at man kun ville have indkomspolitik sammen med en skatte- og boligreform.

Hvordan kunne det så gå til, at man valgte partiet venstre, om hvilket man vidste, at man nok kunne få indkomspolitik, men ikke en skatte- og boligreform? Det vidste man nemlig fra socialdemokratiets side, og man skal ikke beskyldes partiet venstre for, at det har ført nogen bag lyset.

Det, man skulle have gjort, var naturligvis, at man skulle have sagt til de partier, sammen med hvilke man kunne have gennemført skatte- og boligreformen: I vil ikke være med

til en indkomspolitik, godt, lad os så forhandle. Hvad kan vi så gennemføre? For selvfølgelig skal der gennemføres en økonomisk politik, det kan ikke bare være gratis for befolkningen. Vi er inde i en dyb økonomisk krise, det er vi fuldkommen enige med socialdemokratiet i, også i, at det ikke kan være gratis, og at man i givet fald måtte have fundet ud af, hvordan man så kunne gøre. Det, som vi ikke ville være med til, var alt, hvad der smagte af indkomstindgreb, indgreb i dyrtidsregulering osv. Vi ville være med til en bolig- og skattereform, som der var flertal for, som erkendt af skatteministeren, og som påvist af fremskridtspartiets ordfører i spørgsmålet om boligreformen, og vi ville have været med til – og det ved hr. Hjortnæs udmærket – andre former for økonomisk politik, som godt kunne have medført og må medføre visse byrder for befolkningen, men socialt retfærdigt fordelt og derfor ingen indkomspolitik, intet indgreb i dyrtidsreguleringen, intet indgreb i overenskomster. Alt det ved hr. Hjortnæs udmærket, men han har bevæget sig ved hjælp af visionernes berusende virkninger ud i den rene teori og har forladt jordforbindelsen. Jeg håber meget, at valget genskaber socialdemokratiets jordforbindelse. Det er måske det, det hele drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Der er nogle afgørende ting, hr. Gert Petersen ikke vil forstå eller i hvert fald ikke vil acceptere. Det, jeg har sagt, og jeg har sagt det mange gange efterhånden, er, at det lader sig ikke gøre at lave dybtgående skattereformer eller boligreformer med et hold af partier, og når så man skal til at rette ubalancen i økonomien op, vil de samme partier ikke være med.

Hr. Gert Petersen og hans parti er løbet fra ansvaret igen og igen. Siden 1973 har de faktisk ikke været med på holdet, og de medlemmer af SFs gruppe og SFs parti, som var parate til at tage medansvaret også for en økonomisk politik, har man stiltfærdigt, jeg ved ikke med hvilke midler, sørget for ikke længere er i partiet.

Ja vel, siger hr. Gert Petersen, hvorfor henvender man sig til venstre, for man havde jo sagt, man ikke ville gå med til den ind-

[Hjortnæs]

komstpølitik, hvis man ikke kunne få nogle ting igennem på skatteområdet. Hr. Gert Petersen ved udmærket godt, at der i Marienborgaftalerne indgik en aftale om, at man skulle have en værdistigningsafgift på jord og fast ejendom, og at man skulle i gang med at begrænse den uindskrænkede ret til at fradrage renter af privat gæld. Tiden for SV-regeringen var ikke lang nok til at realisere denne målsætning, men for socialdemokratiet var det afgørende, at der netop på disse områder var en principiel enighed, og vi har grund til at tro, at det også var blevet praktisk politik, hvis tiden havde været lang nok.

Så siger hr. Gert Petersen, og det vil han gerne harcelere lidt over, at jeg havde nogle visioner om, at venstre ville indtage en rolle som den, det radikale venstre tidligere har indtaget. Det er ikke muligt for en ansvarlig socialdemokratisk bevægelse, der fører politik i dette folketing, at operere med politiske sværmere som hr. Gert Petersen og den gruppe, han nu repræsenterer. Det er ikke muligt, jeg beklager det, men det er ikke muligt. Den politiske kamp i Danmark er fortsat den, som den faktisk har været hele tiden, nemlig en kamp mellem socialdemokratiet på den ene side og de borgerlige politikere på den anden side. Vi har behov for i mange relationer at have en medspiller i den borgerlige blok, fordi vi har sværmere på venstrefløjen, som ikke er i stand til at bære det medansvar, der forudsættes, for at man kan fungere og have indflydelse i dette folketing.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg mærkede mig, at hr. Hjortnæs var meget optaget af en strid i socialistisk folkeparti for nogle år siden, en strid, som er fuldkommen overstået nu, hvilket hr. Hjortnæs sikkert beklager, og hr. Hjortnæs mente, at de fornuftige, de, der ville samarbejde med socialdemokratiet, var blevet udskilt. Jeg vil også meget gerne samarbejde med socialdemokratiet, men ikke på hvilke som helst betingelser, og jeg vil egentlig godt minde om, at en af dem, som meldte sig ud, hr. Poul Dam, i 1973 udtalte: vi er blevet snydt og bedraget. Hvem sagde han det om? Det sagde han om socialdemokratiet. Han sagde, at socialdemokratiet havde snydt og bedraget SF. Jeg var

ikke enig med ham på det tidspunkt. Jeg mente, at det var vores egen tåbelighed, hvis vi ikke havde opnået tilstrækkeligt i de forhandlinger, som vi dengang førte med det meget hårde og taktisk meget dygtige socialdemokrati, men jeg vil egentlig nok sige, at som det ligger i dag, synes jeg, vælgerne har en vis grund til at sige, som hr. Poul Dam sagde om socialdemokratiet i 1973.

Og så skal jeg lige sige om hr. Hjortnæs' rolle i hele denne sag om venstrefløj og højrefløj og sværmere osv., at hvis vi ser netop på den skattepolitiske debat – Folketingstidende 1977–78 sp. 10158 – så ser vi hr. Hjortnæs, der var ordfører, sige:

»Jeg vil tillade mig at udlægge hr. Christophersens og hr. Hagen Hagensens indlæg her i dag således, at man ikke vil afvise en drøftelse af rimeligheden i en ændring af de gældende fradragsordninger, herunder en begrænsning af rentefradragsretten. Jeg noterede mig selvfølgelig hr. Christophersens forudsætning for at drøfte en begrænsning i rentefradraget, men denne forudsætning udelukker efter min opfattelse ikke en drøftelse.«

Hvad sagde skatteministeren? Hvad sagde den daværende socialdemokratiske skatteminister? Han var måske en sværmer? Han sagde – Folketingstidende 1977–78, sp. 10156 – efter at han havde rost hr. Waldorff for venstresocialisternes måde at argumentere på:

»... men jeg synes ikke, det var helt rimeligt, at hr. Christophersen og hr. Hagen Hagensen« – de to medlemmer, som hr. Hjortnæs lige havde rost – »alene forfaldt til en gammel kritik af alt det, man ikke ville være med til, og glemte at fortælle, hvad man gerne ville være med til, og hvilke midler man gerne ville anvende.«

Mens hr. Hjortnæs fandt ud af, at manovre fra den side af salen havde været imødekommende og flinke og lagt op til en forhandling med socialdemokratiet, drog den daværende skatteminister den konklusion, at man havde været gode og afvisende og ikke ville tale om realiteterne.

Jeg tror, det siger en hel del om forholdene inden for socialdemokratiet, hvem der er sværmere, og hvem der er realitetspolitikere, men jeg tror bare, enden på det bliver, at der bliver vendt om på, hvem der er sværmere, og hvem der er realitetspolitikere. Jeg tror, at

[Gert Petersen]

befolkningen vil sørge for det, sådan at, som jeg sagde, jordforbindelsen bliver retableret.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg havde nær sagt: valgkampen er begyndt. Man må dog håbe for vælgerne og for det danske demokrati, at det bliver andre ting, nemlig det politiske grundlag, vi kommer til at diskutere, og ikke, om det er sværere eller andre, eller om hr. Hjortnæs er løbet fra det, der én gang er sagt. Det, der er kendsgerningen, er, at socialdemokratiet har bundet sig til borgerlige vurderinger og borgerlige løsninger, og det, kampen drejer sig om, er at prøve på at finde ud af, hvordan man presser det væk fra dem igen.

Ellers vil jeg godt sige først om udtalelserne for at huske dem, at jeg synes, det er tåbeligt i dag at fremlægge udtalelser. Uanset om vi vedtog en god udtalelse her, er vi klar over, der bare ville ske det med den dagsorden, at det er et nyt folketing, der skal gennemføre det, vi eventuelt var enige om. Derfor mener jeg, det er overflødigt, men da der nu ligger nogle, må man sige, at afværgedagsordenen fra hr. Hjortnæs henviser til statsministerens åbningsredegørelse. I den bekendtgjorde man SV-regeringens fallit, og det var jo godt, det kunne vi stemme for, men den gør det på et helt fejlagtigt grundlag, økonomisk osv., og derfor er det vor opfattelse, at denne redegørelse var skrevet af SV-regeringen, det var deres sidste toner, og derfor må vi stemme imod den.

Skal vi endelig fortsætte med at være med i dette legeri om dagsordener, må vi sige om den fra fremskridtspartiet, at vi er da enige om, at folkepensionisterne og andre, der er ramt af de store varmeregninger, skal have hjælp, men vi ønsker absolut også at markere, at det vil man ikke få ved at støtte fremskridtspartiet, så vi vil også stemme imod den dagsorden.

Den af hr. Ib Christensen foreslåede dagsorden om de samfundsskabte værdistigninger vil vi stemme for.

Så vil jeg godt sige, at det fremgik tydeligt af statsministerens bemærkninger, at det var en appel til de borgerlige partier: vær ikke for slemme i valgkampen! Hold jer nu lidt i ave, for ellers bliver det svært at samarbejde bagefter! Men hvad var det, man skulle samarbejde om? Hverken statsministeren eller

den socialdemokratiske ordfører har sagt noget om, hvad de ville. Men når man taler om samarbejde med firkløverpartierne, må det vel være den politik, de har lagt frem, altså den politik, som vender sig imod arbejderklassen. Det er det, man vil samarbejde med dem om. For det, de skulle holde sig i ave med, var jo at samarbejde med fremskridtspartiet. Så langt skulle man altså ikke gå. Men man kunne godt blive accepteret, hvis man ville holde sig til lønstop, indgreb i dyrtidsreguleringen, angreb på dagpengebetalingen og det sociale system, som man også ville være med til at angribe. Her kunne der komme fodslag, her ville man gerne være med.

Jeg vil da godt sige til statsministeren, som var lidt forbavset over, at hr. Ellemann-Jensen havde glemt den indsats, der blev gjort ved overenskomstafslutningen, at ingen har vist glemt, at arbejdsministeren og statsministeren brugte megen tid på at overbevise fagbevægelsen om, at den nu skulle affinde sig med et nyt overgreb. Det husker i hvert fald nok mange i arbejderbevægelsen. Men der er jo også en gammel lære, der siger, at rækker man fanden en lillefinger, vil han have hele hånden. Det burde også være en lære for statsministeren. For det er rigtigt, at det beskidte arbejde, der blev udført ved overenskomstafslutningen, blev udført af socialdemokratiet, af statsministeren, på venstres bestilling, men det er klart, at dermed er man da ikke tilfreds. Der skal tages nye skridt. Der skal skæres dybere, og derfor er man ikke tilfreds. Derfor skal der ofres endnu mere tid på at overbevise fagbevægelsen om, at den må opføre med at være i opposition til borgerlig politik.

Jeg må også henvise til bemærkningerne om at være forvirret. Hvad er det, man er forvirret over? Det er uenigheden i den borgerlige flok. Det er det, man i og for sig er forvirret over. Ja men er det det, det gælder? Er man egentlig usikker over for, hvad det er for en retning, den politik har, som firkløverpartierne vil føre? Alle kan vist se, at i den økonomiske politik, som firkløverpartierne lægger frem, er retningen vendt imod arbejderne, imod arbejderklassen. Det er det afgørende i den, og det burde ikke skabe forvirring. Vi er ikke forvirrede, men vi er harmfulde over reaktionens frækhed både herinde i folketinget og ude i befolkningen, og vi er

[Jørgen Jensen]

også harmfulde over socialdemokratiets svag-
hed. For reaktionen kunne ikke være fræk,
hvis socialdemokratiet ikke åbnede op. Hvis
ikke de hjalp dem med at passivisere dele af
fagbevægelsen, kunne den ikke træde op
med den politik. Så havde den ikke mulighed
for at føre den igennem. Hr. Hjortnæs siger,
at der er ingen nemme løsninger, men der er
retfærdige løsninger. Var det retfærdige løs-
ninger, SV-regeringen gennemførte? Var det
retfærdigt at afslutte nogle forhandlinger på
Marienborg og sige, at stram indkomspolitik
betyder også indgreb over for dem, der spe-
kulerer i værdistigning på jord og fast ejen-
dom? Jeg diskuterede det umiddelbart efter
disse forhandlinger, også med hr. Hjortnæs,
og da var vi enige om, at de var ikke så me-
get værd. Men ikke alene var de ikke så me-
get værd, de kom ikke på bordet, og det har
jeg sagt én gang i dag. Forslaget var jo færdigt.
Det var helt klart til at lægge frem til
behandling her i folketinget, men det kom
ikke. Nu siger man et år efter: ja men vi
havde ikke tid til det. Det var ikke et spørgs-
mål om tid. Det var reelt, fordi venstre ikke
ville have det. Man ville ikke have det på
bordet, det skulle ikke gennemføres. Det er
sandheden om, hvad der er retfærdighed.
Der var ikke noget retfærdigt i SV-regerin-
gens politik. Der er heller ikke nogen retfærdig-
hed i den politik, firkløveret har lagt
frem, og som socialdemokratiet her i dag
åbenlyst har sagt at det vil støtte efter valget
den 23.

Så siger man: ja men det er, fordi der ikke
er et andet flertal. Det eksisterer ikke. Der er
ikke andre muligheder. Ja men hvis socialde-
mokratiet vil se bort fra, at der er andre mu-
ligheder, vil det også sige, at man egentlig
burde sige til arbejderne nu i denne valg-
kamp, at så er der heller ikke mulighed for
at gennemføre vores politik. For I kan ikke
gennemføre den politik, der også har været
nævnt på boligområdet, på skatteområdet og
på mange andre områder, sammen med re-
præsentanterne for den borgerlige fløj. Det
kan I ikke.

Og så siger man, at man kan ikke samar-
bejde med nogen, der kun vil give penge ud
og ikke vil være med til at sikre veje til at få
dem ind igen. Dertil må jeg sige: hvor meget
har man egentlig ofret af tid på at forhandle
med venstrefløjen fra socialdemokratiets si-
de? Vi har i hvert fald aldrig været indbudt

til forhandlinger. Man har ikke forhandlet
med os. Man har kunnet ofre timer, ja dage
og nætter på at forhandle med de borgerlige
partier, som man vidste for 99 pct.s vedkom-
mende ikke ville acceptere socialdemokrati-
ets politik. Da kunne man forhandle. Da
kunne man give køb blot for at komme til
enighed. Men det viser også noget om, hvor
svært det er at rykke socialdemokratiet væk
fra den vej, man er slået ind på, og få det til
at føre en politik på arbejderbevægelsens
grundlag.

Jeg vil også godt sige et par bemærkninger
til hr. Wilhjelms, som nævnte de kommunale
forlig, som var indgået. Det var for at drive
socialdemokratiet væk fra de borgerlige, og
det er rigtigt, at man er absolut ikke i de for-
lig kommet så langt, som det var ønskeligt.
Man fik ikke socialdemokratiet så langt i
København, i Århus og i Roskilde, som der
havde været mulighed for, men man fik dem
væk fra et samarbejde med partiet venstre og
de borgerlige i de kommuner. Og hvad var
egentlig alternativet? Ja, her i folketinget kan
vi jo se det og diskutere det i dag. Men tager
vi situationen i Farum, hvor socialdemokrati-
et forlod et nogenlunde retfærdigt flertal for
at gå i samarbejde med partiet venstre, kan
vi nu i radio og på anden måde høre, at det
kommunale arbejde er slået i stykker, fordi
man fører en så reaktionær kurs, at alle må
rejse sig imod den. Man siger, at man må for
Guds skyld skifte den kommunistiske for-
mand for skoleudvalget ud og få en venstre-
mand, Brixtofte. Det er da interessant, at so-
cialdemokratiet mener, også på baggrund af
de debatter, der har været ført herinde om
skolepolitik, at det er bedre end at føre poli-
tik på det grundlag, kommunisterne har lagt
frem.

Det er svært, men det er også bevis for, at
der er nogle, der godt vil være med til at gå
en anden vej, også selv om det betyder, at
man bliver angrebet, som det nu er sket fra
hr. Wilhjelm's side.

Det, der er opgaven i denne valgkamp, er
at vise arbejderklassen, at der er andre mu-
ligheder. Jeg har nævnt de 7 punkter tidlige-
re i dag, som viser, hvad vej man bør gå, og
det drejer sig altså også om, at socialdemo-
kratiet bliver tvunget ind på den rigtige vej.
Men jeg må sige, at diskussionen i dag un-
derstreger, at det sker ikke ved taler herinde,
det sker kun ved, at arbejderklassen rejser sig

[Jørgen Jensen]

ude på arbejdspladserne og i og for sig bruger de samme metoder, som SV-regeringen har gjort, blokerer, laver fysisk blokade. Det har man ret til i lige så høj grad som politikerne herinde, der blokerer for løsninger, der bærer fremover. Jeg tror, at den eneste vej for at få ændret holdningen politisk er en større aktivitet i arbejderklassen, og jeg kan henvise til det, som hr. Kaj Hansen har lagt frem. Vi vil også sikre, at de krav, vi har rejst her, bliver folkekrav, som gør det endnu vanskeligere for socialdemokratiet at fornægte deres egen politik.

Ole Vig Jensen (RV):

Dagens debat har ikke skabt større klarhed over de politiske muligheder, der måtte være til stede efter valget, og naturligvis af gode grunde. Det er også kloge ord, der er sagt, når man minder om, at vi naturligvis må afvente vælgerne afgørelse.

Alligevel er der kommet nogle interessante betragtninger frem i dagens løb. Jeg har sidst hæftet mig ved de advarsler, som socialdemokratiet har givet det borgerlige firkløver mod at skride for langt til højre, og omvendt det borgerlige firkløvers advarsel til socialdemokratiet om nu ikke at skride for langt til venstre. Der er åbenbart i den måde, man foreløbig har ønsket at dele sig op på, en frygt for, at det kunne betyde, at den modsatte part gled ud til enten højre eller venstre. Det har egentlig undret mig, at ingen af de partier, der her er tale om, har slået på muligheden af at samle sig omkring midten i dansk politik og løse de opgaver, som en række af de partier, der befinder sig dér, tidligere har kunnet gøre det.

Jeg vil godt sige til hr. Ellemann-Jensen, som i sit første indlæg sagde, at firkløverpartierne er de eneste, der har fremlagt seriøse løsninger, at det forekommer mig at være en meget flot bemærkning. For det første fordi jeg mener, at andre partier på lignende måde har fremlagt forslag, vi har i hvert fald gjort det fra det radikale venstres side, og det har været en seriøs fremlæggelse. Men det undrer også, fordi der, som det er fremgået af dagens debat, ikke er tegnet noget klart billede af, hvad firkløverets politik er. Det er dér, det radikale venstre naturligvis har udtalt sig kritisk over for den hurtige genetablering af firkløverpartierne.

Det mest interessante i den forbindelse er vel i virkeligheden også, at firkløverpartierne, hvis de stiller op som et alternativ til socialdemokratiet, kun kan komme til magten med fremskridtspartiets støtte og formentlig kun kan bestå med fremskridtspartiets støtte. Hvis det er rigtigt, har det i hvert fald været med til at afklare det radikale venstres stilling.

Egentlig beklager vi denne udvikling, for vi har fra mit partis side så ofte gennemført væsentlige politiske beslutninger og også reformer sammen med både venstre og de konservative. Men de har altså valgt en anden politik til det forestående valg. Vi efterlyser stadig væk, synes jeg, svar på det interessante spørgsmål: hvad er det for en politik, firkløverpartierne kan tilbyde vælgerne efter valget som en ny regering? Det radikale venstre går foreløbig til valg på sit program og vil naturligvis så se efter valget, på hvilken måde vi bedst kan sikre at få gennemført de politiske synspunkter, som vi er gået ud til vælgerne med.

Jeg har en enkelt bemærkning i tilslutning til dette til hr. Arne Melchior, som også følte det som lidt af en bebrejdelse, tror jeg, at vi efterlyste en politik, en firkløverpolitik. Hr. Arne Melchior forsvarede sig med, at sådan en politik aftalte jo heller ikke socialdemokratiet og venstre. Hvorfor kommer man så nu og forlanger det af firkløverpartierne? Ja men det var jo det, jeg sagde i min tale, at det var den lære, vi gerne skulle drage af SV-regeringsdannelsen, at når man ikke aftalte et holdbart og langsigtet program, så går tingene galt. Derfor kan man ikke bruge det som nogen undskyldning for ikke at gøre det. Jeg synes, det er meget væsentligt også for det vigtige arbejde, der skal foregå her i tinget efter valget, at vi ved, hvad det er, partierne står for.

Må jeg sige med henblik på de dagsordener, der er fremsat, og som vi ikke er spor imponerede af i det radikale venstre, at vi føler, det nærmest er en lille smule utidigt at fremsætte dagsordensforslag til et folketing og til en regering, som ikke er i stand til at fungere og ikke kan handle. Men vi ville under alle omstændigheder have afvist fremskridtspartiets dagsordensforslag, vi kunne have stemt for retsforbundets, vi har udtrykt de samme ting her i dag, men vi vælger at stemme for den afværgedagsorden, som er

[Ole Vig Jensen]

fremSAT af hr. Hjortnæs. Jeg går ud fra, at den naturligvis tager statsministerens, regeringens, redegørelse til efterretning, og jeg tillader mig et kort citat fra statsministerens åbningstale. Det lyder:

»Situationen er så alvorlig, at vi ikke kan regne med, at gradvise periodiske tilpasninger af den karakter, vi har kendt i de senere år, vil kunne løse opgaven. Det er nødvendigt, at der gennemføres et sæt af økonomisk-politiske foranstaltninger, som er af mere permanent og langsigtet karakter, og som kommer til at berøre stort set alle sider af det økonomiske liv.«

Den karakteristisk af situationen kan det radikale venstre tilslutte sig, og derfor kan vi stemme for regeringens dagsordensforslag, og vi tager naturligvis til efterretning, at de to partier i den samme åbningstale erkender, at de ikke har kunnet nå til enighed om, hvordan det skulle gøres.

Det, jeg synes er en lille smule interessant, er nu, hvordan venstre stiller sig, idet man ikke har sagt noget om, hvordan man vil forholde sig til de foreliggende dagsordener. Men jeg tager det naturligvis som givet, at venstre slutter op om regeringens åbningstale. Vi støtter fra det radikale venstre den dagsorden, der er fremsat.

Jens Møller (KrF):

Kristeligt folkeparti er modstander af de dagsordensforslag, der er kommet. Vi synes ikke, det er det rimelige tidspunkt at fremsætte dagsordensforslag på. Det er jo kun det af hr. Hjortnæs fremsatte forslag, der vil komme til afstemning, så vi vil bare undlade at stemme for derved at vise, at vi ikke vil ind i dette dagsordenshaløj på nuværende tidspunkt. På det punkt er vi altså også på linje med de tre andre af firkløverpartierne.

Så vil jeg da gerne sige tak til statsministeren for de positive ord, som han kom med i sine indlæg. Jeg synes, at jeg på dem kunne høre et oplæg til et positivt samarbejde, når firkløverregeringen forhåbentlig engang er dannet.

Statsministeren var bare noget ængstelig med hensyn til firkløverets forhold til fremskridtspartiet. Jeg tror, jeg kan sige det på den måde, at så vidt jeg kan se, vil det forhold nok blive nogenlunde det samme som det, socialdemokraterne har til sin venstrefløj

ude omkring, altså kommunisterne, VSerne osv. Jeg tror, det vil blive nogenlunde det samme forhold, og det må jo berolige statsministeren ganske gevaldigt.

Men så hørte vi lige, at den radikale ordfører for et øjeblik siden sagde, at der ikke var blevet skabt nogen klarhed i dag. Det forstår jeg overhovedet ikke. Jeg synes da, der netop er skabt ganske klare forhold her i dag. Vi kan se, at der er en venstrefløj og en højrefløj, og så er der et par enkelte satellitpartier, der sådan futter rundt, men ud over det er der to grupperinger omkring midten, lige på hver sin side af midten måske. På den ene side har vi socialdemokratiet, måske suppleret af de radikale, det ved vi ikke helt endnu, og på den anden side har vi så firkløverpartierne stående. Det er de to realistiske muligheder, der er; og det, vælgerne reelt skal stemme om og afgøre, er, hvilken af disse to grupperinger de vil have til at danne regering i Danmark fremover i de kommende år. Jeg kan ikke se andet, end at det er ganske klart, sådan er det. Og så vil jeg da også håbe, at uanset hvad resultatet bliver, må der efter et valg kunne blive et samarbejde, et fornuftigt samarbejde, mellem de to grupperinger. Det tror jeg vil være til lykke for Danmark.

Jeg tror ikke, man skal stille spørgsmålet nu i dag, om man vil samarbejde. Vi står i en valgssituation, den kan være ophedet, men jeg har den tiltro til midterpartierne i denne sal, at når vi kommer over valget og der kommer lidt mere rolige politiske forhold, vil der kunne skabes det nødvendige samarbejde, ganske enkelt fordi situationen er så alvorlig, at det ville være ganske uansvarligt, hvis det ikke var tilfældet.

Ib Christensen (DR):

Sidste torsdag, da regeringen afgik ved døden, var der, efter hvad pressen skriver, en TV-journalist, der med nogen forargelse i stemmen beskrev, hvorledes udenrigsministeren i den afdøde eller afsjælede regering havde travlt med at danne en ny regering. Det blev kommenteret af denne TV-journalist med, at liget var jo ikke engang blevet koldt endnu. Jeg synes, det i hvert fald hos hr. Jens Møller burde give anledning til overvejelse, at man i en tilstand, hvor sjælen altså ikke er faret til himmels, eller hvor SV-regeringens

[Ib Christensen]

sjæl end farer hen, havde så travlt med at danne en ny regering. Sjæl havde regeringen måske ikke engang, ånd måske heller ikke, men i hvert fald mening havde den ikke, og det blev så bekræftet i torsdags.

Det er blevet konstateret, at vi ikke ved, hvad en sådan firkløver- eller VCQM-regering vil stå for. Ja men det ved vi jo alt om. Hr. Arne Melchior kom jo til at beskrive situationen, som den er eller vil være efter valget. Enten får vi en firkløverregering, der støtter sig på socialdemokratiet og det radikale venstre, eller også får vi en socialdemokratisk, eventuelt socialdemokratisk-radikal regering, der støtter sig på de 4 firkløverpartier. Og så kan man jo gætte sig til, hvilken politik der så bliver ført. Det bliver altså stort set nøjagtig den samme politik, der er ført i denne valgperiode og de nærmeste år før. Det kan da ikke være et spørgsmål, man kan stille. Det er da at føre vælgerne bag lyset, som om der var nogen forskel på det. Der kan jo oven i købet være den situation, at hvis vi skulle få en firkløverregering, måtte den give væsentlige og afgørende indrømmelser til socialdemokratiet, for at et socialdemokratisk oppositionsparti kunne holdes til at støtte denne regering. Den ville altså formentlig føre mere socialdemokratisk farvet politik end en socialdemokratisk mindretalsregering støttet af VCQM-partierne, fordi socialdemokratiet så over for LO og ligesindede kunne sige: ja men se, vi har dog regeringsmagten, og derfor kan socialdemokratiet føre en mere borgerlig politik end en firkløverregering. Så »paradokst« kan det være. Det er set før i Danmarkshistorien, så jeg synes ærlig talt, at de politikere, der kører dette taburetspil med disse bogstavlege, og de medier, der formidler dem så ukritisk og så stort, gør valgkampen underlødige, og de bidrager til, at folk ikke diskuterer de reelle problemer og de reelle løsninger på problemerne og de alternativer, der er til de 6 fallerede partier.

Statsministeren forsvarede sin nu afsjælede regering med naturgassen, efterlønnen osv., som om disse ting ikke var blevet vedtaget alligevel. Jeg synes, hr. Arne Melchior udmærket beskrev, at de gode ting, regeringen har gjort, var blevet gennemført alligevel. De dårlige ting kunne vi jo have undværet, og alle de ting – og det er måske værst – regeringen ikke gjorde, blev ikke gjort bl. a.

på grund af regeringspartierne indre uenighed.

Så siger statsministeren, at vi har 50.000 færre arbejdsløse nu. Ja, hvorfor? Fordi 38.000 er gået på efterløn siden årsskiftet. Og statsministeren fortier, at hans regerings egne økonomer regner med 200.000–250.000 arbejdsløse næste år. Det siger nok så meget om regeringens arbejdsløshedspolitik.

Så siger statsministeren: ja men det er oliepriserne skyld. Havde vi ikke fået de oliepriser, havde vi ikke været i denne situation, havde man endog kunnet overholde aftalerne på Marienborg med hensyn til betalingsbalanceunderskuddet. Og hvad er kendsgerningerne dér? De er, at i første halvår 1978 importerede vi for 45 mia kr. I første halvår 1979 importerede vi for 51 mia kr., altså en nettoimportstigning på 6 mia kr., hvoraf 1,9 mia kr., mindre end en tredjedel, skyldes olieprisstigninger. Derfor er det simpelt hen i strid med kendsgerningerne at fremstille det, som om det er olieprisstigningerne og dem alene, der har væltet spillet over ende. Det er en forfejlet politik, der har gjort, at Danmark under ugunstige konjunkturer, herunder olieprisudviklingen, har været ude af stand til at hamle op med problemerne.

Så mente hr. Arne Melchior, at regeringens løfte om folkeafstemning om a-kraft måtte falde bort nu. Det synes jeg skal med i valgkampen, og jeg kunne godt tænke mig at spørge socialdemokratiet og venstre, om de også efter valget vil være med til aktivt at gennemføre, at folket får en folkeafstemning omkring dette spørgsmål. Jeg synes ikke, det skal have lov til at hænge i luften, at i og med regeringens fald er dette løfte til befolkningen bortfaldet. Ellers kunne det jo ske, at vi i det nye folketing får mindre end en tredjedel, der vil gå ind for folkeafstemning om kernekraft, og det ville være at føre vælgerne bag lyset. Der må være klarhed her inden valgdagen om dette vigtige spørgsmål.

Så siger statsministeren, at man ikke skal føre valgpropaganda imod organisationerne. Jeg har ikke observeret, at nogen i dette folketing har ført propaganda imod organisationerne, heller ikke i valgkampen. Nej, det, vi kritiserer, er, når nogle partier inklusive socialdemokratiet, inklusive venstre, inklusive det konservative folkeparti bringer sig i økonomisk og politisk afhængighed af organisationerne og fungerer som håndlangere for

[Ib Christensen]

særinteresser. Det har vi kritiseret. Jeg forstår da godt, at organisationerne vil have hånd i hanke med skattepolitikken, med boligpolitikken, med erhvervs politikken, når statsmagten gennem regering og folketing blander sig i tingene, som er erhvervslivets og organisationernes egne anliggender. Det er da klart. Jeg forstår godt organisationernes synspunkt. Det, der er anstødeligt, er, at nogle partier gør sig til vasaller af organisationerne. Det er jo en reel forklaring på, at regeringen brød sammen.

Så siger hr. Hjortnæs: hvad vil en firklovreregning? Vil den f. eks. stoppe prisstigningerne på landbrugsvarer? Vil den bruge Danmarks magt til at nedlægge veto mod prisstigninger på landbrugsvarer i EF?

Det kan jeg svare på på den måde, at det vil en sådan regering næppe, og det ved hr. Hjortnæs også. Det har en socialdemokratisk regering jo heller aldrig nogen sinde gjort. En dansk regering har aldrig nogen sinde nedlagt veto mod noget som helst i De europæiske Fællesskaber, heller ikke mod en inflatorisk og for dansk landbrugserhverv meget farlig højprispolitik.

Og så endelig til det andet flertal. Jeg synes, hr. Gert Petersen med udmærket dokumentation skabte klarhed over, hvad der er af realiteter, nemlig at det flertal, der er i dette folketing og vel også uden tvivl i det nye, hvis socialdemokratiet vil være med, for en dybtgående skatte- og boligreform ikke har manifesteret sig, fordi socialdemokratiet valgte at prioritere indkomspolitik o. lign. højere. Jeg vil videre sige, at der er ingen af de partier, der tilbød socialdemokratiet et alternativt flertal som sidste advarsel før dannelsen af SV-regeringen, der har sagt, at de ikke vil samarbejde med socialdemokratiet om jordpolitik, boligpolitik og andre ting, hvor de fire partier kunne blive enige. Naturligvis ikke. Vi kunne endda acceptere, at socialdemokratiet, hvis man nu synes, der skal føres indkomspolitik, ville gøre det med andre flertal. Det er ikke dér, problemet har ligget. Jeg ved godt, at man fra nogle af de borgerlige indkomspolitiske partier har sagt, at hvis man er så stygge, at man går hen og griber ind mod jordprisstigningerne ved nogle afgifter og den slags ting og laver skattereform, der sanerer nogle fradragsfiduser, så ville man sandelig ikke føre indkomspolitik sammen med socialdemokratiet. Socialdemo-

kratiet kunne jo lade det komme til en prøve, men det har man aldrig forsøgt, og den dag Dansk Arbejdsgiverforening, Industrirådet og Landbrugsrådet finder, at indkomspolitik er nødvendig og rigtig, så mener venstre og konservative, centrum-demokrater og ligesindede nøjagtigt det samme. Derfor skal man slet ikke bekymre sig for, at man ikke kan få flertal for indkomspolitikken, hvis man laver det andet. Men det, der er det centrale, er, at man end ikke ville forhandle med os, ikke en drøftelse, ikke en orienterende snak overhovedet har man villet have, og det bør vælgerne vide, sådan at et eventuelt valgresultat for socialdemokratiet, der ikke er helt ødelæggende for det, ikke bliver taget til indtægt for en fortsættelse af den politik, der indtil nu er ført.

Jeg har et par ganske korte bemærkninger til hr. Glistrup. Hr. Glistrup siger, at det er asocialt med en jordbeskatning, men alle undersøgelser viser, at jordbeskatning er en fordel fremfor indkomstskat for alle erhvervsaktive borgere, navnlig dem, der er besiddelsesløse, og dem, der har de lavere indkomster, modsat momsens og afgifterne, som hr. Glistrup og hans parti er tilhængere af, fordi ingen anden beskatningsform vender den tunge ende nedad, som de gør.

Så siger endelig hr. Glistrup – og det skal være min sidste bemærkning til ham – at der er jo blot tale om inflationsstigning. Jeg står her med de offentlige jordvurderinger fra 1950 til 1975. De viser, at mens gennemsnitstimelønnen i håndværk og industri er 11-doblet og forbrugerpriserne er 4-doblet, er priserne på byggegrunde under 2.000 m² blevet 25-doblet. Altså kan man konstatere, at der her ligger en selvstændig inflationskilde og den stærkest virkende af alle.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Hr. Jørgen Jensen og nu sidst hr. Ib Christensen sagde, at man ikke har gjort forsøg fra socialdemokratiets side på at inddrage partier fra venstrefløj – jeg ved nu ikke, om man kan henregne hr. Ib Christensen til venstrefløj – i forhandlinger. For det første vil jeg sige til det, at vi ved jo, hvilke partier der stemmer for finanslovsforslaget, og hvilke partier der ikke gør det. Dermed har vi i virkeligheden fået opdelt partierne her i folke-

[Hjortnæs]

tinget i partier, der er ansvarlige, og partier, der ikke er det. Det er det første, vi ved.

Dernæst har vi fået tilkendegivelse, jeg ved snart ikke hvor mange gange, af uviljen til i det hele taget at medvirke til at rette økonomien op. Man har en eller anden fantastisk forestilling om, at landet er helt anderledes indrettet, og at det er nogle helt andre økonomiske regler, der gælder. Det kan man da godt hygge sig vældigt med at tage nogle diskussioner om, men det har ikke noget med realiteterne at gøre.

Endelige vil jeg sige til hr. Ib Christensen, at vi havde jo den oplevelse under SV-regeringen at skulle prøve at køre en bådafgift gennem folketinget. Vi havde en drøftelse med SF, og nu er jeg ked af, at hr. Gert Petersen og fru Ebba Strange ikke er her. Jeg har ført forhandlinger med fru Ebba Strange og med hr. Ole Olsen, og vi var nået til enighed om, på hvilket grundlag de kunne medvirke til at gennemføre en bådafgift. Men så kom den politiske sværmer hr. Gert Petersen hjem og sagde, at det kunne man sandelig ikke, og resultatet blev altså, at SF, på trods af at der forelå et forhandlingsresultat, alligevel ikke ville medvirke. Det siger noget om, hvad det er for partier, vi har med at gøre på den kant.

(Kort bemærkning).

Ib Christensen (DR):

Kun den bemærkning til hr. Hjortnæs, at som et ansvarligt parti stemmer retsforbundet altid for finanslovsforslaget. Det har vi altid gjort.

Wilhelm (VS):

Jeg har først en bemærkning til DKP.

Hr. Kaj Hansen startede jo en underskriftindsamling her i dag om ekspropriation af Nordsørettighederne. Det er næppe nogen hemmelighed, at VS er aldeles enig i den hensigt. Vi har før nogen andre fremsat forslaget om ekspropriation, vi har gentaget det nogle gange, vi har arbejdet for det på mange sæt.

Men jeg må alligevel sige, at selv om jeg forstår, at DKP forrige mandag havde behov for at tale om noget andet, efter at der var gået 3 centralkomiteemedlemmer dagen før, så er jeg oprigtigt ked af, at det lige præcis var den måde, man skulle aflede opmærk-

somheden på. Jeg mener, at dette krav om ekspropriation af Nordsørettighederne, som siden vi sidst fremsatte forslaget i 1976, har bredt sig solidt ved et grundigt arbejde, som jeg nok tror at vi har medvirket en del til i hvert fald, som har bredt sig i en sådan grad, at kravet f. eks. er stillet på lederplads i Information, i Ekstra Bladet, i Politiken, og ingen af dem havde interesse for det for 3 år siden, at dette krav nu bliver partiegoistisk monopoliseret, og man må vide, at det kun bliver en brøkdel af de underskrifter, man kunne have samlet, hvis man ikke havde drevet partiegoistisk taktik på sådan et spørgsmål.

Og så til – det må især blive socialdemokratiet. Jeg synes, det var interessant, at vi dog så klart i denne her debat – det havde jeg oprigtigt talt ikke ventet – fik erklæringer fra socialdemokratiet, både fra den politiske ordfører og fra statsministeren, om, at samarbejde til venstre er udelukket på forhånd, og at ikke bare samarbejdet til højre er en mulighed, men at man ligefrem angler efter det og opfordrer til nu ikke at slå skår i noget som helst under valgkampen. Det bekræfter – det er jeg ikke spor glad for, men det gør det altså – den vurdering, VS har anlagt, når det drejer sig om det såkaldte andet flertal og dets muligheder. Disse muligheder eksisterer ikke, og når de ikke eksisterer, er det, fordi og kun fordi socialdemokratiet ikke under nogen omstændigheder er indstillet på at benytte eller bare undersøge disse muligheder.

Socialdemokratiet er på forhånd parat til at erklære sin største vilje til at samarbejde – man stiller såmænd ikke engang en bådskat i vejen, så kunne det efterhånden blive lidt svært for hr. Hjortnæs at finde nogen som helst at samarbejde med – med partier, som ønsker dyrtidsreguleringen ødelagt, med partier, som kræver kraftige reallønsreduktioner, med partier, som kræver atomkraft for enhver pris, med partier, som i det hele taget har stået for den højredrejning herhjemme, og som ikke indeholder noget som helst bolverk imod det yderste højre, hr. Glistrups parti. Det er man parat til, det erklærer man sin beredvillighed til, men på forhånd siger man klart og tydeligt: der kan ikke samarbejdes med partierne til venstre for socialdemokratiet.

[Wilhelm]

Jeg synes, det i det mindste er godt, at det er blevet så tydeligt. Jeg mener, at de menige socialdemokrater skal lægge mærke til det her. Det er blevet tydeligt, at kun ved en øretæve til socialdemokratiet og en fremgang på venstrefløjen vil socialdemokratiet måske føle sig tvunget – det er i hvert fald ikke af tilbøjelighed – til at se på andre muligheder.

Hr. Hjortnæs forsøger at begrunde det endnu en gang – og det falder jo ynkeligt sammen: det kan ikke nytte noget med de dér, der ikke vil tage det sure med det søde. Det er den sædvanlige melodi hos hr. Hjortnæs og hos andre socialdemokrater for den sags skyld. Det er urigtigt. Det er ganske enkelt urigtigt. Hvad der er rigtigt, er, at vi ikke medvirker til noget som helst indkomstpoltisk, og vi medvirker ikke til ØD.

Det er jo socialdemokratiet, der snævrer det sure og det søde ind på den måde, for hvis man ser på, hvad vi rent faktisk har lagt på bordet, så er det ikke noget med udelukkende at gøre godt og give penge ud og give gaver osv. Jeg kan sige sammenfattende, at f. eks. de beskæftigelsesforanstaltninger, som vi har foreslået, sikring af boligbyggeri, bedre offentlig service osv. osv., alternativ energiforsyning, de er økonomisk fuldt og helt dækket ind ved den sparede arbejdsløshedsunderstøttelse og ved den tvungne forbrugsomlægning, der ligger i dem, når vi bruger påbud, når det drejer sig om energiforanstaltningerne. Dér tvinger man folk til at lægge forbruget om til fordel for oliebesparelser og til ulempe for bilimport, og hvad det nu ellers var, de ville have brugt disse penge til. Der er økonomisk dækning for de forslag.

Derudover ved hr. Hjortnæs jo udmærket godt, at vi til enhver tid er parate til – det er der flere partier der er, en hel del af dette er nævnt i firepartierklæringen – at gribe ind over for kapitalgevinster, at gribe ind over for skattefiduser, at tage fat omkring de private fonds, at tage fat omkring kapitalpensionerne osv., osv., og sidst, men ikke mindst, at skaffe Nordsøenergien tilbage til det danske samfund, tage det ud af hænderne på de fire multinationale, som socialdemokratiet har foræret det til. Der er mere end økonomisk dækning for de gaver, hr. Hjortnæs taler om at vi vil give ud.

Han har én eneste ting tilbage, og den har han kørt på lige siden august sidste år, og

han har kørt på den tre gange her i dag, og det er finansloven. Derfor vil jeg gerne sige, så han heller ikke skal kunne undskyldte sig med det længere – han ved det jo godt i forvejen, men lad det bare komme til at stå klart – at det problem har mit parti taget stilling til for længst. Finansloven er ikke et klumpforlig. Finansloven er en ting, hvor vi post for post har lejlighed til at bekæmpe dem og stemme imod dem. Så er det rigtigt, så kommer til sidst en samlet afstemning, og det er også rigtigt, at dér vil vi normalt stemme imod. Vi har ikke haft nogen som helst grund til med det indhold, den økonomiske politik hidtil har haft, ikke at stemme imod den. Vi har ikke haft nogen som helst grund til at være sikkerhedsnet under de regeringer, der hidtil har været.

Men det er da klart, og det vil jeg da godt sige tydeligt til hr. Hjortnæs og alle andre, at hvis socialdemokratiet ville have benyttet disse muligheder, så ved vi da godt, at afstemningen til sidst om den samlede finanslov – efter at vi har markeret, hvad vi har medansvar for; vi har stemt imod kongehuset og forsvaret og alle de andre ting, som vi ikke ønsker at medvirke til, og socialdemokratiet må finde sig i det, hvis nogle af dem bliver stemt ned – ikke er noget klumpforlig. Den giver ikke os ansvar for militærbudgetet eller noget som helst andet. Den betyder ganske enkelt: er sammentællingerne rigtige?

Det er den ene ting, man stemmer om, og den anden ting: ønsker man, at regeringen skal gå? Det er det, den sidste samlede afstemning om finansloven i realiteten drejer sig om. Ønsker man, at regeringen skal gå? Hvis vi dér sidder med en regering, der ville sikre 40.000 boliger, ville ekspropriere Nordsøgassen og -olien, ville lave den alternative beskæftigelse, ville gribe ind over for disse skattefiduser, ville lave kapitalværdistigningsafgift osv. osv., hvad det nu er, hvis vi dér sidder med en regering, der gjorde tilstrækkelig mange af alle disse ting, så siger det sig selv, at intet af venstrefløjspartierne ville kunne bære at vælte denne regering på den sidste sammentællingsafstemning om finansloven. Og hvis man prøvede det, så skulle arbejderklassen her i landet nok vippe det venstrefløjsparti ud af salen her, og det mener jeg at det havde fortjent.

[Wilhelm]

Sådan ligger det. Hr. Hjortnæs kan ikke engang påberåbe sig sine problemer med den afstemning. Det har været det eneste, han har klynget sig til siden den 28. august sidste år, og vi har hørt det 3 gange her i dag, og selv ikke det er korrekt. Men det er jo altså en lidt akademisk diskussion at skulle rede-gøre for, at end ikke det er rigtigt, for det, denne debat som så mange andre debatter har vist, det er, at socialdemokratiet vil ikke bruge de muligheder. Socialdemokratiet vil kun samarbejde til højre, ganske enkelt fordi socialdemokratiets politik i realiteten ligger langt nærmere firkloverets politik end de ting, der f. eks. står i fælleserklæringen.

(Kort bemærkning).

Ellemann-Jensen (V):

Der er fremsat nogle dagsordensforslag, og jeg skal gøre rede for, hvordan venstre stiller sig til dem.

Det er misbrug af dagsordensinstitutionen at fremsætte dagsordensforslag i en situation som den nuværende. Det har slet ingen mening at fremsætte dagsordensforslag, når der sidder et forretningsministerium, der jo ikke kan bindes politisk, og når det siddende folketing står over for nyvalg. Derfor vil vi stemme imod de dagsordensforslag, der er kommet fra fremskridtspartiet og fra retsforbundet.

Så har hr. Hjortnæs fremsat et forslag til en afværgedagsorden – for øvrigt imod venstres råd. Hr. Hjortnæs' dagsorden går jo ud på, at tinget skal tage statsministerens åbningsredegørelse til efterretning. Men det dagsordensforslag har intet indhold, for den redegørelse, der henvises til, indeholder jo intet som helst politisk. Der er alene tale om et forretningsministeriums helt nøgterne beskrivelse af en situation. Den situation kender vi alle sammen, så der er såmænd ingen grund til at tage den til efterretning.

Det ville være en værdig afslutning på arbejdet i dette ting, hvis vi kunne have undgået dette dagsordensspjatteri, der slider så hårdt på folketingets anseelse. Venstre vil undlade at stemme til hr. Hjortnæs' dagsordensforslag.

Erlendsson (FP):

Selv om diskussionen herinde efterhånden har bevæget sig op i skyhøjder og vi færdes

blandt de allerstørste samlede problemer, så vil jeg alligevel tillade mig igen at vende tilbage til et mere jordnært og øjeblikkeligt, aktuelt spørgsmål, eller måske havnært skulle jeg sige.

Jeg håber ikke, nogen har misforstået, at når jeg sagde, at EF-Kommissionen i dag havde nægtet at føre sagen for EF-Domstolen, så drejede det sig om, at den havde nægtet at føre en sag om en foreløbig kendelse for EF-Domstolen. En foreløbig kendelse ville kunne have reddet situationen for det danske sperlingfiskeri. Hvis det ikke kommer i gang, vil det, som jeg sagde, betyde et indtægtstab på 600-700, måske 800 mill. kr., og det er dog et meget stort beløb, der godt kan måle sig med de problemer, der har været aktuelle i de sidste dage omkring skibsordrer til et værft, eller andre lignende problemer.

En foreløbig kendelse ville åbne sperlingkassen øjeblikkelig for de danske fiskere. Jeg siger ikke, at det ville være den endelige kendelse, men hvis den gik ind for det danske standpunkt, der, synes jeg, er så stærkt, at jeg dårligt kan forestille mig, at EF-Domstolen kunne gå imod det, så var situationen altså nu reddet for det danske sperlingfiskeri.

Hvad er så grunden til, at Kommissionen har sagt nej? Ja, det kan man jo gætte på, og jeg har et gæt, som man siger. Kommissionen har så mange problemer med England, Foruden fiskeriproblemerne har man det engelske budgetbidrag, man har den engelske deltagelse i EMSen. Man har problemerne med den grønne valuta. Man har måske også sådan noget som bedre forhold for importen fra New Zealand og mere perifere problemer. Og der kan vel være et ønske i EF-Kommissionen om det, som vi kender så godt herhjemme fra, nemlig en pakkedløsning. Men for den pakkedløsning kan danske fiskere komme til at betale en stor pris.

Havde den danske regering derimod, som jeg tilrådede, som fremskridtspartiet tilrådede, som vi fremsatte dagsordensforslag om, selv ført sagen, så kunne vi også selv have ført og procederet på en foreløbig kendelse. Den mulighed afskrev regeringen sig fra, sidst for et år siden – minus en dag, det var nemlig den 5. oktober sidste år. EF-Kommissionen gjorde, som regeringen havde bedt om, men med en forsinkelse, der var større end de 3 måneder, der kunne være den høje-

[Erlendsson]

ste forsinkelse, hvis regeringen havde benyttet sig af EF-traktatens art. 170.

Når man i et så konkret erhvervsøkonomisk spørgsmål giver enhver mulighed fra sig for selv at procedere en sag, der næsten 100 pct. sikkert vil føre til gevinst for Danmark, så mener jeg ikke, at en sådan regering har været hverken ansvarsfuld eller dygtig nok.

Poulsgaard (FP):

Det har været en elendig sommer, men nu er der lyspunkt forude for i hvert fald politisk ordnede forhold. De muligheder er til stede, og det kan måske give håb for en og anden dansker, der er blevet træt af både politik og sommervejret.

Hr. Poul Schlüter stod heroppe for lidt siden og talte om, at der kun var to realistiske muligheder, den ene var socialdemokrater, og den anden var firkløversamarbejdet. Hr. Poul Schlüter glemmer, at der også er en tredje mulighed, og det er nok den, vi alle mest har brug for, og det er fremskridtspartiet. Det er os, der er kommet ind ude fra den danske muld, der har fingeren på pulsen og ved, hvad der rører sig. De gamle har jo formået at vise, at de ikke duer.

Der er blevet snakket så meget om arbejderpartier herinde på venstre og højre fløj, og hvad det nu hedder, men hvilket er det største arbejderparti efter socialdemokratiet? Ja, det er fremskridtspartiet.

Når hr. Poul Schlüter her står og siger, at socialdemokratiet nok får 60-66 mandater igen, hvor ved hr. Poul Schlüter det fra? Hvis sandheden blev fortalt om fremskridtspartiet, hvad fremskridtspartiet ønsker at gøre for de syge, de gamle, de handicappede, for vor undervisning, hvis man ville bruge disse kilometervis af spalteplass, som man bruger i dagspressen, i medierne til at snakke om Juniorsag og andre ting, til at informere befolkningen om, hvad fremskridtspartiet står for, så er det helt givet, at vi er vor tids socialdemokrater, og så ville vi være landets største parti. Dér er den realistiske mulighed.

Jeg har ingen håb om, at disse medlemmer, der sidder herinde, skal komme til besindelse. De har haft år efter år med gode konjunkturer udefra til at styre det. Det mislykkedes for dem. Vi kan ikke i den situation, vi befinder os i nu, overlade styret til de samme partier igen. Derfor er der kun én

realistisk mulighed, og den hedder fremskridtspartiet.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Til hr. Ole Vig Jensen vil jeg gerne sige, at bortset fra at jeg hverken befandt mig i en forsvars- eller undskyldningsposition, så har han da ret i, at de manglende aftaler mellem S og V ikke kan bruges som forklaring på, at andre nu heller ikke kommer med fællesprogrammer. Men jeg stillede jo altså også allerede i formiddags det spørgsmål: hvor er SR-programmet henne? Det er jo ikke nogen floskel, at R har sagt: vi kunne da godt tænke os at deltage i en regering. Ja men hvad er så det? Skal befolkningen så ikke også have besked på, hvad det indeholder? Jeg har gjort op med disse floskelagtige programmer. Jeg nævnedes for 3 punkter, nemlig broen, der blev droppet, de 6¹/₂ mia kr., der blev til 14 mia kr., og den socialdemokratisk-liberale regerings 3 hovedpunkter i dette folketingets korte historie på 2¹/₂ år, som der ikke stod noget om i nogen programmer.

Til hr. Ib Christensen vil jeg gerne sige, at han håner den mulighed, at der skulle blive en S-regering, der samarbejdede med firkløveret, eller omvendt. Ja men hvad tænker hr. Ib Christensen sig da i stedet for der skulle være? Han foreslår magistratsregering. Det kan han ikke få, men hvis han nu kunne, så kunne retsforbundet da vel højst få én plads i en sådan regering, hvis det skal gå forholdsmæssigt til, og da hr. Ib Christensen jo klart i sine taler både i dag og tidligere har vist, at han regner de fleste af de andre partier for ignoranter og for at have en umulig politik, hvordan skal en sådan regering så fungere? Ergo kommer hr. Ib Christensen ikke med noget alternativ til dette, at firkløverpartierne og socialdemokratiet må indgå en form for forståelse og samarbejde hen over midten for landets skyld.

Så vil jeg godt til sidst sige hr. Johan Nielsen tak for de smukke ord, han sagde tidligere på dagen, og jeg tilslutter mig statsministerens ord, at vi kommer til at savne ham. Også hr. Poul Schlüter havde smukke ord som afslutningsvignet.

Jeg vil også tillade mig at føje min stemme til koret og nævne hr. Per Hækkerup. Jeg synes, at når dette folketing sendes hjem,

[Arne Melchior]

som, da det blev valgt, talte hr. Per Hækkerup, så er det en naturlig dag at nævne ham på. Vi både erindrer ham og savner ham, og der har været adskillige situationer, hvor han har været konkret savnet. Jeg håber, at hr. Per Hækkerups måde at opføre sig på i politik, hans indsigt og hans finhed i politik, vil være typisk for den måde, vi vil løse tingene på i de kommende svære år, så vil det være til yderligere pryd for hr. Per Hækkerups eftermæle.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Må jeg sige til hr. Arne Melchior i forbindelse med de sidste bemærkninger, at hr. Arne Melchior ikke behøver at have noget svar for sin manglende politik i firkløvet, ved at henvise til, at der jo heller ikke foreligger noget SR-program. Nej, det gør der ikke, fordi socialdemokratiet og det radikale venstre ikke går til valg sammen. Jeg går ud fra, at socialdemokratiet går til valg på deres eget program. I hvert fald ved jeg, at det gør det radikale venstre. Der er forskellen.

Men det var hr. Ellemann-Jensens betragtninger omkring dagsordenshalløjet, der fik mig herop. Jeg er enig med hr. Ellemann-Jensen i, at det er meningsløst med disse dagsordener i denne særlige anledning. Men jeg må nok også sige, at det er påfaldende, at man nu, hvor SV-regeringen for alvor er ved at slutte sin virksomhed efter 13 måneders arbejde, er uenig om at tage det til efterretning, som man for få dage siden var enig om, nemlig da man skrev åbningstalen. Det er dog en helt usædvanlig situation og forklarer måske, hvorfor det er gået så dårligt i de 13 måneder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Hjortnæs (S) (se foran)
vedtoges med 55 stemmer mod 24; 41 stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Glistrup (FP) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af Ib Christensen (DR) (se foran).

Hermed sluttede åbningsdebatten.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til finanslov for 1980.
(Lovforslag nr. L 1. Fremsat 2/10 79).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der var herefter ikke mere på dagsordenen.

Uden for dagsordenen foretoges:

Valg af 1 medlem til radiatorådet:

Formanden:

I skrivelse af 21. september 1979 meddeler ministeren for kulturelle anliggender, at fhv. medlem af folketinget fru Litten Hansen har ønsket sig fritaget for hvervet som medlem af radiatorådet som repræsentant for lyttere og fjernseere. Til nyt medlem for den resterende del af perioden indtil den 31. marts 1982 har vedkommende gruppe udpeget Carsten Kyhn, Overbys Allé 19, 2500 Valby, der herefter er valgt.

Meddelelser fra formanden:

Formanden: